

INVESTOR

Kohvi hinna erandlik langus

Kuigi kehvade ilmade tõttu on toorainetest suurimad hinnatõusu tegijad toiduained ja söödad, on kohvijoojatel põhjust rõõmustada. Kohvi hind on tänavu kahanenud kolmandiku võrra. ▶20-21

ÜMARLAUD

President Ilves taob muutuste rauda

President **TOOMAS HENDRIK ILVES** kohtus eile poliitikute ja ühiskonnategelastega, et arutada, kuidas ületada ühiskonnas tekkinud lõhet. Seadused võivad muutuda. ▶6-7

Äripäev

Neljapäev, 22. november 2012
nr 215 (4637) 2,50 eurot

↓ EUR/USD
1,2805

↑ USD/EUR
0,7809

↓ EUR/SEK
8,6220

↓ NordPool
40,16

→ Euribor
0,352%

Kui palju teenivad STAARID?

► Loe, kes Eesti muusikutest, sportlastest ja teletegijatest teenib aastas üle 100 000 euro. ▶4-5

MUUSIK Kerli Kõiv on Eesti staaride sissetulekute edetabeli eesotsas koos jalgpallur Ragnar Klavani, sumomaadleja Baruto ja tennisist Kaia Kanepiga.

FOTO: MIGUEL VILLAGRAN

TÖÖSTUS

Robotivõistlus kui inseneride taimelava

Ettevõtjad peavad tudengite robotivõistlust Robotex heaks taimelavaks, kuhu külvatud seemned kõrgesti koolitatud inseneride näol peagi firmade tootearendust edendama jõuavad. ▶14-15

ÜLEMKOGU

Algavad vaidlused ELi eelarve üle

Brüsselis algab täna ELi liikmesriikide valitsusjuhtide koosviibimine. Kohal on ka Eestist startinud protestitraktor, et näidata, kui ebaõiglaselt koheldakse Balti riikide põllumehi. ▶8-9

LENNUNDUS

Koondamine on vaid järjekordne rapsimine

Ettevõtjad kommenteerivad Estonian Airi suurt koondamiskava. Krimelte juht Jaan Puusaag ütles, et mõttetu on üritada Estonian Airi kasumisse viia, riigile on oluline, et liinid töötaksid. ▶10-11

KOLUMN

„Eesti inimesed ei ole enam valmis väga odavat tööd tegema.“

Majandusanalüütik Maris Lauri leiab, et madalad palgad on kujunenud majanduse pikaajaliseks riskiks. ▶18

TEGIJA

Andrus Ansip
lähleb Brüsselisse Eesti eest seisma

Kuigi ELi eelarve vastu hääletada Eesti peaminister Brüsselis ei kavatse, lubas ta seal siiski kõva häält teha, sest näiteks Eesti põlumeestele pakutavad toetustemäärad meid ei rahulda. Loodetavasti kohtub Ansip Brüsselis ka Eestist juba varem teele läinud traktoriga, mille

abil Baltimaade põllumehed protestivad Euroopa Liidu valitseva ebaõigluse vastu. Nii et nõnda hirmsat häält Ansip siiski ei tee kui Suurbritannia peaminister David Cameron ja mõni teine, kes on ähvardanud ELi eelarve vastuvõtmisele veto panna.

REPLIIK

Ühe laua tagant FBsse

Eile presidendi juurde kogunenud era- ja vabakondade esindajad leppisid kokku arutelude virtuaalse platvormi loomises ning kogutud ideede eelnõuküpseks saamises suveks. Kuna enne kokkusaamist oli emotsioone õhus palju, on see päris hea tulemus. Toomas Hendrik Ilvese ettekujutuse kohaselt võiks arutelu jätkuda Facebookis. Peale Urmas Reinsalu võiks endale siis Facebooki konto teha ka rahandusminister Jürgen Ligi, kes viimati parteikaaslast Kaja Kallast arvustades tervet "Facebooki-põlvkonda" halvustas.

PRESIDENT

Toomas Hendrik Ilves leidis arutelu lõppedes, et kõik osapooled võiksid "tuure maha võtta".

PÄEVA FAKT

190

PROTSENDILE SKPst kasvab Kreeka võlakoorem aastaks 2014, kui jätkab kasvamist praegusel kursil. Eurogrupi rahandusministrid ja IMF ei jõudnud viimati kokkuleppele, kuidas vähendada Kreeka võlakooormat viiendat aastat majanduslanguses riigile jõukohasele tasemele.

AJALOOILU

Kartellid kohtus

22. novembril 2011 kirjutas Äripäev teedefirmade kartelliasja esimesest kohtuistungist Harju maakohus. Süüdistuse järgi leppisid Roneco ja Teede Tehnokeskus kokku hinnas, millega tehti pakkumused Põhja regionaalse maanteeameti korraldatud hankel 2010. aastal.

Hetkeseis. Harju maakohus mõistis Põhja regionaalse maanteeameti endise juhi Erkki Mikenbergi, Teede Tehnokeskus projektijuhi Tiit Kaalu ning Teede Tehnokeskuse ja OÜ Roneco kartellileppe sõlmimises õigeks. Mai keskel tühistas ringkonnakohus maakohu otsuse ning süüdimõistetv kohtuotsus jäi jõusse, sest riigikohus ei võtnud süüdimõistetute kaebusi arutusele.

TSITAAT

Aga nendest seitsmeteistkümnest ei ole uut tegijat mitte kedagi. Näiteks proua Lauristin kõlbaks mulle emaks, ta on elupoline poliitik.

Kaubandus-tööstuskoja juht Toomas Luman leiab, et evolutsioonilist remonti ei ole Eesti ühiskonna ja riigikorralduse juures vaja toime panna.

HOMME

Kuidas disainer aitab lumesahkade müüki kasvatada?

LOE ÄRIPÄEVAST

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

Uus luud: firma ellujäämiseks pooled töötajad minema

Vaevalt kuu aega ametis olnud **Estonian Airi (EA) juht Jan Palmér lasi ühe hoobiga lahti pool lennufirmat, jättes tööta 146 inimest.**

Äripäev tunnustab Palmeri otsusekindlat tegutsemist lennufirma päästmisel. EA viis praegusesse kriisi nimelt pea liiva alla peitmine ja lahenduste edasilükkamine. See, et endise juhi Tero Taskila lubadused aastaks 2014 kasumisse jõuda on muinasjutt, millel tegeliku eluga kokkupuutepunkte vähevoitu, oli majandusminister Partsi ja EA juhtide vastastikusest pingpongimängust kahjuminiumbrite varjamisel aimata ammuigi.

Lennufirma tänavuse esimese poolaasta kahjum, 14,9 miljonit eurot, pidi paratamatult kaineutama suurimadki praeguseks lahti lastud Tero Taskila strateegiast joobunud optimistid. 2,5 miljoni eurose kahjumiga kuus jätkata olnuks tõepoolest hukatuslik.

Rahasüsti on vaja. Kõigi riigifirma probleemide lahendamine ei ole praegu siiski üksnes ettevõtte juhtkonna käes. Ilma rahasüstita EA ellu ei jää, see on nüüdseks selge.

Kuid see, kas riik lennufirmasse raha süstida võib, sõltub Euroopa Liidu otsusest. Riigiabi andmine tuleb kooskõlastada Euroopa Komisjoni konkurentsipeadirektoraadiga ning see on lubatud juhul, kui erainvestor oleks nõus samadel tingimustel ettevõttesse raha juurde panema.

Kuna praktikas seda olukorda n-ö testida pole võimalik, jääbki EA rolliks siinkohal Euroopa struktuure rahasüsti majanduslikkus mõistlikkuses veenda.

Teiseks, ligi 150 inimese koondamine tähendab firmale väljaminekut. Hinnanguliselt kaks miljonit eurot koondamishüvitis-eks pole juba teenitud kahjumitega võrreldes küll suur summa, kuid praeguses olukor-

Ohtudele vaatamata olid rängad otsused paratamatud.

ras pole lennufirmal ainsatki miljonit ülearu. Lendurite ametiühing on juba avaldanud pahameelt, sest sai masskoondamisest teada ajakirjanduse vahendusel, mitte firma juhtkonnalt.

Kahjunõue kummitab. Õnneks ei plaani allesjäävad töötajad kohemaid streikima hakata, aga seegi pole välistatud, kui lennufirma nõukogu esimehele Erkki Raasukele pikalt pinnuks silmas olnud kollektiivlepingute asjus uuele kokkuleppele ei jõuta. Streigiga seotud kulud võiksid pingelise eelarvega firmale ränga hoobi anda.

Esialgu on lendurid otsustanud siiski rahumeelse tee otsimise kasuks, pöördudes riikliku lepitaja poole.

Kolmandaks, Bombardier, mille lennukite ostmisest EA aastaid tagasi loobus, on pöördunud kohtu poole ja soovib ostmata jäänud lennukite eest hüvitist nii lennufirmalt kui ka riigilt. Kahjunõude summat ei ole avaldatud, kuid kui koondamishüvitiste väljamaksmine ja kahjunõude tasumine peaksid sattuma ajaliselt liiga lähestikku, võib see firma viia likviidsuskriisi.

Kuna EA peab nõuet alusetuks ja kohtuveskid jahvatavad aeglaselt, on siiski tõenäolisem, et kahjunõude väljamaksmist õnnestub vähemasti edasi lükata, kui ka mitte vältida.

Karm tegelikkus. Ohtudele vaatamata olid rängad otsused paratamatud. Soovunelmates elamine on maksumaksjale niigi kalliks maksma läinud: karmile tegelikkusele otsavaatamine on kahtlemata mõistlikum.

Palmer räägib aasta kasumi asemel ettevaatlikult jooksvasse kasumisse jõudmisest suveks ning lennunduses kogenud inimesed peavad seda plaani realistlikuks. Sihtkohtade piiratus on praeguses seisus kasumlikkuse saavutamise paratamatu eeltingimus.

oscarrehvid

www.oscarrehvid.ee

Partner, keda võib usaldada!

- Rehvide vahetus ja remont
- Rehvihohtell
- Vanarehvide kogumine

Tallinn, Pärnu, Tartu, Rakvere

ÜTLES

» **Jaan Puusaag: Kui vaatate, kui palju Eesti sisetransporti doteerib, siis see summa on oluliselt suurem kui see, mis vaja Estonian Airile peale maksta.**

Krimelte juhi sõnul võiks Eesti riik Estonian Airi toetada. LOE LAHEMALT LK 10-11

LÜHIDALT 3

22. november 2012 ÄRIPÄEV

toimetaja Aivar Hundimägi, tel 667 0115, e-post aivar.hundimagi@aripaev.ee

TANKI juhi Joel Volkovi sõnul pole reklaamiagentuuride liidul enam ühtegi sisulist funktsiooni.

FOTO: MARIS OJASUU

Division ja Tank astuvad reklaamifirmade liidust välja

Ä SILJA OJA
silja.oja@aripaev.ee

Reklaamifirmad Tank ja Division on esitanud avalduse Eesti Reklaamiagentuuride Liidust (ERAL) lahkumiseks. Lahkumise põhjusena märkisid firmad, et nad peavad liitu jõuetuks organisatsiooniks, kirjutas bestmarketing.ee.

Kuigi nii Tank kui ka Division on olnud ühed EARLi asutajafirmadest ning on läbi aegade organisatsiooni tegemistes iga ti kaasa löönud, ei usu Tanki ja Divisjoni juhid enam liidu töövoimesse.

“Muutunud majanduses ja praeguses Eestis on otstarbekam laiapõhjalisem platvorm, milleks on Teenusmajanduse Koda. EARLil pole nüüdses ühiskonnas selget kandepinda ega ka ühtegi sisulist funktsiooni. See on kahtlusväärne ja kurb areng, kuhu EARL jõudnud on,” ütles Tanki juht Joel Volkov.

Divisioni partner Urmas Lilleorg ütles, et EARLi probleem on administratiivse tööjõu puudus ja kõik toimub vabatahtlikkuse alusel. “Kuldmina konkursi korraldus on olnud EARLi ainuke reaalne tegevus viimase aasta jooksul, aga agentuuride ootused organisatsiooni suhtes on kõrgemad,” ütles Lilleorg ja märkis, et näiteks on puudujäägid hariduse korraldamises.

EARLi tegemata töö. “Aasta tagasi kirjutasime projekti, kuidas korraldada praktilist reklaamivaldkonna koolitust kutsehariduse tasemel. 1,5 aasta jooksul ei ole aga Reklaamikooli projekt oluliselt edasi arenenud.

Teenusmajanduse Kojas on hea tiim, kes suudab suhelda riigiasutustega. Samuti saab seal luua erinevaid rühmi, kas või hariduse valdkonnas. Koja alla on võimalik koonduda neil, kes on reaalset liitumist muutmisest huvitatud,” rääkis Lilleorg.

Mis on mis Firmad Tank ja Division

EDUKAD FIRMAD. Divisjon ja Tank kuuluvad Eesti edukamate reklaamifirmade sekka. Nad saavutasid tänavuses Äripäeva Turunduse TOPis reklaamifirmade arvestuses vastavalt esimese ja kaheksanda koha.

Volkov lisas, et EARLi suund on olnud tegeleda teabemahukate riigihangete hindamiskriteeriumite arusaadavamaks muutmiseks. Midagi sisulist pole aga mitme aasta jooksul saavutatud. “Teenusmajanduse Kojas on seevastu huviliste hulk suurem ja nende hääli kuuldam. Ilmselt oleks ka riigihangete probleemistikuga tegelemine seal efektiivsem,” põhjendas ta.

EARLi presidendi Rein Iida sõnul kuulub praegu liitu 20 agentuuri, sel aastal on lahkunud üks agentuur ja kaks avaldanud soovi lahkuda. Läbivaatamisel on ühe agentuuri liitumissoov.

EARLi asemele Kommunikatsiooniagentuuride Liit. Hiljuti toimus peagi loodava Eesti Kommunikatsiooniagentuuride Liidu (EKAL) eelistung. Lilleorg ütles, et koosoleku lõppedes jäi lauale kaks võimalust – luua erinevate liitude esindajaid koondades EKAL, milles toimivad erinevate alade grupid, või liituda Teenusmajanduse Kojaga, moodustades erinevaid teemarühmi.

“EARLi initsiatiivil on tänava toimunud mitu kommunikatsiooniagentuuride (reklaami-, meedia-, digi-, üritusturunduse- ja PR agentuuride) ümarlauda. EKALi ei asutata EARLi kõrval, vaid selle asemele, liites mainitud valdkonnad selle sisse,” ütles liidu president Rein Iida.

Petturist börsimaakler seitsmeks aastaks vangi

Šveitsi investeerimispanga UBSi börsimaakler Kweku Adoboli mõisteti Suurbritannia ajaloo suurima pettuse tõttu seitsmeks aastaks vangi, vahendas Reuters. Reaalselt peab Adoboli trellide taga veetma kolm aastat, seejärel saab karistust kanda tingimisi.

Adoboli tunnistas, et ületas autoriseeritud riskide piire tugevalt ja kirjutas oma tegeliku olukorra varjamiseks väljamõeldud sissekandeid.

Mees teatas oma ülemustele rahalistest kaotustest 2011. aasta 14. septembril e-postiga ja ta arreteeriti järgmise päeva vara-

jastel tundidel otse kontorist. Adoboli kohtuistung algas aasta hiljem.

Kuigi UBS eitab seoseid Adoboli rahaliste kaotuste ja sellele järgnenud otsusele vallandada ligi 10 000 töötajat, leidsid mitmed sündmuste käigust teadlikud isikud, et ilma investeeri-

mispanga juhatuses toimunud muudatusteta poleks sellist olukorda tekkinud.

Pärast skandaali otsustasid ametist lahkuda või vallandati mitu UBSi juhtivat töötajat, nende hulgas endine panga juhatuse esimees Oswald Grübel.

ARIPAEV.EE

DISCOVERY 4 KUUMAKSE ALATES 499 €.

Kas vajate nii tööl kui puhkehetkel autot, millel on luksuslik kuni 7-kohaline sõitjateruum, raskemateski sõidutingimustes piisav võimsus ja tehnika, esmaklassiline varustus ja mugavus ning mis on ühtaegu Premium-klassi esindusauto? Discovery 4 on siin ja ootab Sind!

Küsi ka laoautode eripakkumist!

Inchcape Motors Estonia

Läike tee 38, Peetri, Rae vald, Harjumaa

Tel. 663 0600, 663 0632; e-post info@inchcape.ee; www.inchcape.ee

49 300 € maksva vara kasutusrendi korral (sissemakse 20%, periood 60 kuud, jääkväärtus 25%, intress 2,85%, lepingutasu 199 €) on krediidi kulukuse määr 4,77%. Tutvu liisingu tingimustega või konsulteerige asjatundjaga. Keskmine kütusekulu 8,5 l/100 km, CO₂ emissioon 224 g/km.

Discovery 4 3.0 TDV6 S AUT.

Pidev nelikvedu
Reguleeritav õhkvedrustus
19" valveljed
8-käiguline automaatkäigukast
3 l TDV6 diiselmootor (155 kw/520 Nm)
Terrain Response
Mägipidur ja nõlvalltõusu abi
Elektriliselt lülitatav aeglusti
Dünaamiline stabiilsuskontroll
Haagise stabiilsusprogramm
3500 kg lubatud haagisemass

ÄRIPÄEV 22. november 2012

toimetaja Aivar Hundimägi, tel 667 0115, e-post aivar.hundimagi@aripaev.ee

SISSETULEK

Sportlased edetabeli tipus.

Staaride tulu

„**Kuisõidaksin vaid raha pärast, siis õnnestuks mul välja kaubelda ka miljoni dollari line leping**

jalgrattur
Rein Taaramäe

VIKTORIA LADONSKAJA
viktoria.ladonskaja@aripaev.ee

Eesti staaride sissetuleku edetabelist selgub, et kõige paremini teenivad sportlased, kellel on õnnestunud oma karjääri jätkata välisklubides. Muusikutest on aga tõenäoliselt suurima sissetulekuga Kerli Kõiv, kelle täpse teenistuse kohta on avalikkusel raske infot saada. Eile avaldas Äripäeva venekeelne nädalaleht Delovõje Vedomosti Eesti staaride edetabeli.

Selle edetabeli kahel esimesel kohal olid Eestis sündinud, kuid siit lapsena ära kolinud Michal Roos ja Leo Komarov. Ameerika jalgpallitähed Michael Roos aastateenistuseks on 5,5 miljonit eurot. Ta sõlmis 2008. aastal klubiga Tennessee Titans 6aastase lepingu kogusummas 43 miljonit dollarit.

Haapsalus sündinud Roos oli 10aastane, kui läks koos ema, venna ja õega elama USAsse. Hiljem muutis ta algse nime Mihkel Michaeliks, ta oskab eesti keeles öelda puhtalt välja üksnes „tere”, kuid ei

salga oma juuri: Michael Roos loeb end “Eesti ameeriklaseks”.

Roosi sissetulek on absoluutne rekord. Ei Mart Poomi ega ka Marko Märtini teenistus küündinud nende kõrgajal summadeni, mida teenib praegu Roos. Nagu tõelisele Ameerika tähele kohane, tegeleb ka Roos heategevusega, toetades Ida-Washingtoni Ülikooli.

Kõrgelt hinnatud hokitäht. Spordiajakirjanike hinnangul on hokitähe Leo Komarovi oletatav aastateenistus umbes 2 miljonit eurot. Venemaa ajakirjandus kutsub hokimängija Komarovi “sünnipäeva, valentinipäeva ja uusaasta fenomeniks” – sedavõrd ere on tema mäng. Narvas sündinud Komarov võitis Moskva Dünamo koosseisus eelmisel aastal Gagarini karika.

Dünamos kujunes Komarovist üks jäähokiliiga KHL kaitsvatest ründajatest, temast sai Soome koondise täht ning sellel aastal sõlmis ta lepingu Toronto Maple Leafsiiga – Komarov soovis mängida NHLis. Paraku algas lokaut (matšide tühistamine seoses klubide omanike ja liiga juhtide ning mängijate vahelise konfliktiga) ning Moskva Dünamo otsustas Komarovi aega viitmata “tagasi värvata”. Dünamo treener võib nüüd rahulolevalt käsi hõõ-

ruda, sest Komarov paikneb ühes ründekolmikus Venemaa hokistaari Aleksandr Ovetškiniga, kes teenib aastas umbes 9 miljonit dollarit.

Hästi teenib välismaal töötav staar. Staaride edetabel näitab, et nende Eesti kuulsuste sissetulekud, kelle eraelu puudutav info püsib visalt tabloidide lehekülgedel, ei kujuta endast lähemal uurimisel enamasti midagi erilist. Edetabeli esiosas olevad staarid, vastupidi, väldivad aga ajakirjanduse huviorbiiti sattumist. Nad töötavad meisterlikult,

EESTIS sündinud Leo Komarovi (vasakul) ja Michael Roosi sissetulekuteni ei küüni tõenäoliselt ükski teine Eesti kuulsus.

Ä Edetabel

Eesti staaride sissetulekute TOP

eurodes

Kerli Kõiv 1,5 mln

LAULJA Kerli Kõiv valitseb juba aastaid maailma hitiparaade. Ameerika režissöör Tim Burton kasutas Kerli häält filmis “Alice imedemaal”. Seejärel töötasid nad koos animafilmis “Frankenweenie”, milles kõlab Kerli laul “Immortal” (Surematu). Kõiv mitte ainult ei laula, vaid kirjutab ka ise laule. Ta on üks Ameerika laulja Demi Lovato laulu “Skyscraper” autoreist. Billboard leiab, et muu hulgas just tänu sellele laulule on Lovatost saanud Ameerika üks silmapaistvamaid noori poptähti. Kõivu sissetulekuid ei ole seni avalikustatud.

Ragnar Klavan 1,5 mln

JALGPALLUR Sel aastal Eesti parimaks jalgpalluriks valitud Ragnar Klavan mängib praegu Saksamaa klubis Augsburg. Enne seda pallis ta Hollandi Alkmaar Zaanstreekis. Viljandis sündinud Klavan ei armasta eriti oma sissetulekutest rääkida, kuid ametliku info kohaselt teenis kaitsja Klavan Hollandi klubis kuni 1,6 miljonit eurot aastas.

Baruto 450 000

SUMOMAADLEJA Baruto teenib ametlike andmete kohaselt aastas umbes 450 000 eurot. Nimi Baruto on tuletatud Baltikumi jaapanikeelsest nimetusest. Lisaks emakeelele räägib Hõõvelson inglise, saksa, jaapani ja ka vene keelt ning on abielus Vladivostokis sündinud venelannaga. Baruto, kes on tuntud oma naeratuse, aga ka põhimõtte poolest mitte tekitada vastasele traumasid, jäi selle aasta novembris ozeki tiitlist ilma, sest saadud vigastused ei võimaldanud tal saavutada tiitli säilitamiseks vajalikku arvu võite.

Kaia Kanepi 450 000

TENNISIST Kaia Kanepi kuulub maailma 20 tugevama nais-tennisisti hulka. Reitingutabelites olevate tennisistide sissetulekuid puudutavate ametlike andmete kohaselt teenib Kanepi aastas umbes 450 000 eurot. Eesti esireketil on naistennisistide hulgas üks võimsamatest tagasilöökidest. Tema pallikiirus ulatub kuni 180 kilomeetrini tunnis. Hiljuti tegi Kanepi läbi mõlema kannaga operatsiooni, mistõttu tennisistide juurde võib ta pöörduda tagasi kõige varem järgmise aasta alguses.

Sergei Pareiko 350 000

JALGPALLUR Praegune Krakowi Wisla väravavaht Sergei Pareiko mängis varemalt Venemaal Tomski Tomis. Ühes Vene ajakirjandusele antud avameelses intervjuus ütles Pareiko otse välja, et Tomi ja Wisla tingimused on erinevad. “Uue lepinguga halvenesid minu tingimused umbes kaks ja pool korda. Aga asja mõte ei ole rahas!” Kuid sellele vaatamata väidavad spordiväljaanded järjekindlalt, et Pareiko praegune aastateenistus on 350 000 eurot.

Rein Taaramäe 300 000

JALGRATTUR Rein Taaramäe esindab sellelgi aastal klubi Cofidis, ning velotuuride tõusev täht ei tee oma sissetulekust saladust. Ta kinnitab, et teenib aastas 300 000 eurot. Muide, ta ei eita ka seda, et talle on tehtud teisigi ning oluliselt magusamaid pakkumisi. Eelmisel aastal kasvas Taaramäe hind vähemalt kolm korda, ning juba järgmisel aastal võiks ta sõlmida miljoni euro suuruse lepingu. “Jah, kui ma sõidaksin vaid raha pärast, siis õnnestuks mul kaubelda välja ka miljoni dollari line leping,” kommenteerib Taaramäe.

eurot honorari võivad Eesti staarid teenida ühe saate tegemise eest. Samas on ka telestaare, kes osalevad saadetes täiesti tasuta, et oma tähestaatust soojana hoida.

22. november 2012 ÄRIPÄEV

toimetaja Aivar Hundimägi, tel 667 0115, e-post aivar.hundimagi@aripaev.ee

publik on vaimustuses, reitingud tõusevad, sissetulekud kasvavad – kuid nende eraelu jääb sageli kaamerate eest varjatuks. Ka oma sissetulekust nad meedias reeglina ei räägi. Näiteks edetabelis märgitud muusiku Kerli Kõivu 1,5 miljoni euro-ne aastatulu on hinnanguline ja summa on tuletatud temaga võrreldava tasemega staaride sissetulekuid arvestades. Eesti muusikaturu asjatundjad peavad seda summat ülepakutuks.

Nimekirja suurimaks üllatajaks osutus telesaadete juht Tuuli Roosma. Võluvate kaksikute ema on lisaks populaarsele saatejuhile ka edukas äri-naine. Tema meediafirma Reede müügitulu oli eelmisel aastal 0,5 miljonit eurot ja kasum 149 751 eurot. Dividende võttis Roosma eelmisel aastal oma firmast 121 000 eurot ja sel aastal plaanis võtta 152 000 eurot. Edetabelis asus Roosma 10. kohal jalgpallur Konstantin Vassiljevi järel.

Kõrgel, 12. kohal asus ka teine tuntud saatejuht ja teleprodutsent Teet Margna. Tema on ka meediaproduktiooniga tegeleva ettevõtte omanik. Nende firmade müügitulu oli eelmisel aastal kokku 650 000 eurot ja kasum 110 000 eurot.

Roosmaa ja Margna vahel oli edetabelis 11. kohal jalgpallur Joel Lindpere, kes mängib klubis New York Red Bulls ridades. Spordiajakirjanike andmetel on Lindpere teenistus kasvanud 142 000 euroni aastas, kuid see on väiksem teistest nimekatest Red Bullsi palluritest. Näiteks Thierry Henry teenib aastas ligi 4,5 miljonit eurot. Muide, Lindpere on osanik ka firmas Vabad Kohvimeistrid, mille tulu oli eelmisel aastal 80 000 eurot. See ettevõte peab Tallinna vanalinnas Musta Puudli nimelist kohvikut.

Edetabelis 13. kohal asus 100 000 eurose aastatuluga korvpallur Kristjan Kangur, kes praegu mängib Itaalia klubis Montepaschi Siena.

Rabavad mitmel rindel. Kui jätta sportlased kõrvale, siis iseloomustab Eesti turul tegutsevaid staarid rabamine mitmel rindel. Kuid isegi siis, kui arvutada kokku kõik kohalike tähtede – isegi mitte kõige avalikumad – sissetulekud, jäävad summad tublisti alla nendele, mida teenivad maailmaturu-le läbi murdnud kuulsused. Kohalikele staaridele kõige enam finantsilisi võiduloorberekid toovate tegevusalade hulgas hoiab esikohta televisioon.

„**Uue lepinguga halvenesid minu tingimused umbes kaks ja pool korda. Aga asja mõte ei ole rahas.** jalgpallur Sergei Pareiko

Võrdlus: Ameerika ja Venemaa staarid

Kui Eesti staaride sissetulekute edetabelis asuvad esimestel kohtadel põhiliselt sportlased, siis Ameerikas tele- ja filmitähed.

Ajakirja Forbes andmeil on Ameerika telesaadete juht, produtsent ja ühiskonnategelane Oprah Winfrey juba neljandat aastat kõige kõrgemini tasustatavate kuulsuste nimekirja lii-

der. 2011. aasta maist kuni 2012. aasta maini teenis Winfrey 165 miljonit dollarit.

Talle on kõige lähemale jõudnud kinorežissöör ja produtsent Michael Bay, kes teenis samal perioodil 160 miljonit dollarit.

Nimekirjas kolmandal kohal on 130 miljoni dollariga stsenaarist, produtsent ja režissöör Steven Spielberg.

Venemaa staaride sissetulekute edetabelis on aga Eesti-ga sarnaselt kõrgetel kohtadel sportlased. Esikohta hoiab ju-ba rohkem kui viis aastat tennisist Maria Šarapova, kelle aastane sissetulek on 25 miljonit dollarit. Talle järgneb muusik Stas Mihailov. Kolmandal kohal on taas sportlane, hokimängija Aleksandr Ovetškin.

Vaata kogu pakkumist
www.max.ee/kasko

Võib juhtuda!

Arvutitega võib kõike juhtuda. Las juhtub, sest ainult meilt ostetud Dell sülearvutil on hinna sees ka **kaskokindlustus**, mis teeb õnnetuse korral su arvuti korda või annab hoopistükis uue arvuti!

Dell Latitude E6430s
14-tollise ekraaniga sülearvuti 13-tollises korpuses

Arvutile kaasa "meelerahu pakett":

- aastane sülearvuti kaskokindlustus
- 5 aastat lihtgarantiid
- püsikliendi soodustused
- Eesti parim arvutiteenindus (Dell ProSupport Service Partner)

Küsi pakkumist: max@max.ee

Meie
soovitusindeks
on
84%

MAX 123 on kõrgeima soovitusindeksiga IT-firma Eestis
allikas: www.recommy.com

max 1.2.3
Parim arvutiteenindus Eestis

MAX 123 AS | Delli müügi- ja hoolduskeskus, Veerenni Keskus, Veerenni 58A, Tallinn, Tel 699 0678, E-post: max@max.ee

Ä Tasub teada Kes võiksid veel edetabelisse kuuluda

Kuna staaride sissetulekust on raske saada täpset ülevaadet, siis võib arvata, et edetabeli esikümnesse või ka järgmisesse kümnesse võivad kuuluda veel mitmed kuulsused

TANEL KANGERT – Astana meeskonnas sõitev jalgrattur
JAAN KIRSIPUU – asub kohe tööle Astana meeskonna spordidirektorina

MART SANDER – telesaadete juht, galerist ja muusik
ANNA LEVANDI – iluuisutamistreener

UKU SUVISTE – laulja

LENNA KUURMAA – laulja

ANNE VESKI – laulja

HENDRIK SAL-SALLER – muusik, kelle nimega samastub bänd Smilers. Sal-Salleril on terve rida firmasid, mille tegevusvaldkonna võib võtta kokku määratlusega "meelelahutus". Smilersi esinimine erapidudel maksab 2500–3000 eurot.

Konstantin Vassiljev 270 000

JALGPALLUR Eesti 2010. ja 2011. aasta parim jalgpallur Konstantin Vassiljev sõlmis eelmisel aastal lepingu Permi klubiga Amkar. Kõneldi ka rahast: 350 000 dollarit aastas.

POLIITILINE KRIIS

Presidendi ümarlaud: jaanipäevaks uued seadused. Kolm otsust

ALYONA STADNIK, KADRI JAKOBSON
alyona.stadnik@aripaev.ee, kadri.jakobson@aripaev.ee

President Toomas Hendrik Ilves kohtus eile Kadriorus erakondade ja vabakonna esindajate ning ühiskonnategelastega. Poliitikute ja kodanike vahelise usaldamatuse ja lõhe likvideerimiseks tehti kolm põhimõttelist otsust. Vastavad eelnõud peaksid riigikokku jõudma tuleva aasta 31. märtsiks ja seadusteks saama enne jaanipäeva.

Ümarlauale olid palutud vabakonna esindajad, ka Harta 12 algatajad ja liikumise "Aitab valelikust poliitikast!" esindaja, parlamendierakondade esindajad ning riigiõiguse eksperdid.

31.

märtsiks peaksid eile presidendi ümarlaua vastu võetud kolm otsust jõudma seaduseelnõuna riigikokku.

Ühed esimesed külalised on hartale alla kirjutanud professor Marju Lauristin, Ignar Fjuk, Liia Hänni ja Ahto Lobjakas. Presidendi kantslei töötajad juhatavad kõiki külalised saali ning ütlevad, et istumine on neil vaba.

Omade kõrvale. Hartale allakirjutanud eelistavad istuda üksteise kõrval. Sama teevad ka teised külalised, kes istuvad omade juurde. Näiteks Keskerakonna esindajad Kadri Simson ja Aivar Riisalu, sotsiaaldemokraadid Sven Mikser ja Indrek Saar. "Kas Reformierakonna kõrvale ei julge istuda, nad on jumala normaalsed inimesed," küsib Riisalu naerades sotsiaaldemokraatide käest, kes istuvad mõned toolid edasi Reformierakonna esindajatest Väino Lindest ja Keit Pentus-Rosimannusest. Riisalu on alati olnud igasugustel koosviimistel aktiivne suhtleja, kuid ümarlaua ajal jääb ta suu lukku.

Ümber laua on koha sisse võtnud meedia esindajad, neid on tõesti palju ja selle üle jõuab ka Riisalu imestada. Kaitseminister ja IRLi esindaja Urmas Reinsalu tuleb sisse, tervitab ja surub kõigi kätt ning eelistab istuda laua otsale lähemale, kuhu on planeeritud presidendi koht.

Kohal on ka ministrid, riigikogu õiguskomisjoni esimees ja erakondade rahastamise komisjoni esindajad.

Aega 1,5 tundi. Lõpuks saabub ka president, kes jõuab kätt suruda ainult mõnel kohalviibijal, neist üks on Reinsalu. President istub laua otsa. Tema esimesed sõnad puudutavad aega, seda on arutamiseks vähe, nimelt kella 12.30ni. "Suuri lahendusi me 1,5 tunniga ei leia. See on esimene koosviibimine, mis peaks tekitama arutelu," rõhutab Ilves.

Ilvese sõnul on eesmärk mõelda, kuidas muu-

PRESIDENT Toomas Hendrik Ilves oli eile Kadrioru kokku kutsunud erakondade ja vabakondade esindajad.

FOTO: ANDRAS KRALLA

OÜ FRANSERTAL pankrotihaldurid Tarvo Lindma ja Kalle Mötsnik müüvad 14. detsembril 2012 kl 10 Tallinnas Maria Mägi Advokaadibüroo ruumides (Tatari 25) toimuval avalikul suulisel enampakkumisel ühiselt Tallinnas Nõlva 9 asuva kinnisasja pindalaga 48 212 m² (registrios nr 3665701, katastritunnus 78408:807:0010, 100% tootmismaa, kinnistul hooned) ja sama kinnisasja koormava hoonestusõiguse tähtajaga 27.02.2014 (registrios nr 3922701, katastritunnus 78408:807:0010). Kinnistud on koormatud üürilepinguga (tähtaeg 27.02.2014) OÜ Haltransa (pankrotis) kasuks ning kinnistud on üürilepingu alusel üürniku valduses. Ühiselt müüdavate kinnistute alghind on 4 000 000 eurot ja enampakkumisel osalemise tagatist raha suurus 40 000 eurot.

Lisainfo kinnistute ja enampakkumise tingimuste kohta on avaldatud Ametlikes Teadaannetes ja võrgulehel www.varad.ee. Küsimuste korral helistada telefonil 505 5041 või 501 0656 või kirjutada aadressil tarvo@mmab.ee või kalle.motsnik@haldur.just.ee.

Põhiseaduskomisjon lubaks ettevõttel

Esmaspäeva õhtul saatis riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste justiitsminister Kristen Michali le komisjoni ettepanekud, millest võiks lähtuda erakondade rahastamise seaduse eelnõu muutmisel. Üks ettepanek tooks taas tagasi ettevõtete annetused.

"Juriidiliste isikute annetuste legaliseerimisel tuleks annetustele ette näha konkreetsed tingimused, sealhulgas kaaluda erinevaid tingimusi, näiteks sum-

ma piiri kehtestamist ja ülekan- de viisi," seisab ministeeriumile saadetud kirjas.

Ka leiab komisjon, et erakon- naseaduses on vaja täpsustada ja täiendada keelatud annetuste loetelu ja sisu ning erakonna- le sularahas tehtud annetuste ülempiiriks võiks seada 1200 eu- rot inimese kohta aastas.

Lisaks leiab komisjon, et tu- leks täpsustada ja vajadusel täiendada erakondade rahasta- mise järelevalve komisjoni pä-

devust ja muuta karistused reeg- lite rikkumisel efektiivsemaks.

Komisjoni kirjas seisab ka ettepanek vähendada valimis- kampaania kulusid, näiteks sel- lele rahalise piiri seadmisega. Samuti soovib komisjon kaa- luda valimiskampaania mahu piiramist.

"Mahupiiri või keelu kehtes- tamine kulukamatele reklaami- liikidele, eeskätt telereklaami- le kommertskanalites. Meedia- reklaami hanke tegemine riigi

Ä Kommenteer See olukord on loomulik

MARJU LAURISTIN,
Harta 12 allakirjutanu

Miks me selles olukorras oleme, sest see olukord on loomulik. See on ühiskonna kasvamise tulemus, meil on tegu uue põlvkonnaga. See ei ole erakorraline. Harta ei ole suunatud ühegi erakonna ideoloogia propageerimisele. See on suunatud demokraatia arendamisele. Peame olema avatud ja on oluline, et me ei sulguks juba olemasolevatesse ettepanekutesse. Me peaksime olema avatud sellele, et nooremal põlvkonnal on oma ideed.

Valimistele vaja uusi jõude

KADRI SIMSON,
Keskerakonna fraktsiooni esimees

Oleme jõudnud patiseisu. Meil on parlamendis suhteliselt kivistunud kaks leeri. On loomulik, et kui parlamendis arutelu ei toimu, siis see liigubki sealt välja ja tekitab laia pahameelt. Keskerakonna ettepanek on kuulata ka teisi arvamusi. Selleks tuleks luua võimalused tulla valimistele ka kõigile uutele jõududele ja vaadata siis, keda valijad eelistavad.

Kriisi põhjuseks kartellistumine

TÖNU VIK,
Harta 12 allakirjutanu

Meil kasvab demokraatiast võõrandumine. Demokraatia Eestis on kriisis. Kui otsida kriisi põhjuseid, siis see on kartellistumine. Erakondadel on kasulikum kasutada ringkaitset kui olla avatud, ja samal ajal sisendada, et me juba tegeleme. Selleks pakub Harta12 välja liisavõimaluse – luua virtuaalne platvorm.

ta erakondade rahastamist paremaks, kaasata kodanikke poliitikasse ja lahendada kiiva jooksnud suhtlust riigiesindajate ja valijate vahel. Ümarlaud ei ole tema sõnul otsustuskogu, vaid murede läbiarutamise ja üksteise ärakuulamise koht. Ta on heas tujus ja jõuab veel enne tõsisemaid teemasid visata nalja, et ehk järgmiste koosviibimiste jaoks on vaja kasutada juba Saku Suurhalli.

Meedial tuleb lahkuda. President Ilves esitab arutelule päevakorrapunktid ja küsib neile nõusolekut, paludes nimekirja soovi korral täiendada, siis aetakse meedia esindajad ruumist välja, sest seda hakkab väheks jääma. Poolteist tundi istuvad nad niinimetatud kaminaruumis, kus ei ole organiseeritud istumiskohti ega normaalset ülevaadet toimuvast. On lihtsalt üks arvuti, millel algul ei ole heli ega pilti.

Ümarlaval osalejad räägivad kui ühest suust, et on äärmiselt tore, et selline koosviimine üldse toimub. Samuti leiavad paljud, et tuleks ikkagi analüüsida, millest on praegune olukord tingitud.

Poliitikute ja kodanike vahelise usaldamatuse ja lõhe likvideerimiseks tehakse kolm põhimõtetelst otsust: ettepanekuid hakatakse rahvalt koguma internetipõhiselt, ettepanekute analüüsi ja sõelumist hakkab korraldama Eesti Koostöö Kogu ning see toimub presidendi egiidi all.

Kahetunnise arutelu jooksul jõuti tõdemusele, et on vaja laiendada arutelu ja võtta kodanikuühiskonda rohkem kuulda.

President Ilves ütles pärast ümarlauakohtumist, et valmisolek probleemide lahendamiseks edasi minna on olemas. "Ikka kerkivad probleemid ja rahulolematuse, aga ma usun, et ilmne valmisolek edasi minna on täiesti olemas," märkis ta.

Ä Üks küsimus Kuhu soovite nende kohtumistega jõuda?

AHTO LOBJAKAS,
Harta 12 looja

Tahan jõuda selleni, et jaanipäevaks on meil uues vormis erakonnaseadused, mis annavad vastuseid põhilistele puudustele, mis on praeguse kriisi südames. Et seadused oleks ausad, avatud, avalikud, õiglased, et parteide turg oleks vaba, et kodaniku hääle oleks võimalikult hästi kajastatud ja et oleks pidevalt uut verd peale tulemas.

EASil uus peajurist

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) õigus- ja haldusüksuse direktorina asub 17. detsembrist tööle MAQS Law Firm Advokaadibüroo vandeadvokaat Evelin Pärn-Lee.

"EASi õigusüksuse juhtimine on minu jaoks hea võimalus rakendada oma oskusi ja kogemusi, et Eesti suurima ettevõtluse toetamise organisatsiooni tegevus oleks tervikuna õiguspärane," ütles Pärn-Lee.

ARIPAEV.EE

IDEEKONKURSS

EMT valis parimaks riidemüügirakenduse

Äppmiljonäri konkursi võitis Sander Hage mobiilirakenduse idee Bazaar, mis aitab vahendada kasutatud riiete ostu-müüki ja taaskasutusse andmist, vahendas bestsales.ee konkursi korraldaja EMT teadet.

Äppmiljonäri ideekonkursile laekus 9535 ideed. Võiduidee anredab EMT välja mobiilirakenduseks. Seejärel läheb rakendus müüki App Store'i ja Google Playsse.

ENERGIA

Iru hakkab elanike prügist elektrit tootma

Eesti Energiale kuuluv Iru elektrijaam ja Eesti Keskkonnateenused sõlmisid lepingu, mille kohaselt tarnitakse valdav osa elanikelt kogutud sorteerimata olmejäätmetest alates uuest aastast Iru jäätmeenergiaplokki elektrit ja soojust tootmiseks, kirjutas teemaveeb Tööstusuudised.

Juba sõlmitud lepingutega on jaamal vajaminev prügi esimesteks tööaastateks tagatud, teatas Eesti Energia.

Sinu ühendus EUROOPAGA

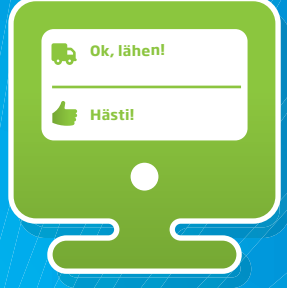
Transpoint International (EST) AS
tel 620 1400, faks 620 1410
transpoint.estonia@vrtranspoint.com
www.vrtranspoint.com/ee

Suhtle juhiga - TASUTA!

ISO 9001 KAHEPOOLNE SIDE AUTOJUHIGA JA TÄPNE SIHTKOHA JUHATAMINE LÄBI GARMINI™ NAVISEADME

Pakk on aadressil:
RIIA 185a, TARTU

Ok, lähen!

Hästil

GARMIN

HEA PAKKUMINE!
**Paketi tellijatele aasta lõpuni
GARMIN seade 20% soodsamalt!**

SeeMe
www.seeme.eu
sales@seeme.eu

Tallinn
6829 500
Lõotsa 2b

Tartu
7668 990
Riia 185a

parteile annetada

poolt. Igale erakonnale, kes osaleb valimistel, tagatakse võrdne osa reklaampinnast või ajast. Väli- reklaamiks kõigile valimistel osalevatele erakondadele ühtsete tingimuste ja võrdsete võimaluste loomine," loetleb komisjon ettepanekuid.

Komisjon soovib kaaluda ideed tellida valimiskulude tohusumaks kontrollimiseks auditi erakonna, valimisliidu ja üksikkandidaadi valimiskuludele sõltumatu hinnangu saami-

seks. Auditi tellijaks oleks erakondade rahastamise järelevalve komisjon.

Komisjon on seisukohal, et võiks leida võimalusi erakondadele ettenähtud riigieelarvelist toetuse vähendamiseks ning nende õiglasemaks jaotamiseks – püsivat riigitoetust võiks lisaks riigikogus esindatud erakondadele jagada ka erakondadele, kes on saanud riigikogu valimistel 2,5–5% toetusele vastava mandaadi.

EUROOPA LIIDU EELARVE

Balti romutraktor sõnumiga Brüsselisse.

Eelarvelahing tuleb raske

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Poolteist nädalat tagasi Tallinnast startinud romutraktor tõrtsutab täna juba Brüsselis Schumani väljakul, et eelarvekõnelustele kogunevad valitsusjuhid oma silmaga näeksid, kui ebaõiglane on jätkata liidu vaesemate liikmesriikide põllumeeste närutamist madalamate otsetoetustega.

Balti talunike kõrvale võib protestima visandada ka Euroopa Liidu eelarvest enim toetusi saavad Prantsusmaa põllumehed – Prantsusmaa peaministri Jean-Marc Ayrault' sõnul ei saa aktsepteerida põllumajandustoetuste vähendamist. Samal ajal on Rootsi kuri, et põllumajandus neelab ELi eelarvest ikka alles nii suure osa, selle asemel, et astuda uude sajandisse ja investeerida enam teadusesse, arendusse ja infrastruktuuri, mis on praegused kasvualad.

Meeleolud Brüsselis täna algavate eelarvekõneluste eel on sünged. Vetoga ähvardanud riike on juba raske kokkugi lugeda ning sageli on nõudmised risti vastukäivad. Aeg on aga sealmaal, et tuleks hakata kokkuleppeid sõlmima.

“Ma olen teinud ettevalmistusi, et vajadusel saaks meie kohtumist pikendada,” teatas Ülemkogu president Herman Van Rompuy teisipäeval

ELi valitsusjuhtidele läkitatud kirjas. “Kokkuleppe sündimata jäämine oleks kahjulik meile kõigile,” hoiatas ta.

Suurim jokker on Suurbritannia. Eelarvekõneluste suurim jokker on Suurbritannia, mis on nõudmistes kõige radikaalsem. Briti peaminister David Cameron ei taha koju naasta vähemaga kui kokkuleppega, kus ELi kulutused oleksid külmutatud 2011. aasta tasemel. Rahanumbrites tähendaks see seitsme aasta peale 884 miljardit eurot veidi enam kui triljoni euro asemel, mille pakkus algselt välja Euroopa Komisjon.

Tänaõnneks kõneluste aluseks on Herman Van Rompuy läinud nädalal lauale pandud kompromissetpanek, mis kärbib komisjoni ettepanekut umbes 80 miljardi euro võrra. Eesti põllumehi see ei rõõmustanud, küll aga andis enam lootust Rail Balticu projektile.

Ent seegi on alles vahevariant – kärpida tuleb veel, kui uus eelarveraamistik aastateks 2014–2020 tahetakse kokku leppida ikka kõigi 27 liikmesriigi vahel. Sest juba kombatakse ka võimalusi kokkuleppeks 26 riigi vahel, kui Suurbritannia nõudmisi teiste riikide soovidega kuidagi lepitada ei õnnestu. Välistada ei saa sedagi, et veel mõni riik eriarvamusele jääb nagu Rootsi 2005. aastal.

Millised on väljavaated, peaks selguma täna õhtul, mil Herman Van Rompuy teeb valitsusjuhtidele kokkuvõtte kogu tänase päeva vältavatest kahepoolsetest kõnelustest kõigi liikmesriikidega.

“Igaüks peab aru saama, et vähema rahaga ei saa me teha sama palju kui varem,” märkis Van Rompuy oma kirjas. “Tuleb teha poliitilisi valikuid.”

Laia laastus läheb “rindejoon” ELi eelarve suurimate rahastajate ja suurimate toetuste saajate vahel, ehkki mõnel riigil on punased jooned maha märgitud mõlemas leiris. Näiteks Prantsusmaal,

”**Kokkuleppe sündimata jäämine oleks kahjulik meile kõigile.**

Ülemkogu president Herman Van Rompuy

Eurogrupp ei leidnud Kreeka jaoks lahendust.

Järgmise laenuosa väljamakse otsust ei tehtud

Eile varahommikuni kestnud maratonsõnelustel ei jõudnud eurogrupi rahandusministrid ja IMF kokkuleppele, kuidas vähendada Kreeka võlakooramat tasemele, mis oleks riigile jõukohane.

Kreeka laenuandjad Saksamaaga eesotsas polnud nõus ei Kreekale lisaraha andma ega võlakooramat vähendada, muud alternatiivid aga ei andnud soovitud tulemust kokku, vahendas agentuur Bloomberg.

Praegusel kursil kasvab viiendat aastat majanduslanguses Kreeka võlakooram 2014. aastaks 190%-le SKPst.

Euro nõrgenes, kui 11 tundi väldanud kõnelused lõppesid küll kiidusõnadega Kreeka valitsuse jõupingutustele, kuid juunist saadik külmutatud järgmise laenuosa väljamakse otsust ei

SAKSAMAA rahandusminister Wolfgang Schäuble enne eurogrupi kohtumist ajakirjanikele kommentaare andmas. FOTO: AFP PHOTO / SCANPIX

”**Meil on laual rida alternatiive, kuidas eelarveauku täita.**

Saksamaa rahandusminister Wolfgang Schäuble

tehtud. Lepiti kokku uus erakorraline kohtumine 26. novembril.

“Meil on laual rida alternatiive, kuidas eelarveauku täita (auk tekib Kreekale antud ajapikendusest eelarvedefitsiidi vähendamiseks – toim),” ütles Saksamaa rahandusminister Wolfgang Schäuble. “Arutasime seda teemat väga intensiivselt, kuid kuna küsimused on nii keerulised, ei jõudnud me veel lõplikule kokkuleppele,” lisas ta.

Teade patiseisust tuli üllatusena, kuna läinud nädalal ütles eurogrupi juht Jean-Claude Juncker, et kokkuleppe tõenäoliselt sel nädalal sünnib. Euro nõrgenes USA dollari suhtes eile hommikul 0,5 protsenti, 1,2753 dollarile.

Rahandusministrid ei suutnud kokku leppida, kust tuleks see 32,6 miljardit eurot, mida

eelarvedefitsiidi vähendamiseks ajapikendust saanud Kreeka aastani 2016. vajaks. Probleem on ka selles, et see suurendaks veelgi Kreeka võlakooramat, mis IMFi hinnangul on juba praegu riigile üle jõu käiv.

Prantsusmaa president Francois Hollande astus eile välja Kreeka toetuseks. “Ma mõistan siseriikliku poliitika tähtsust, kuid on kõrgemaid huvisid nagu Euroopa ja ma usun, et kantsler Angela Merkel mõistab seda,” ütles Hollande.

Kreeka peaminister Antonis Samaras ütles eile, et Kreeka on teinud, mis temalt nõuti ning et nüüd on pall ELi liidrite pool.

“Meie riigi tulevik ja euroala stabiilsus sõltub nende jõupingutuste edukast lõpuleviimisest,” ütles Samaras.

ARIPAEV.EE

Ä Tasub teada Eestil kolm prioriteeti

PÖLLUMAJANDUSE otsetoetuste kiirem ühtlustamine teiste liikmesriikidega
KÕRGEM mahupiir ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamiseks
EUROOPA ühendamise rahastus Rail Balticu projektile finantseerimise tagamine

HERMAN VAN ROMPUY
13. NOVEMBRI ETTEPANEK
EESTI SEISUKOHAST:

HALB
Põllumajanduse otsetoetuste ühtlustamine viibib
ELi tõukefondidest oleks rahastamine kulukam – käibemaks muutub abikõlbmatuks ja kaasfinantseerimise määr alaneb 75%-le
HEA
Euroopa ühendamise rahastut kärbitakse vähem, mis suurendab Rail Balticu teostumise väljavaateid
Kõrgem ülempiir ühtekuuluvuspoliitika vahenditele, mis võib ka Eestile tähendada suuremat toetussummat

BALTI põllumeeste protestitraktor teel Tallinnast Brüsselisse.

FOTO: ERIK PROZES

mis on ELi suurimaid rahastajaid ja tahaks kulusid koomale tõmmata, kuid seda mitte mingil juhul põllumajandustoetuste ega ka ühtekuuluvuspoliitika vahendite arvel. Selle asemel on prantslased sihikule võtnud Suurbritannia tagasimakse ELi eelarvest, soovitudes just siit leida puhvri erimeelsuste tasandamiseks.

Patiseis halvim tulemus. Täna algava tippkohtumise halvim võimalik tulemus oleks see, kui üldse milleski kokkuleppele ei jõutaks. ELi rahastamine sellest ei seiskuks, kuid see halvendaks liikmesriikide omavahelisi suhteid kriitilisel ajal, mil võlakriisi lahendamiseks on vaja just enam ühte hoida. “Ma näen suurt ohtu,” ütles Euroopa Komisjoni president Jose Manuel Barroso eile Euroopa Parlamendis. “Kompromissid peavad olema konstruktiivsed. Need peavad Euroopat tugevdama, mitte laiali kiskuma.”

ELi rahastamise osas tähendaks patiseis, et eelarveid hakatakse kinnitama aasta kaupa, võttes aluseks inflatsiooniga korrigeeritud 2013. aasta eelarvesummad. Ühtekuuluvuspoliitika programmide rahastamine ei oleks sellisel juhul võimalik – kõik alates poliitika kavandamisest kuni riigihangete ja väljamakseteni peaks siis toimuma ühe aasta jooksul.

Vähem halb variant on, kui juriidiliselt siduva kokkuleppe asemel 27 liikmesriigi vahel minnakse ELi eelarvega n-ö poliitilise kokkuleppe teed, kus otsuseid on võimalik langetada hääletenamusega. See tähendaks väiksemat õiguskindlust, kuna summasid saab eelarveridade vahel kergemini ümber vangerdada, kuid samas on see võimalus edasi liikuda.

Välistatud pole, et ELi eelarveraamistiku kokku leppimiseks tuleb tuleva aasta alguses korraldada veel üks erakorraline Ülemkog.

Ansip: Eesti saab kiirete reformide eest karistada

Eile kommenteeris peaminister Andrus Ansip riigikogu infotunnis seda, kuidas ta hääletab homsel Euroopa Ülemkogul. Brüsselisse mineku eel on peaministril kolm soovi.

Ansip rõhutas, et Eesti jaoks on kõige olulisem eesmärk saavutada võimalikult hea netopositsioon, sest teatavasti on meil mitmes valdkonnas mured, milles üks on ühtne põllumajanduspoliitika.

“Otsetoetuste määr praegusel kujul meid ei rahulda. 58,6% ELi keskmisest ei ole meie jaoks aktsepteeritav,” märkis Ansip.

Teine probleem on seotud ühtekuuluvusfondi laega, mille kavandatud tase pole Ansipi sõnul meile samuti rahuldav. “Tunne me, et Eestit karistatakse kiirete reformide eest, mis pole meie jaoks vastuvõetav,” ütles Ansip.

Kolmas soov on, et Euroopa ühendamise rahastu oleks finantseeritud Euroopa Komisjoni pakutud mahus, aga sellele on suur vastuseis. “Koalitsioonipartnerid ei ole nõus tegema nendes kolmes Eesti jaoks prioriteetses valdkonnas mingisugust pingerida, need kõik on meie jaoks olulised,” selgitas peaminister.

Ansip selgitas, et eelarvekaava vastu ei ole Eestil hääletamisel mõtet olla.

“Eelarve vetostamine ei ole küll kindlasti Eesti põllumeeste huvides, küll aga on meie põllumeeste huvides otsetoetuste mahu viimine vähemalt Rumeenia toetuste tasemele,” ütles Ansip.

ARIPAEV.EE

KAARDID ENNUSTAVAD
Tel 900 1727 • 24 h
Hind 1,09 €/min
Sooduspakkumine: www.ennustus.ee
Kätelt ennustamine veebis: www.hiromantia.eu

Heiki Maiberg
22. november (sünd 1952),
Maalehe kujundaja
Eesti Ajalehtede Liit
õnnitleb

ML-TRANSPORT
Osakoormate vedu tagaluukautodega TALLINN–HELSINKI–TALLINN
Enne kl 12 tellitud veos järgmisel tööpäeval sihtkohas!
tel: +372 505 5074
info@mltransport.ee
www.mltransport.ee

TOOTMINE

Rakverre rajatakse uus söödatehas

Rakvere ja Moe piiritustehase omanik Estonian Spirit OÜ võttis LHV Pangast 4,6 miljonit eurot laenu, et rajada Rakverre uus söödatehas.

Estonian Spirit OÜ juhatuse liikme Sven Ivanovi sõnul võeti 10aastane laen eesmärgiga rahastada uue söödatehase ehitamist Rakvere piiritustehase juurde.

“Uus söödatehas on väga oluline lüli kogu Eesti rukki ümbertöötlusprotsessis. Tehas aitab meil väärtustada piirituse tootmisjäärki praaka ning töödelda seda senisest väärtuslikumaks loomasöödaks,” teatas ettevõtte. Uuele tehasele pannakse nurgakivi tuleval suvel, tootmisega alustab tehas 2013. aasta novembris.

TOOTMINE

EstNor avab uue tehase

Eesti Puitmajaliitu kuuluv käsitöö-palkmajade ja elementmajade tootja EstNor OÜ käivitab detsembri esimestel päevadel tootmise vastvalminud hoones Harjumaal Kiilis. Uus hoone võimaldab ettevõttel efektiivsemalt toota, lisaks paraneb majatootja logistiline võimekus.

EstNor OÜ tegevjuhi Renee Mikomägi sõnul on uue tootmishoone käivitamise ajend kaasaegsed töötingimused ning majanduslik kokkuvõtte rendipinnalt ärakolimise arvel.

Uus büroo- ja tootmishoone asub praeguse tootmishoone kõrval. Uues hoones asub tööle 16 inimest.

Lisaks Kiili tootmisele jätkab ettevõtte tööd ka Jõgevamaal Siimustis, kus toodetakse käsitöö-palkmaju.

Ettevõtte investeeringu suurus uude tootmisse on ligikaudu 900 000 eurot.

EESTI RAHVA MUUSEUM

Odavaima pakkumuse tegi Fund Ehitus

15. november oli tähtaeg kõigile Eesti Rahva Muuseumi (ERM) ehituspakkumuse esitamiseks. Ehitusuudised.ee andmetel esitas odavaima pakkumuse OÜ Fund Ehitus, kirjutas ehitusuudised.ee. OÜ Fund Ehituse juhatuse liikme Eiki Rumpi sõnul on ettevõtte siiski äraootaval seisukohal, kuni hankekomisjon kõik pakkumused vastavalt seadusele läbi töötab.

Rump rõõmustama veel ei kippunud ning ütles Ehitusuudistele, et tasub elada siiski üks päev korraga ning suuri plaane veel mitte teha.

RENAULT TRAFIC
PACK CLIM L1H1 2,0 dCi
SOODUSHIND: € 16 760.-
HINNAVÕIT: € 4 200.-
KUUMAKSE: 196.-*

Varustus: ABS, CD-Raadio, kliimaseade, elektrilised aknad, elektriliselt reguleeritavad soojendusega küljepesid, tagumised parkimisandurid, püsikiiruse hoidja, kandevoime kuni 1 100 kg.
Keskmine kütusekulu 7,4 l/100km, CO2 emissioon 195 g/km.

RENAULT MASTER
PACK CLIM L3H2 2,3 dCi
SOODUSHIND: € 21 280.-
HINNAVÕIT: € 5 300.-
KUUMAKSE: 249.-*

Varustus: ABS, CD-Raadio, kliimaseade, elektrilised aknad, elektriliselt reguleeritavad soojendusega küljepesid, tagumised parkimisandurid, püsikiiruse hoidja, kandevoime kuni 1 585 kg.
Keskmine kütusekulu 7,8 l/100km, CO2 emissioon 203 g/km

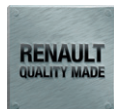
Krediidiandjaks on Nordea Finance Estonia AS. Krediidikulukuse määr on 3,41% aastas. Tutvuge finantsteenuse tingimustega www.nordea.ee ning vajadusel konsulteerige asjatundjatega.

RENAULT KANGOO EXPRESS
PACK CLIM 1,6 16V
SOODUSHIND: € 11 150.-
HINNAVÕIT: € 3 500.-
KUUMAKSE: 131.-*

Varustus: ABS, CD-Raadio, kliimaseade, parempoolne lükanduks, kaubaruumi põrandakate, kandevoime kuni 650 kg.
Keskmine kütusekulu 7,9 l/100km, CO2 emissioon 187 g/km.

www.abcmotors.ee

Abc Motors

TALLINN: ABC MOTORS AS - PALDISKI MNT. 105, TEL: 674 7700; **PÄRNU:** PEREAUTO OÜ - TALLINNA MNT. 82, TEL: 447 7300; **RAKVERE:** WIRU AUTO OÜ - KREUTZWALDI 5B, TEL: 329 5560; **HAAPSALU:** TRADILO OÜ - TALLINNA MNT. 73, TEL 473 1383; **VILJANDI:** RAE AS - TALLINNA MNT. 97, TEL: 433 0987.

Renault soovib **ELF**

DRIVE THE CHANGE

INTERVJUU

Puusaag Estonian Airist: meile on vaja liine, mitte kasumit. Riik peab julgemalt enda huvides tegutsema

KAISA GABRAL
kaisa.gabral@aripaev.ee

Kahjumis rabelev Estonian Air teatas eile, et plaanib koondada pooled töötajad. Krimelte OÜ juhatuse esimehe Jaan Puusaagi sõnul on tegemist pidetu rapsimisega, sest Eestile on vaja lennuliine, mitte kasumit taga ajada.

Järgneb intervjuu Jaan Puusaagiga.

Mida arvate Estonian Airi otsusest koondada 50% töötajatest? Minu arvates on tegemist pidetu rapsimisega. Mis mõte oli Eesti riigil Estonian Airi SASilt üldse välja osta, kui tal tegelikult ei ole strateegilist plaani neid liine säilitada ja säilitada Es-

tonian Airi sellises mahus, nagu ta oli? Ilmselt mindi enne närvi, kui jõuti uus tegevusplaan ellu viia. Ühe aastaga pole võimalik sellist suurt laeva niimoodi pöörata, et tulemus oleks näha. Ja kokkuvõttes, see on ju Eesti riigi strateegiline ressurss, millele tulebki peale maksta.

Mõttetu on rääkida sellest, et üritame Estonian Airi kasumisse viia. Kellele seda kasumit vaja on? Riigi jaoks on tähtis, et need liinid toimiksid, ja riigi tulu tuleb hoopis inimestelt, kes neid lende kasutavad ja siia äri tegema lendavad. Ütleme kohe välja: meil pole vaja kasumit, meil on vaja lennuliine!

Et riik oleks pidanud ise peale maksuma? Praegu käib ju ka Estonian Airi liinide kärpimine. Tundub, et selle suure miinuse peale on verest välja löödud. Ja nüüd toimub sahmimine, et midagi päästa. Kindlasti on seal olnud ka liiga optimistlikke plaane, nagu näitab ka see miinus, et plaani-

dega on kõvasti puuusse pandud. Kuid nüüd visatakse laps pesuveega aknast välja ja hakkame nüüd uut last sünnitama!

Mis võis Estonian Airi äkilise suurkoondamise põhjustada? Ühelt poolt valed otsused, kuid teisalt, kas riigi tegevusetus? Töenäoliselt on airBalticu näide hoiatav, mille pärast ei julgeta riske ja vastutust võtta. Et kui riik paneb raha juurde, siis mis ikkagi juhtub, kui öeldakse, et see on ebaseaduslik riigiabi, ja hakatakse trahve sisse nõudma.

Me ei tea, kuidas airBalticuga läheb, aga teame, et samal põhjusel pandi kinni Ungari lennufirma Malev – neilt nõuti trahve, mida nad ei jõudnud maksta. Selles osas on Euroopa Liidu regionaalpoliitika täiesti arusaamatu. Pole võimalik panna ühte patta suuri riike, mis asuvad keskel ja kellel on väga suured koduturud, ja siis ääremaade väikeste turgude lennufirmad peavad samadel tingi-

Mis mõte oli Eesti riigil Estonian Airi SASilt üldse välja osta, kui tal tegelikult ei ole strateegilist plaani neid liine säilitada ja säilitada Estonian Airi sellises mahus, nagu ta oli?

Krimelte OÜ juhatuse esimees
Jaan Puusaag

ÄRIPÄEVA KOOLITUS

13. detsembril

SUHTLEMINE KEERULISTES OLUKORDADES

Kuidas käituda pingelistes suhtlemissituatsioonides?

Koolitus annab:

- teadmisi inimese käitumise varjatud motiividest
- selgitusi ja tehnikaid keerulistes olukordades tegutsemiseks
- võtteid, mille abil enese ja teiste emotsioonidega hakkama saada
- lahendusi osalejate endi elust võetud situatsioonidele

Koolitaja on **MARE PORK**

Äripäev

Täpsemat kava vaata aadressil www.koolitus.aripaev.ee.

Koolituse hind on 299 eurot (+ km).

Registreerimine aadressil koolituskeskus@aripaev.ee või telefonil 667 0100.

Siseministeerium asendab kraanivee pudeliveega

Siseministeerium planeerib lähiajal alustada avatud hanke menetlust pudeldatud joogivee ostmiseks ja selle tarbimiseks vajalike seadmete rentimiseks. Eesti Vee-ettevõtete Liit leiab, et vähemalt riigiasutused ei peaks pudelivett kraaniveele eelistama.

Veel välja kuulutamata ühishankega tahaks siseministeerium koos allasutuste (ja teiste hankega liitunud asutustega) osta kaheaastase raamlepingu vältel pudeldatud joogivett ning rentida selle tarbimiseks nii joogiveeseadmeid, mis võimaldavad tarbida kuuma ja jahutatud vett, kui ka veeseadmeid, millega oleks võimalik lisaks kuumale ja külmale veele valmistada ka karboniseeritud vett. Lisaks soovitakse rentida statiiive 19-liitriste veepudelite hoidmiseks.

JOOGIVEE
transport
keskkriminaalpolitseise
tänavu suvel. FOTO:
RAUL MEE

“Mulle jätab sellise hanke kavandamine mulje, et riigi ametnikkond elab mingis omas maailmas,” ütles Eesti Vee-ettevõtete Liidu juhatuse esimees Hans Liibek. “Ehk siis meie, Eestimaa vee-ettevõtted, võitleme igapäevaselt selle eest, et kraanivesi oleks puhas ja tervislik, oleme selle nimel pikki aastaid ränka vaeva näinud ja sadu miljoneid euro-

sid investeerinud ning nüüd arvab üks ministeerium, et me pakutav kraanivesi ei kõlba juua! See on solvav!”

Liidu tegevdirectori Vahur Tarkmehe sõnul kõneleb pudeliveehange mõtlematusest ja on väga keskkonnavaenulik, lisaks on 60% müüdavast pudeliveest tavaline kraanivesi.

ARIPAEV.EE

KRIMELTE
juht leiab,
et Eesti-su-
guses väi-
keriigis on
lennundus
regionaal-
poliitika
osa ja vajab
toetusi, ka
Euroopa
Liidult. FOTO:
JULIA-MARIA
LINNA

Ä Kommenteaar Asi oli juba väga hapuks läinud

MEELIS EINSTEIN,
Kunda Nordic Tsemendi juht

Raskete otsustega ei tohi liiga hiljaks jääda. Liiga vara neid ka teha ei saa muidugi. Kuid praegu paistab, et Estonian Airil oli asi läinud juba nii hapuks, et väiksemate pööretega seda asja paremaks teha ei õnnestunud. Kui vaadata, mida SAS tegi, siis võib arvata, et ega Estonian Airil ka midagi muud üle jäänud. Ega seal enam häid lahendusi lahingust väljatulemiseks olnudki, kui et hakata kõvasti kärpima. Ja ma arvan, et eks see ka aitab.

See otsus võib Estonian Airi päästa

MIHKEL VAHE,
Linford Asi juht

Tundub julm, aga omanikest peab aru saama, nad on suhteliselt nurka surutud oma tegemistes ja luubi all hetkel. See otsus võib Estonian Airi päästa, kuid selle otsuse oleks pidanud juba varem tegema. Tervitan seda liinide kokkutõmbamist sügavalt, päris palju mõttetuid liine oli enne.

Sama leiavad ka paljud ettevõtjad. Ometi midagi ei ole muutunud. Keegi peab võtma vastutuse ja haarama ohjad. Majandusministeeriumil puudub selleks praegu selgelt julgus.

Mis tooks selle julguse? Uued inimesed? Kui riigiettevõtte toob riigile kahju, siis väga kerge on langeda populistlike avalduste ohvriks. Ä la miks maksumaksja peab selle väikese siia lennata sooviva huvigrupi huvid kinni maksma. See on selgelt lühinägelik mõtteviis.

See on kõigi huvi, et Eesti ei muutuks ääreala slummiks. Mina ei käi ka võib-olla Saaremaal ja Võrus, kuid neid bussiliine ju ometi toetatakse. Kuid kui vaatate, palju Eesti sisetransporti doteerib, siis need summad on oluliselt suuremad kui see, mis vaja Estonian Airile peale maksta. See on ühe ja sama pildi osa ja see on samamoodi maksumaksja huvides.

mustel olema võimalised konkureerima. Euroopa Liit peaks ise ääremaade lennufirmadele peale maksma, et need liinid püsiksid. See on samasugune reginaalpoliitika, nagu meie oma ääremaade suhtes ajame.

Kuidas Te Eesti riigi käitumist Estonian Airi puhul hindate? Mulle tundub, et ei julgeta võtta vastutust julgemalt tegutsemiseks riigi huvide nimel.

Mis nüüd saab? Lennuliine kärbitakse, personal väheneb, lennufirma kaotab nii ju ka usaldust. Kas kõik see võib hoopis vastupidi mõjuda? No võib-olla väikeste kuludega, väiksema masinapargiga isegi õnnestub jooksvalt nulli saada. Aga kas see on rahvusliku lennufirma eesmärk? Kas siis on eesmärk täidetud, kui me suudame real ka väikest kasumit näidata? Riigi omanduses ettevõtte eesmärk peaks olema kogu riigi teenindamine.

Eesti maksukeskkond maailmas 50. kohal

PricewaterhouseCoopersi kaheksandat aastat tehtav riikide ettevõtete maksukeskkonna võrdlev uuring paigutab Eesti maailma 185 riigi seas 50. ja ELi riikidest 11. kohale.

PricewaterhouseCoopersi (PwC) ja Maailmapanga eile avaldatud 185 riigi maksukeskkondade võrdleva uuringu "Paying Taxes 2013" alusel on Eesti maksusüsteem lihtsuset ja ettevõtjasõbralikkuselt maailmas 50. ja ELis 11. kohal.

Maailma atraktiivseima maksusüsteemiga riigid on Araabia Ühendemiraadid, Katar ja Saudi Araabia, järgnevad Hongkong, Singapur ning Iirimaa. Euroopa Liidu riikidest on viimatinimetatu järel ettevõtjasõbralikemad Taani, Luksemburg, Suurbritannia ja Soome.

Eesti PwC maksunõustamise

11.

kohal on Eesti ettevõtete maksumugavuse edetabelis ELi riikide seas.

teenuseliini juht Villi Tõntson ütles, et Eesti on küll esimest korda uuringu ajaloo jooksul langedud Euroopa Liidu riikide arvestuses maksumugavuse edetabeli esikümnest välja, ent Tallinna müügitaksu tühistamise positiivne mõju viib meid eeldatavalt järgmise aasta uuringus taas Euroopa parimate hulka.

"Eesti maksusüsteemi konkurentsivõimet näitab meie kõrge koht maksuarvestusele ja deklareerimisele kuluva aja võrdluses, kus Eesti on Euroopa Liidu riikidest Luksemburgi ja Iirimaa järel kolmas," ütles Tõntson. Heas korras majandusega riigid eristuvad ülejäänutest just eeskätt maksusüsteemi lihtsustamise tulemuslikkuse, mitte tingimata maksukoormuse vähendamise poolest, lisas ta.

ARIPA.EV.EE

VALMISTU TURUNDUSAASTAKS 2013!

WAZZAP?

2-päevane konverents kõigile turundajatele Roseni Tornis aadressil Mere pst 6, Tallinn

5. DETSEMBER: OTSETURUNDUS 2013 Kuidas e-posti turundus ja otsepostitus ergutavad müüki – garanteeritult!
10:00– 16:00 MICHAEL LEANDER (Taani)
6. DETSEMBER: TURUNDUSPLAAN 2013 Kuhu liigub turundus 2013? Millised on tarbijakäitumise trendid?

Toetab:

10:00– 10:25 Turg ja tarbijad 2013
Margo Veskimägi, TNS Emori Balti regiooni juht

10:25–10:45 Telekommunikatsiooni valdkonna turundus. Karin Kanepi, Elisa Eesti turundusjuht

10:45–11:05 Kaubandusturundus
Ty Lehtmäe, Maxima Eesti brändi- ja kommunikatsiooni-osakonna direktor

11:05–11:25 Finantssektori turundus
Kristjan Seema, SEB turunduse ja kommunikatsiooni divisjoni direktor

11:25–11:45 Automüügi sektori turundus
Henrik Raave, Citymotorsi juhatuse liige

11:45–12:05 Toiduainetetööstuse turundus
Marek Viilol, Põltsamaa Felixi turundus- ja müügidirektor
12:05–13:00 Lõuna

13:00–13:20 Turismisektori turundus
Peep Ehasalu, Viru hotelli kommunikatsioonijuht

13:20–13:40 Meelahutussektori turundus
Tanel Tatter, Solaris Kino kommunikatsiooni- ja turundusjuht

13:40–14:00 Ehituskaupade sektori turundus
Britte Maidra, Bauhof Group AS turundusdirektor

14:00–14:20 Avaliku sektori turundus
Kati Veskimägi, RMK turundusjuht
14:20–14:50 Kohv

14:50–15:20 Moekaupade turundus
Jaanika Terasmaa, Montoni turundusjuht

15:20–15:40 Jookide turundus
Kadri Ärm, Saku õlletehase turundusdirektor

15:40–16:00 Äriteenuste turundus
Alar Jäger, Krediidinfo asedirektor

16:00–16:20 Ravimite turundus
Ester Eomois, Pharma Holding OÜ juhatuse liige

Osalustasu:
WAZZAP? I päev: 199 €
WAZZAP? II päev: 179 €
WAZZAP? mõlemad päevad: 349 €
Hindadele lisandub käibemaks.

Lisainfo ja registreerimine
tel 53 079 151 või e-posti teel
silja@best-marketing.com
WWW.BEST-MARKETING.EE

ÄRIPÄEVA KOOLITUSED

Martin Veinmann

28. november
KÕNELEMINE –
SEE ON IMELIHTNE!

Kuidas muuta oma kõne
veenvaks ja meeldejäävaks?
Koolitaja on **MARTIN VEINMANN**
Hind 279 eurot+km

Tiit Valm

28.–29. november
IT LAHENDUSED
TOOTMISETTEVÖTTES

Kas IT lahendused aitavad tõsta
tootmisettevõtte efektiivsust?
Koolitajad on **TIIT VALM** ja **JAAK LAVIN**
Hind 429 eurot+km

Jaak Lavin

4.–5. detsember
PROJEKTIJUHTIMINE

Kuidas korraldada head
koostööd projektis ja
maatriksorganisatsioonis?
Koolitaja on **TIIT VALM**
Hind 429 eurot+km

Mare Pork

12.–13. detsember
PROJEKTIPÕHINE
TOOTMINE

Kuidas korraldada
tellimuspõhist tootmist?
Koolitajad on **TIIT VALM** ja **JAAK LAVIN**
Hind 429 eurot+km

Tõnu Lehtsaar

13. detsember
SUHTLEMINE
KEERULISTES
OLUKORDADES

Kuidas käituda pingelistes
suhtlemissituatsioonides?
Koolitaja on **MARE PORK**
Hind 299 eurot+km

13.–14. detsember
UUS! KONFLIKTI
JUHTIMINE

Kuidas ettetulevate konfliktidega
tulemuslikult toime tulla?
Koolitaja on **TÕNU LEHTSAAR**
Hind 449 eurot+km

Äripäev

Täpsemad kavad aadressil www.koolitus.aripaev.ee
Info ja registreerimine aadressil koolituskeskus@aripaev.ee
või telefonil 667 0100

Top 100 Ball

EESTI EDUKATE ETTEVÖTETE TOP 100

võitjate avalikustamine ja autasustamine
29. novembril Estonia kontserdisaalis

Balli tantsumuusikat mängib **XXI Sajandi Orkester**
dirigent **Erki Pehk** juhendamisel

Õhtut juhib **Marten Kuningas**
Külaliste saabumine **19.30**

Külalisi tervitab Äripäeva peatoimetaja **Meelis Mandel**
Nukulikult kaunist moodi näitab **Tallinn Dolls**
Särtsakaid tantse esitavad **Kaisa Oja** ja **Martin Parmas**
Kauneid laule esitab **Liis Lemsalu**

Balliüllatused

23.00 Pidu jätkub klubi VABANK VIP-ruumides

Pilet kahele **230 eurot** (km-ga 276 eurot)

Äripäev
Registreerimine:
Telefonil 667 0304 või aadressil registreerimine@aripaev.ee
Lisainfo: Karit Jõgi, karit.jogi@aripaev.ee

VABANK
SHISHI Home of Beauty
REVAL KONDITÖÖ
CASINO OLYMPIC
SM Saka Mõis
PUUVILJAKESKUS
Pernod Ricard Estonia
EAGLE VISION

22. november 2012

Lülita Paremaks!

Ettevõtted riskivad elektrimüüja valimata jätmisel suurenevate kuludega

Raivo Videvik, Elektrum Eesti OÜ Eesti turu juht

Kõige ausam ja erapooletum soovitus on olla aktiivne ja küsida elektrimüüjatelt – vähemalt kahelt – konkreetne pakkumine.

Majandusministeerium ja paljud ettevõtted on elektrituru avanemise kohta teinud palju selgitustööd. Mida räägib Elektrumi kogemus, kas loetud nädalad enne elektrimüüja valimise tähtaega on tarbijate teadlikkusega kõik kombes?

Turu avanemine ja toimimine on keeruline protsess, siin pole mingit küsimust. Selgitustööst – nii riigi, teiste ettevõtete kui ka meie enda omast – on palju abi olnud. See ei tähenda, et igal tarbijal on kõik viimseni selge, aga näeme, et nad küsivad meilt valgustatud ja informeeritud küsimusi. See teeb asjad mõlemale poolele lihtsamaks, kuid loomulikult oleme valmis olulised detailid igaühele veel kord üle selgitama.

Aga kust king kõige rohkem pitsitab? Enim muret teeb väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete käekäik. Pean ütleva, et nende aktiivsus elektrimüüja valimisel on väiksem kui kodutarbijate seas. Ometi on nende kuludes energia osakaal üldiselt suurem kui kodutarbijal.

Üks võimalus ongi mitte valida ehk jääda üldteenuse kasutajaks. Tõsi, kuid see on kõige kallim variant. Kui kodutarbijale võib valiku mittetegevmine maksta mõned eurod kuus, siis ettevõtte puhul käib jutt enamasti hoopis suurematest summadest.

Kõige ausam ja erapooletum soovitus on olla aktiivne ning küsida elektrimüüjatelt – vähemalt kahelt – konkreetne pakkumine.

Ma ei saa lubada, et suudame Elektrumis absoluutselt igale ettevõttele teha turu kõige parema pakkumise, aga töötame selle nimel kõvasti. Ja enamikul juhtudel olemegi suutnud.

Elektrimüüja võiks ju ise potentsiaalse kliendiga ühendust võtta ja konkreetse pakkumise teha.

Eks teemegi seda, nagu ka kõik teised elektrimüüjad. Saadame pakkumisi, võtame ühendust, täpsustame, vestleme, korrigeerime pakkumisi. Väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid on Ees-

tis aga mitukümmend tuhat ja meil pole kaugeltki kõigi elektritarbijate kontakte. Mõned, kellega ühendust võtame, ei soovigi valikut teha. Et kiiresti võimalikult paljudeni jõuda, oleme värvanud juurde müüginimesi ja konsultante. Kui on siiski mõni ettevõtte, kelleni me pole veel jõudnud, palun, et nad meiega ise ühendust võtaksid. Räägime läbi ja teeme koostööd!

Ettevõtjatel olen kuulnud, et nad tahaksid ühishangete kohta rohkem teada. Kas piltlikult öeldes naabriga koos elektrit ostes saab parema hinna?

Jah, üldjuhul küll, aga suurt tähelepanu tuleb pöörata tingimustele, millega ühishange korraldatakse. Ärksad ettevõtted on ühishangete korraldamisel juba päris aktiivsed. Osa sektoreid ongi pöördunud meie poole katusorganisatsiooni kaudu ja küsinud, kas nad saaks koos parema hinna. Jah, saaks küll, kuid seejuures tuleks ettevõtjatel seljad kokku panna ning minna koos lõpuni.

Ühishange on mõistlik kahel juhul: kui hankijate tarbimisprofiilid on sarnased ning kattuvad ka teatud hooaegadel või kui nende profiilid on nii erinevad, et hoopis tasakaalustavad üksteist ja annavad kokkuvõttes ühtlase tarbimisgraafiku. See tähendab, et mõned ühishankes osalevad ettevõtted saavad küll hanke keskmisest pisut madalama ja mõned pisut kõrgema hinna, aga kokkuvõttes kulutavad hankijad energiale vähem.

Miks peaks see ettevõtte, kes saab tõenäoliselt hanke keskmisest pisut kõrgema hinna, tahtma selles osaleda?

Kõige lihtsam näide on kontsern. Kui ettevõtted kuuluvad samale omanikule, pole raske alla neelata fakti, et mõni tütar saab keskmisest madalama ja mõni kõrgema hinna, kui kokkuvõttes tuleb kogu kontserni kulu väiksem.

Milliseid nüansse peaks ettevõtja hanke korraldamisel teadma? On ehk mõni vóluvits, millega võiks elektrimüüjalt soodsama hinna saada?

Oleme hangetes näinud näiteks selliseid

tingimusi, mis kohustavad esitama 120 päeva kehtiva pakkumise. See on elektribörsi puhul üsna pikk aeg ning paratamatult tähendab see suuremat riskimarginaali. Kui teeme pakkumise, mis kehtib viis päeva, on pilt meie jaoks üsna klaar, risk väike ja hind tarbijale seega soodne.

Samuti võiks arvestada, et elektrimüüjal on keeruline head hinda pakkuda, kui puudub teadmine, kas lepingusse astuvad pooled või vaid näiteks kolmandik grupist.

Mis on Teie olulisim soovitus ettevõtjale, kes peab otsustama, kuidas avatud elektriturul käituda?

Ma ei väsi seda rõhutamast: kõige kallim valik on mitte midagi teha. Enam kui 63amprise ühendusega elektritarbija hakkab bilansielekttri kliendiks ja jääb tuntavalt peale maksma. Selline elekter on kallim kui ükskõik missuguse lepinguga ostetav elekter.

Pidage partneritega nõu, küsige pakkumine koos ning hinnake peale hinna ka teisi aspekte (maksetähtaeg, lepingu lõpetamise tingimused, lepingu pikkus, paindlikkus tarbimisel jms). Küsige pakkumine kindlasti mitmelt müüjalt, ka meilt – pingutame selle nimel väga, et teha teile konkurentidest parem pakkumine.

Ühe kinnisvaraettevõtte juht on ajakirjanduses kutsunud üles valima Eesti Energiat, sest erilist hinnavahet ju pole ja nii jääb raha Eestisse.

Elektrum Eesti on kohalik ettevõtte, kus töötavad Eestis elavad inimesed. Elektrum maksab Eesti makse nagu teisedki Eesti ettevõtted. Ses mõttes ei saa küll väita, et raha ei jää Eestisse.

Ja siis on keskkond, mis on meil kõigil üks. Taastuvenergia tarbimine on üha rohkemate klientide jaoks teadlik ja põhimõtteline valik. Iga roheline kilovatt-tund tähendab, et kusagil mujal on selle kilovatt-tunni jaoks jäänud fossiilne kütus ahju ajamata ja keskkond reostamata.

Ärikliendi elektri- lepingu sõlmimine – lihtne toiming!

Avanev elektriturg ei tundu keeruline ainult eraisikutest elektritarbijatele, vaid tekitab omajagu muret ka ettevõtetele. Kui elektrienergia suurtarbijad on avatud turu reeglite ja asjaajamisega kursis juba 2010. aastast alates, siis uuest aastast avaneb turg kõikidele ettevõtetele. Need firmad, kelle jaoks on elekter oluline kulukomponent, peavad varasemast enam hakkama tähelepanu pöörama oma valikutele. Kõigepealt tähendab see kiiret otsuse langetamist, sest nn üldteenuse juurde jäämine mõjutab ettevõtteid märksa enam kui eratarbijaid.

Elektrum Eesti äriklientide valdkonna müügijuhi Anna-Marie Rebbase sõnul on ettevõtte viimastel kuudel märksa teadlikumaks muutunud. Nad küsivad asjatundlikke küsimusi ning on avaneva elektrituruga tunduvalt paremini kursis kui veel mõnda aega tagasi. “Üldjuhul algab kõne meilt pakkumise küsimisega. Samuti uuritakse, milliseid andmeid peaksid nad meile edastama, et saaksime pakkumise koostada,” lausub ta.

Rebbas kirjeldab põgusalt tava-pärast protsessi ärikliendiga lepingu sõlmimisel.

- Kui ettevõtte teab oma aastast tarbimiskogust kilovatt-tundides (kWh), päevase ja öise elektritarbimise vahetuse ja hooajalisust, siis piisab sellest, kui ta need andmed e-posti või telefoni teel meile edastab. Samas on tähtis teada ettevõttele kuuluvate mõõtepunktide arvu, kuna tarbimine võib mõõtepunktides varieeruda. “Enamikul ettevõtetel on üks-kaks mõõtepunkti, kuid tuleb ette ka firmasid, millel on 30 või rohkemgi mõõtepunkti,” nendib Rebbas.

- Kui elektrilepingut sõlmida sooviv ettevõtte ei tea oma tarbimisandmeid kilovatt-tundides, on võimalik ID-kaardi abil logida juriidilise isikuna sisse Elektrumi e-teenindusse (www.elektrum.ee) ja volitada Elektrum Eesti oma tarbimisandmeid vaatama. Ka elektrituru andmevahetusplatvormi (Eleringi andmeladu) kaudu

Anna-Marie Rebbas, äriklientide valdkonna müügijuht
☎ 715 0052
✉ anna-marie.rebbas@elektrum.ee

Sageli jäetakse arvestamata, et kahetariifne hind on mõistlik enamasti vaid sellisel juhul, kui päevase ja öise elektritarbimise vahetuse on võrdne. Ainult siis on kaalutud keskmine hind madalam.

juriidilise isikuna andmelattu logides saab Elektrum Eestile tarbimisandmete vaatamiseks loa anda. Siis on elektrimüüjal võimalik teha ettevõttele adekvaatne pakkumine. Kirjeldatud moel saavad toimida Elektrilevi, VKG ja Imatra kliendid. Ettevõtte, kellel on leping mõne teise võrguoperaatoriga, saavad Elektrumist allkirjastamiseks volituse. Meie saadame selle võrguettevõttele ja saame sealt vajalikud tarbimisandmed. Volituse blanketi

võime saata kõikidele klientidele, kelle jaoks on see mugavaim variant.

- Kui Elektrum on andmevahetusplatvormi kaudu ettevõtte tarbimisandmed kätte saanud, analüüsime:

- aastast elektritarbimise mahtu,
- päevase ja öise elektritarbimise vahetuse,
- tarbimise hooajalisust.

Muu hulgas tuleb teada, kas pakkuda ühetariifset või kahetariifset hinda – see sõltub ettevõtte tarbimisprofiilist. “Võib juhtuda, et ettevõtte ise arvab, et kahetariifne hind on tema jaoks sobivam, kuid ta jätab arvestamata, et kahetariifne hind on mõistlik enamasti vaid sellisel juhul, kui päevase ja öise elektritarbimise vahetuse on võrdne. Ainult siis on kaalutud keskmine hind madalam,” kinnitab Rebbas. “Kui päevane elektritarbimine moodustab kogutarbimisest 60% või rohkem, võib ettevõtte jaoks olla parim variant hoopis ühetariifse elektripaketi valimine.”

“Kui tarbimist kirjeldavad andmed on üle vaadatud, saame ettevõttele sobivaimat paketti või hinnakombinatsiooni pakkuda. Siiani oleme ka keerukate tarbimisprofiilide puhul jõudnud pädevate lahenduste leidmise ja ettevõtetele sobivaimate kokkulepeteni, nõustades neid nii lepingu sõlmimisel kui ka selles, kuidas säästlikult majandada. Kui koostöö sujub, ei tohiks see võtta aega rohkem kui mõni päev,” selgitab Rebbas.

Elektrum pakub mugavat võimalust sõlmida leping internetis

Elektrum on loonud äriklientidele võimaluse sõlmida elektrileping iseseisvalt, ilma et oleks vaja pöörduda müügijuhi poole. Pakume kolme fikseeritud hinnaga elektripaketti, mis arvestavad äriklientide tarbimisvajaduste ja -ajaga.

PROOVI KLÕPS

Proovi Klõps on lühikese lepinguperioodiga elektripakett. Eelkõige võimaldab see Elektrumi ja avatud elektrituruga lähemalt tutvuda ning vältida riske, mis võivad kaasneda liigpika lepinguperioodi ja muutuva hinnaga. Püsihinnaga paketi lepinguperiood on üheksa kuud. Kilovatt-tunni hind on soodne ja lepingu lõpetamise trahvide pärast pole kliendil vaja muretseda.

Näide: kui ettevõtte tarbib kuus keskmiselt 22 000 kWh elektrienergiat ja seda valdavalt päevase tariifiga, siis on elektri hind kokku 1061,72 eurot + km

KASULIK KLÕPS

Hoidke oma äri elektriarvel silm peal! Paketist Kasulik Klõps leiame soodustused ja eripakkumised, mis kaasnevad pikaajalise lepinguga. Kasulik Klõps on parim valik, kui tahate oma igakuiseid elektrikulusid vähendada ning olla kindel, et 1 kWh elektri hind 12 kuu jooksul ei muutu.

Näide: kui tarbite kuus keskmiselt 15 000 kWh elektrienergiat, on elektri hind 705,75 eurot + km (sisaldab kuutasu ühe mõõtepunkti kohta).

KINDEL KLÕPS

Nagu eratarbijatele pakub Elektrum Eesti ka äritarbijatele kahetariifset elektripaketti. Kindel Klõps on täiuslik lahendus ettevõtetele, kes mõtleavad pikas perspektiivis. See on fikseeritud hinnaga 18kuuline elektripakett, mis võimaldab edukalt kulusid planeerida ja tarbida puhtamat energiat parima hinnaga.

Näide: kui tarbite kuus 5000 kWh elektrienergiat, millest 2000 kWh on päevase tariifiga (5,261 senti/kWh) ja 3000 kWh öise ja nädalavahetuse tariifiga (3,686 senti/kWh), on elektri eest tasutav summa 218,80 eurot (sisaldab kuutasu ühe mõõtepunkti kohta) ehk kaalutud keskmisena tuleb kilovatt-tunni hinnaks 4,376 eurosent. Hindadele lisandub käibemaks.

Katrin Sekk, äriklientide valdkonna müügijuht
☎ 715 0054
✉ katrin.sekk@elektrum.ee

Eikki Kari, äriklientide valdkonna müügijuht
☎ 715 0051
✉ eikki.kari@elektrum.ee

Artjom Fraiman, äriklientide valdkonna müügijuht
☎ 715 0053
✉ artjom.fraiman@elektrum.ee

Turuülevaade

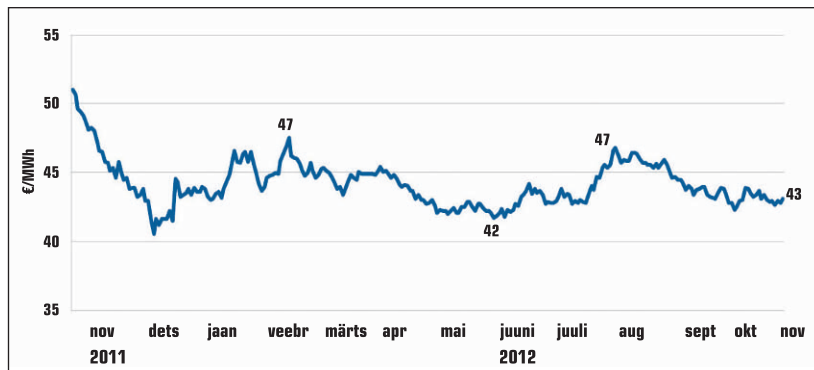
Gatis Junghäns - Elektrum Eesti OÜ
juhatuse esimees

Börsihinnad langevad talve lähene- misest hoolimata

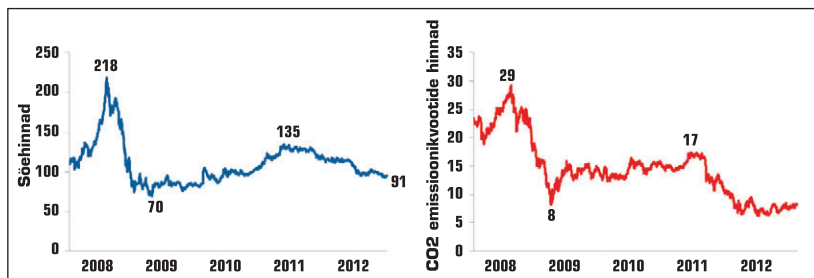
Järk-järgult läheb külmemaks ja pimedamaks ning kasvab valgustamiseks ja ruumide kütmiseks kasutatav energiahulk. Oktoobris suurenes Baltimaades elektritarbimine septembriga võrreldes 12%. Tavaliselt toob elektrinõudluse suurenemine kaasa elektrienergia turuhinna tõusu, kuid see aasta on olnud erandlik: hind on Baltimaade börsil langenud kolm kuud järjest.

Oktoobris jõudis keskmine turuhind börsil Nord Pool Spot Eestis tasemeni 40,2 eurot/MWh, mis on 5% madalam kui septembris (vt joonist 1). Leedus oli oktoobris elektri keskmine turuhind 44,8 eurot/MWh ehk septembrikuuga võrreldes 2% madalam. Skandinaavia hüdroelektrijaamade reservuaaridesse kogunenud suur veekogus ja aatomielektrijaamade kõrge tootmistase on olnud selle hinnalanguse peamised põhjused. Skandinaavia aatomielektrijaamade koguvõimsus on kuni 12 000 MW ja praegune koormus 100% lähedal.

Kui novembris ei muutu ilm märkimisväärselt külmemaks, võib hinnalangus jätkuda (novembri esimese kümne päeva keskmine

Joonis 2. Soome elektrienergia hinna prognoos aastaks 2013.

Joonis 3. Sõe ja CO₂-kvootide järgmise aasta prognooshinnad.

turuhind börsil Nord Pool Spot oli 36,8 eurot/MWh).

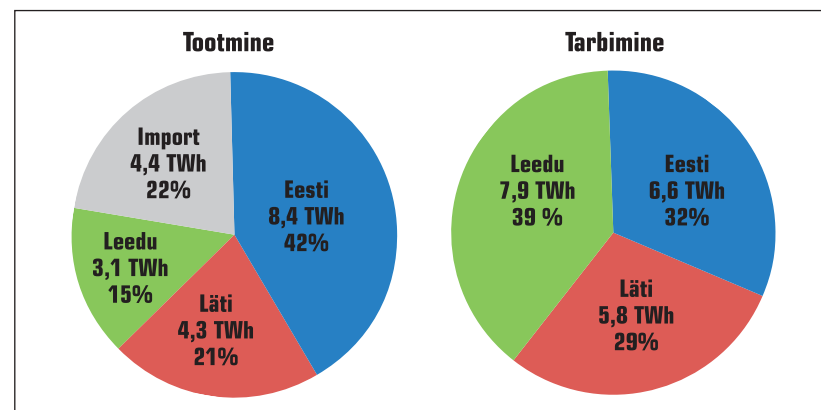
Prognoosid aastaks 2013 ei näita enam hinnalangust

Soomes kõikis 2013. aasta elektrienergia hind oktoobris 43 euro ümber MWh eest. See viitab, et 2013. aasta turuhinna langustendents, mida võis näha augusti keskpaigast alates, on peatunud (vt joonist 2). Praegused tingimused on täiuslikud elektrienergia hinna madalal

tasemel hoidmiseks: Skandinaavias on palju vett, kütuse ja CO₂-kvootide hinnad madalad (vt joonist 3) ja kõik tuumaelektrijaamad töötavad. Ükskõik milline muutus nendes tingimustes võib tulevikuhinda tõsta. Seetõttu on praegu sobiv aeg lepingute sõlmimiseks nendel klientidel, kes soovivad järgmiseks aastaks või kaheks fikseeritud hinda.

Sõe hind, mis kuulub peamiste Skandinaavia elektrienergia turuhinda määravate tegurite hulka, muutus oktoobris väga vähe ja kõikis 90 dollari ümber tonni eest. See on madalaim hind alates 2010. aasta aprillist (vt joonist 3). Globaalsel turul on suur pakumine ja suured sõevarud, kuid nõudlus on tagasihoidlik ja see ei võimalda hinnal taastuda.

CO₂-kvootide turuhind, mis on sõel töötavate elektrijaamade tootmis- kulude oluline komponent, muutus oktoobris samuti vähe ja kõikis 8 eurot ümber tonni eest (vt joonist

Joonis 4. Elektri tootmine ja tarbimine Balti riikides 2011. a 10 kuu jooksul.

3). Euroopa emissioonikvootide kauplemissüsteemis on mitu aastat olnud CO₂-kvootide ülejääk ja selle tulemuseks on hinna langemine rekordiliselt madalale tasemele, mis muudab kogu emissioonikvootide kauplemissüsteemi kasutuks, kuna see ei soodusta investeerimist rohelistesse tehnoloogiatesse. Euroopa Komisjon kavatseb avaldada turul pakutavate CO₂-kvootide hulga vähendamise plaani eesmärgiga saavutada novembris hinnatõus. Kui plaan üksikasjalikult läbi mõeldakse, võib see kvoodid kallimaks muuta.

Daugava hüdroelektrijaamade toodang kolmekordistus

Oktoobris tootsid Daugava hüdroelektrijaamad 255 GWh elektrit, mida oli 280% rohkem kui septembris (91 GWh). Tootmise suure mahu tegi võimalikuks rohke vee juurdevool, mis oli selle aasta oktoobris 50% üle aasta keskmise. Jaanuarist oktoobrini oli Daugava hüdroelektrijaamade elektritoodang 2782 GWh – 7% rohkem kui mullu samal ajal ja 16% rohkem pikaajalisest aasta keskmisest elektritootmisest. Tänavu kümne kuu jooksul Daugava hüdroelektrijaamades toodetud elektri kogus moodustas 48% Läti elektritarbimisest samal ajal.

Väikseim elektritarbimine Lätis, suurim tootmine Eestis

Selle aasta jaanuarist oktoobrini

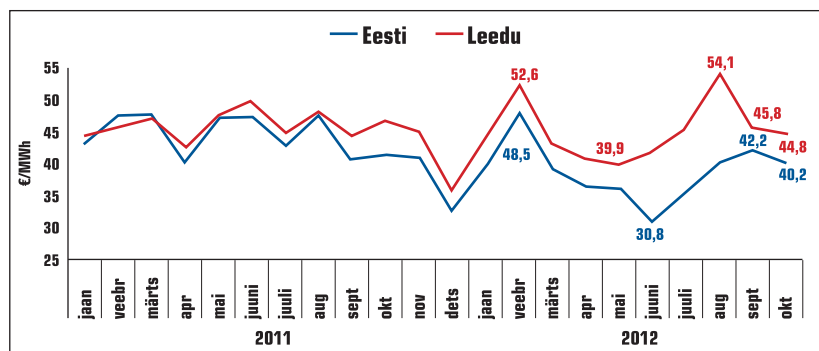
tarbiti Baltimaades elektrit kokku 20,287 GWh, mis oli sarnane mulluse tarbimisega samal perioodil. Balti riikidest oli elektritarbimine suurim Leedus – 39% Baltimaade kogutarbimisest. Väikseim oli see Lätis – 29%.

Elektrit toodeti Balti regioonis kümne kuu jooksul 15,879 GWh ehk 78% sealsest tarbimisest. Seejuures tootsid suurima osa Eesti elektrijaamad – 42% Baltimaade elektritarbimisest. Väikseim oli tootmine Leedus, kus see moodustas vaid 15% Balti riikide elektritarbimisest.

Rekordiliselt suured elektritarned

Selle aasta esimese kümne kuu jooksul imporditi põhiosa Balti riikides puudu jäävast elektrist Venemaalt (65%) ja Soomest (35%). Koos odavate tootmisallikate vähenemisega Baltimaades on Skandinaaviast saamas Balti regiooni jaoks järjest olulisem elektritarnija: selle aasta jaanuarist oktoobrini kasvas elektri import Skandinaaviast 1423 GWh-ni. Seda on 350% rohkem kui 2011. aastal ja 680% rohkem kui 2010. aastal samal ajal.

Järgmise kolme aasta jooksul on planeeritud Baltimaade ja Skandinaavia vaheliste ühenduste võimsust suurendada peaaegu viis korda ja selle tulemusel võib Skandinaavia muutuda Baltimaade jaoks olulisemaks elektrikaubanduse partneriks, kui seda on Venemaa praegu.

Joonis 1. Elektri hind kuude kaupa börsil Nord Pool Spot Eestis ja Leedus.

elektrum

TURU PARIM KÜTTEPAKETT SINU KODULE:

- Liitu soodsaima kahetariifse paketiga.
- Säästa üle 50 € aastas.
- Võid võita luksusliku spaapaketi kahele.

Kiirusta, sest kampaania kestab 25. novembrini.

LÜLITA PAREMAKS!

Vaata lähemalt www.elektrum.ee

Läbimõeldud energia- tarbest saab konkurentsivõime võti

Tunnistagem: me kõik eelistame, et arvuti hommikul tööle jõudes ühe hiireliigutuse peale ellu ärkaks. See säästab aega. Ja pealegi, mis see arvuti ööseks tööle jätmine ikka maksab... Konkreetne vastus sellele on olemas, aga see ei pruugi meeldida: umbes sada eurot aastas. Mitu arvutit aga ettevõttes kokku on?

Võime üsna kindlalt öelda, et avatud turul juhtub elektri hinnaga kaks asja: see kalineb ja hinnakõikumised lähevad suuremaks. Kui enamikule kodutarbijaist see suurt tarbimisõkki kaasa ei too, siis ettevõttelt, kellele elektritarbimine on oluline kulu-komponent, nõuab see konkurentsis püsimiseks ümberkorraldusi.

Rääkides energiasäästust, olgu siis kodus või ettevõttes, on kiusatus jääda mõtteis kinni soovustatud seinte ja maasoojuskütte juurde. Mõlemad on väärt lahendused, kuid tarbimise optimeerimine läheb palju väiksemate nüanssideni.

Ülevaadet pole

See kõlab uskumatult, kuid energiasäästueksperdid kinnitavad üksmeelselt, et enamikul ettevõtteist pole oma energiatarbest korralikku ülevaadet. OÜ Energiapartner juht Mikk Saar ütleb, et pärast põhjaliku energiaauditit suudavad konsultandid enamasti pakkuda välja ole-matu või mõistliku tasuvusajaga investeeringuid, millega saavutatakse 20–30protsendiline energiasääst.

“Valdavalt ei teata täpselt, millest kulu koosneb – tarbimist mõõdetakse ühes punktis ja fikseeritakse kord kuus, aga milliste tarbijate vahel see jaguneb, on sageli segane,” kinnitab Saar. “Isegi spaade ja ärihoonete puhul on juhtumeid, kus ettevõtja ei tea elektrist midagi muud kui igakuist arvet.”

Nii energiamahukas tootmises kui ka tavalises ärihoones on Elektrumi juhi Raivo Videviku sõnul säästmise aluseks korralik energiaaudit, mis

sisaldab spetsialistide konkreetseid soovitusi koos tasuvusarvutusega. Avatud turg, kust elektrit saab osta ka tunnihinnaga, pakub optimeerimiseks rohkem võimalusi kui tavaline kahetariifne hind.

Saare kinnitusele on nende firmal käepärast hea näide. Suvekuudel kulub kaubanduskeskuses jahutusele kõige enam energiat lõunajal ja pärastlõunati ehk just siis, kui elektri hind on päeva arvestuses kõrgeim. Et kuumim aeg on ka valgeim, paigaldatakse hoone katusele päikesepaneelid, mis lubavad kalli elektri tarbimist tunduvalt vähendada.

Samamoodi on suur varu peidus energiamahukate protsesside nihutamises – mitte üksnes öisele ajale, vaid ka mõne tunni võrra. Ühelt poolt võimaldab see, nagu öeldud, vähendada koormust kõige kallimatel tundidel, kuid tarbimise hajutamine ööpäeva peale lubab kokkuhoidu ka võimsustasult. Kui näiteks 1200kilovatine võimsustasus õnnestub tarbimise jaotamisega vähendada 1000kilovatisele tasule, tähendab see aastas mitme tuhande eurost kokkuhoidu.

Mõõtmine toob kokkuhoiu

Kuid ka väikeses tööstuses või suure büroos on pärast konkreetsete seadmete ja protsesside energiatarbe täpset ülemõõtmist võimalik saavutada märkimisväärne kokkuhoid – alates lauaarvutitest, mis tarbetult töötades aastas sadakond eurot nuri-kulu tekitavad, kuni kütte- ja jahu-

tusseadmete koostöö optimeerimiseni välja. See võib tähendada mitte kuigi kuluka automaatikaseadme paigaldamist, mis teiste seadmete tööd juhiks, aga võib minna veelgi lihtsamini. Näiteks: kas olete kindel, et teie tootmis- või ärihoones kütte- ja jahutusseadmed kunagi korraga ei tööta?

Suurtele tarbijatele, kelleks on peamiselt tööstusettevõtted, pakuvad elektroonikaseadmete tootjad lausa valmislahendusi avatud elektriturul energiatarbe optimeerimiseks. Sellised süsteemid suudavad energiatarvet analüüsida ning pakuvad juhiseid kõige efektiivsema energiatarbe saavutamiseks. Ühtlasi annavad need suure konkurentsi-eelise just energiasäästuse ja turuhinna muutumise tingimustes.

Töötajad teavad

Et päev, kui elektrienergia ettevõtetele senisest märksa olulisemaks kulukomponendiks muutub, läheb kiiresti, soovib Energiapartneri juht Mikk Saar alustuseks töötajaid motiveerida. “Julgen kindlalt soovitada töötajate premeerimist energia säästmise ideede eest,” lausub ta. Juhid võivad ju palgata kalleid nõustajaid ja insenere, kuid tsehhis päris tööd tegevad inimesed oskavad unepaalt nimetada viis kohta, kus energiat lihtsalt raisku läheb – lihtsalt keegi pole nende arvamust varem küsinud.

“Arukas tööline, kes on tootmisprotsessis käsipidi sees, näeb väga hästi, kus on puudujäägid ja võimalused kokkuhoiuks,” märgib Saar.

Ühe kliendi lugu: Estover

United Estover Groupi jaoks on kogemus avatud elektriturul olnud positiivne.

Ettevõtte põhitegevus – juustu- ja piimatoodete tootmine – on suures sõltuvuses üksikutest muutlikest hinnasisenditest, millest üks põhilisi on elekter.

Elektri ostmisel kaaluti mitut pakkujat. Lähtudes vajadusest kulusid prognoosida ja saavutada selge ülevaade, otustati fikseeritud hinnapaketi kasuks. Estoveri müügi- ja turundusosakonna juhataja Hannes Pritsi sõnul nägi Estover elektri hinna fikseerimises võimalust maandada sisendhindade volatiilsusest tulenevaid riske.

“Lepingu sõlmimine Elektrumiga oli igati selge ja lihtne. Hinnapakumine ja leping olid arusaadavad ja üheselt mõistetavad ning vastasid meie kriteeriumitele. Kõige paremini kirjeldab meie rahuolu Elektrumiga vast see, et kui seni ostis meie grupi ettevõtetest Elektrumilt elektrienergiat vaid Põltsamaa Meierei Juustutööstus OÜ, siis uuest aastast laieneb leping ka teistele firmadele – Hiirte Juustu OÜ ja Eesti Juustu Tootmise OÜ,” ütles Prits.

Elektrumi müüdavast elektrist on suur osa roheline. Hannes Pritsi sõnul on tarbijate seas määrav argument küll toote hind, kuid loodushoidu teadvustatakse aasta-aastalt üha enam. “Ettevõtjana on igal juhul hea tunne, et saame majandustegevuse mõju keskkonnale vähendada.”

Nendel ettevõtetel, kes alles hakkavad avatud turult elektrit ostma, soovib Prits vahetada infot firmadega, kellel on selles vallas kogemus olemas. “Samuti tasub silmas pidada, et avatud turul on hind ostja ja müüja kokkulepe – elektrimüüjatega läbirääkimisi peljata ei tasu,” sõnas Prits ja soovitas panustada aega erinevate pakumiste võtmisele ja analüüsimisele, et leida optimaalne lahendus.

ESTOVER

**PÕLTSAMAA
MEIEREI**
JUUSTUTÖÖSTUS OÜ

KLIENDITEENINDUS:

telefon **800 5555**

e-post **kliendiinfo@elektrum.ee**
www.elektrum.ee

elektrum

PARIM PAKKUMINE ÄRIKLIENDILE:

Soodne võimalus tutvuda avatud elektrituruga

- Personaalne ja sõbralik klienditeenindus.
- Lühike, 9-kuuline lepinguperiood.
- Ärisõbralikud elektri hinnad.
- Lepingu katkestamine 0 €.

ET SAADA PARIMAT, PROOVI PARIMAT!

Helista ja küsi pakumist!

Katrin Sekk
Äriklientuuri müügijuht
+372 715 0054
katrin.sekk@elektrum.ee

Artjom Fraiman
Äriklientuuri müügijuht
+372 715 0053
artjom.fraiman@elektrum.ee

KASULIK

Kuidas saada messist maksimaalne kasu? Oska valida messistendile õige asukoht

Messil osalemine annab ettevõttele võimaluse ühel ajal viia ellu kõiki turunduseesmärke, alates toodete müügist kuni mainekujunduseni. Messil stendi püstitamine ja töötajate messile komandeerimine ei tähenda aga veel seda, et ettevõtte saavutab oma eesmärgi. Ettevõtja ja eksportöör Jakob Saks jagas konverentsil “Best B2B” nõu, mida tuleks pidada silmas messidel turundades. Pikaajalise messide korraldamise kogemusega Tiit Hinnov, Tiit Sarv ja Reet Sink on avaldanud e-käsiraamatu “Messi ABC”, kus jagatakse samuti ettevõtjatele soovitusi, kuidas messidel osaleda.

ÄRIPÄEV

Ä Vaata veebist

e-käsiraamat Messi ABC, mille autorid on Taveco Disain OÜ turundusjuht ja juhatuse liige Tiit Hinnov, Profexpo OÜ juhataja Tiit Sarv ja Messiproff OÜ juhataja Reet Sink.

HTTP://WWW.MESSIPROFF.EE/MESSIABC_2012.PDF

”Tuleb taltsutada vastupandamatut soovi igale külastajale kogu oma tootesitlus ette kanda.

Profexpo OÜ juhataja Tiit Sarv

Ä Üks küsimus
Kuidas tööaega võimalikult tulemuslikult kasutada?

TIIT SARV
Profexpo OÜ juhataja

Messi tööaeg ehk kliendiga suhtlemisele kuluv aeg on väga piiratud. Seega tuleks läbi mõelda, kui palju me aega kulutada võime

- a) esmasuhtluseks, selekteerimaks, kas tegu on meid huvitav inimesega;
- b) infovahetuseks tulevase potentsiaalse kliendiga;
- c) stüvisi minekuks, et jõuda võimaliku lepinguni.

Võimalikku kontaktide arvu planeerides tuleb kaasata ka meeskonda vastav arv inimesi. Mingil juhul ei soovita messistendi tööle vaid ühte inimest. Ühel ei ole võimalik samal ajal selekteerida, infot hankida, esitleda toodet jne.

Eksponeendil tuleks end võimalikult palju kuulaja rolli panna. Taltsutada vastupandamatut soovi igale külastajale kogu oma tooteesitlus ette kanda. Küsimusi esitades, vestlust juhtides peaks püüdma aru saada, kuivõrd on messikülastajas peidus potentsiaalne klient. Mis on tema vajadused, senised kogemused, hankekanalid jne. Ja nüüd tuleb olulisim: kogu saadud info tuleb talletada, kanda eelnevalt ettevalmistatud kontakti- või küsitluslehele. Pelgalt nimekaart ei suuda anda hilisemaks tööks vajaliku kvaliteediga tagasisidet.

Ä Pane tähele

Mida arvestada messistendi tegemisel?

Messistendi planeerimisel on võtmesõnad stendi asukoht, kujundus ja eksponaatide paigutus ning personalile loodud tööttingimused, kirjutavad e-käsiraamatu Messi ABC autorid Tiit Hinnov, Tiit Sarv ja Reet Sink. Allolev on nende e-raamatusse kirjutatud soovitus, mida arvestada messistendi tegemisel.

MESSISTENDIL ON KOLM FUNKTSIONAALSET ALA:
ESITLUSALA eksponaatidele, infokandjatele, tootedemonstratsioonideks jm tegevuseks
LÄBIRÄÄKIMISALA külastajatega isiklike kontaktide loomiseks ja pikemateks kohtumisteks
KÕRVALRUUMID laole, kööginurgale või personali puhkeala

STENDI SUURUST PLANEERIDES VÕIKS ALUSEKS VÕTTA 4-5 RUUTMEETRIT ÜHE TÖÖTAJA KOHTA.
Lisaks tuleks arvestada:
TOOTED – tuleb teha valik, milliseid tooteid, näidiseid ja kui palju kavatsetakse esitleda. Tähtis on mõelda ka sellele, kuidas kavatsetakse esitlust korraldada, mitmele külastajale korraga (juuresolijate arv), kui suur on teeninduspiirkond, ohutsoon vms.

KÜLASTAJAD – arvestada tuleks messile oodatava külastajate arvu, olulise sihtrühma suuruse, struktuuri, aga ka erinevate külastajatüüpide ja käitumistavade. Stendi planeerimise alus võib olla näiteks tegevuskava, kus eelnevalt otsustatakse, kas külastajaga suheldakse n-ö üle leti, kutsutakse ta läbirääkimisalale, palutakse osaleda grupile mõeldud esitlusel, koolitusel. Mida suurem on prognoositav stendi sisealale kutsutav külastajate arv, seda rohkem on stendi vaja jätta vaba pinda liikumiseks. Samuti peaks jääma ruumi segamatuks õhkkonnas silmast silma kõnelusteks.
TEGEVUSED – oluliselt mõjutavad vajaliku stendipinna suurust kõik stendil toimuvad tegevused. Näiteks moedemonstratsioonid, tooteesitlused, töövõtete tutvustused, masinate ja seadmete vahetu töötamine, koolitused, aga ka publikule suunatud meelelahutus, loosimised jms.

MIDA TULEB ARVESTADA MESSISTENDI ASUKOHA VALIKUL?
TOOTE või teenuse eripära – suure osavõtjate arvu ja laia temaatikaga messidel jagatakse eksponeendid teema- või tootepõhiselt eri messihallidesse või teemapiirkondadesse. Isegi väga kitsa valdkonna messidel võib olla struktureeritud paigutus. Sellistel messidel on soovitatav leppida ka väiksema pinnaga, aga olla

seal, kust sihtrühma kuuluvad külastajad sind kõige tõenäolisemalt leida võiksid.
KÜLASTAJATE liikumine – asukohta valides tuleks uurida senist kogemust, kuidas toimub külastajate tavapärase liikumine. Kas on piirkondi, mis on ülerahvastatud; millised on peamised ühendused; kus kulgeb pidev, aga ebaoluline rahvamassi liikumine; millised alad on kui välja surnud? Väikeste mõõtetega stendi puhul võiks eelistada pigem sellist piirkonda, kus toimub külastajate pidev liikumine.

MESSISTENDI EELISTATUD ASUKOHAD:
HALLI sisse- või väljapääsu juures
PEAMISTE vahekäikude ääres või ristumiskohtades
TOITLUSTUS- ja puhkekohtade lähetus
HALLI kõrgemalt tasandilt hästi vaadeldavates piirkondades
KONKURENTIDE asukoht – võimalusel võiks arvestada messil osalevate konkurentide või koostööpartnerite asukohtadega. Kas olla konkurendile lähemal või temast kaugemal, see tuleb endal läbi mõelda.
TEHNILISED tingimused ja vajadused – stendi asukohta mõjutavad ka toodete eksponeerimiseks vajalikud tehnilised tingimused. Mitte igal pool ei ole võrdset lihtne ega võimalik rajada veeühendusi, ehitada kahekordseid stende või paigutada suuregalliibrilisi eksponaate. Seega tuleks kaaluda, kas parema koha nimel loobuda mõnest eksponaadist või muuta esitluse vormi.
STENDIKUJUNDUS – õige asukoht aitab kaasa aktsente loova ja funktsionaalse disainilahenduse leidmisele.

MESSISTENDI TÜÜBID
ÜHEST küljest avatud reastendid on kõige enam levinud just väiksemate stendide korral. Sellise stendi eelis on palju kasulikku seinapinda, kuid puudus vähene avatus ehk kontaktipind külastajaga suhtlemiseks.
NURGASTENDIL jäävad kaks külge avatuks, mis loob paremad eeldused eksponeerimiseks ja külastajate tähelepanu võitmiseks.
KOLMEST küljest avatud stend ehk poolsaar loob hea avatuse, külastajad saavad läheneda mitmelt poolt. Selline stend lubab luua väga häid ja omamäolisi disainilahendusi. Suur kontaktipind eeldab suuremat personali.
NELJAST küljest avatud stend ehk saar on kõigist külgedest avatud ja külastajatele hästi tähelepandiv. Saarekujuline stend eeldab individuaalkujundust ning annab hea võimaluse disaineritööks.

Ä Tasub teada

Eesmärk on potentsiaalse kliendi pähe pesa teha

Jakob Saksa 12 soovitus, mis ilmusid Äripäeva turundusuudiste teemaveebis www.best-marketing.ee

1. JÄRJEPIDEVUS MESSI VALIKUL. Ära osale igal aastal eri messil. Ole parem samal messil aastast aastasse kohal, sest see tekitab usaldust. Välismessid on suured, inimesed keskenduvad konkreetsetele asjadele ja uusi tulijaid ei märgata. Kui oled juba kolmandat aastat väljas samal messil, jäta endast mulje kui jätkuusutlikust firmast, kes ei kao kuhugi.

2. MESSILE POLE MÕTET MINNA STIIILIS “lähme vaatame ja siis mõtleme”. Valmis ta ette! Mõtles läbi, kuidas eristuda, mis on sinu konkurentsieelised. Anna kontsentreeritult edasi, kes sa oled ja miks sinuga peaks äri ajama. Messiboks peab kommunikatsioonikanalina töötama hästi kiirelt. Visuaal töötab kiiresti, tekst on aeglasem ja seda võib tõlgendada erinevalt. Samas ole visuaalidega ettevaatlik, ära lasku klii-see-desse.

3. MESSIDEGA KAASNEB LOTERIIFAKTOR – paned raha ja aja hakkama ning loodad, et mess annab kiire lahenduse ja klientid tulevad, aga vahel ei tule ka. Loteriiga me ettevõtjatena tegeleda ei taha. Võta juba enne messi potentsiaalsete klientidega ühendust, et garanteerida, et nad ka sinu boksi tuleksid.

4. MESS EI ASENDA SÜSTEEMAATILIST MÜÜGI- JA TURUNDUSTÖÖD. Turunda kindlasti ka teistes kanalites. Saada välja pressiteateid, kui messil osaled. Ainus firma, mida tean, et teeb turundust AINULT messidel, nii Euroopas kui ka Aasias, on Tapvei – nad toodavad väga spetsiifilist asja: aluspanu laboriloomadele. Aga nemad on erand!

5. MESSIDEL ON HEA VÕIMALUS POTENT-SIAALSEID KLIENTE PINNIDA. Võrreldes turu-uuringutega, eriti välismaal, on see tõenäoliselt soodsam. Messisituatsioon on ka oluliselt objektiivsem kui fookusgrupi uuring. Fookusgrupi uuring on kaugel reaalsest ostusituatsioonist – kuiv valge rahulik ruum, konkurents puudub. Messil on aga palju stressis ja sagivat rahvast, kel raske kott üle õla, king hõõrub jne.

6. MESSILE VÕIB MINNA KA PROTOTÜÜPE TESTIMA. Ole julge! Saad vajalikku tagasisidet, annad klientidele sõnumi, et olete innovaatiline firma ja et teil on peatselt midagi uut tulemas.

7. ÄRA HOIA MESSIL KOKKU DETAILIDELT. Mess on hea võimalus jätta endast professionaalne mulje. Tee seda kõikide detailidega, sh telli julgelt kõige kvaliteetsemad viisiitkaardid, trüki kvaliteetsed jaotusmaterjalid jne.

8. USALDUSBARJÄÄRI ÜLETAMISEKS räägi ka oma suurtest klientidest. Kui suuri kliente pole, maini oma suuri partnereid. Laienda nende tuntus nutikalt ka oma firma-le.

9. ALUSTA JUTTU KÕIGIGA, kes su boksi poole vaatavad! Kohustuslik!

10. ÄRA SÕÖ, JOO EGA ISTU MESSIBOKSIS. Kui mobiiliga on vaja rääkida, siis astu messiboksist üks samm välja. Kui sülearvutiga on vaja tööd teha, siis mitte boksis.

11. TULETA ENNAST PÄRAST MESSI MESSI-KONTAKTIDELE REGULAARSELT MEEL-DE. Eesmärk on potentsiaalse kliendi pähe pesa teha ja siis seda kiivalt hoida, aastast aastasse, kuni ükskord äriks läheb.

OÜ MEIREN ENGINEERING juhatus liige Toomas Ulbo kinnitas, et tooteportfelli laiendamine nõuab ka ettevõttesse uute inseneride värbamist. Sellepärast toetatakse Robotexi, et noorte huvi mehaanikavaldkonna vastu suurendada.

FOTO: ANDRAS KRALLA

MEHAANIKA

Robotex tänavu võimsam kui kunagi varem.

Esimesed sammud inseneriks saamise teel tuleb astuda varakult

Ä AIN ALVELA
ain.alvela@aripaev.ee

Tosina aasta vältel on tudengite robotivõistlus Robotex meelitanud kokku üha enam infotehnoloogia ja mehaanikahuvilisi noori, kellest ettevõtted loodavad mõne aasta pärast tõhusat täiendust oma spetsialistide sekka.

Sestap kogub Robotex aasta-aastalt ka üha enam tööstusettevõtetest toetajaid, kes ei pea paljaks hasartsele tehnoloogiaüritusele kas siis rahaliselt või auhinnavalua täiendamiseks õlga alla panna. Eelkõige nähakse säärase ettevõtmist toetades võimalust noortes juba maast madalast mehaanikateaduste vastu huvi äratada.

Robotexi projektijuht Marti Arak märkis, et just sellepärast püütakse viimastel aastatel kaasata võitlusse ka põhikoolide õpilasi, et huvi töömeheikkude juba kinnistunud oleks ega jääks pelgaks ajutiseks entusiasmiks, millega rutini kooliaega sisustada.

Lisaks insenerikute propageerimisele soovivad korraldajad Robotexi ja selle raames toimuvate seminaride abil innustada üliõpilasi pärast kõrgkoolidiplomi kättesaamist asumise kõrgtehnoloogilisi tooteid loova ettevõtja teele. Selleks on üritusele n-ö insenerivere doonoriteks ehk siis oma kogemusi jagama kutsutud juba nime teinud mehaanikaspetsialistid mainekatest tootmisettevõtetest ja teadus-arendusasutustest.

Konstruktor muudab koostamise lihtsaks. "Selised üritused teenivadki seda eesmärki, et siduda noori tehnika ja tehnoloogiaga, et võimaldada neil seda kiiresti arenevat robotika valdkonda n-ö käega katsuda ja silmaga näha," iseloomustas Arak Robotexi missiooni tulevaste tehnoloogiainseneride harimisel. "Mis põhikoolidesse puutub, siis ka nende võimalused robotikaga tegeleda üha avarduvad, paljudel koolidel on juba olemas LEGO-roboti komplektid, mille põhjal saab isegi

Ä Mis on mis Robotex 2012

PEETAKSE TTÜ eestvedamisel, koostöös Tartu Ülikooli ja IT Kolledžiga 12. korda.

EESMÄRK on anda tudengitele ja üldse tehnikahuvilistele noortele praktilisi kogemusi mehhatroonikasüsteemide ehitamisest, meeskonnatööst, interdistsiplinaarsetes projektides ning arendada tudengiteadust.

ERITI oluliseks peavad korraldajad huvi tagamist täpisteaduste vastu, et säiliks ja paraneks Eesti konkurentsi võime teaduspõhises arendustegevuses ning tootmises.

VÕISTLUSE raames toimuvates töötubades püütakse anda osavõtjatele arusaam, et roboti ehitamine ei ole nüri ning üksluine töö – see vajab palju loovat mõtlemist, fantaasiat ja koostöömeelsust.

ROBOTITE võistlus koosneb kuuest alast: LEGO sumo, Mini sumo, jalgpall algajatele, jalgpall professionaalidele, joonejärgimine ja MTÜ Robootika korraldatud First LEGO League.

VÕISTLUSE vaheaegadel saab vaadata tehnoloogia näitust, kus väljas 23 eksponenti kokku 43 eksponaadiga, sh pommirobot, nutikas jalgrattaparkla ja mehitamata lennuk.

ÜRITUSEL esitletakse tootearenduse ja disaini kursusetöid, toimuvad joonistusvõistlus, tõukerataste võiduajamine ja videokonkurss.

LAUPÄEVAL jagavad tegevinsenerid mehaanikateaduse saladusi.

Lisaks muule on ka lihtsalt niisama lahe, kui noored suure hoolega roboteid ehitavad, et siis hasartse nendega võistelda.

ASi Baltflex juhatus liige Heino Piirsalu

Björnkläder® Anno 1905

Kauplus GROLLS
www.grolls.ee

Peterburi tee 75
Tel 607 0160

TÖÖRIIDED, TURVAJALATSID, TÖÖKINDAD, KIIVRID JPM

GROLLS
THE PRO SHOP

23.-25.

novembril toimub TTÜ spordihoones 12. rahvusvaheline robotivõistlus Robotex 2012, mis tänavu toob kokku üle 400 valdavalt Eesti robotiehitaja, kümme konda võistkonda on ka Lätist.

kümneaastane laps kergesti täiesti toimiva roboti kokku panna.” Põhimõtteliselt seisneb roboti-konstruktori töökinda seadmine anduri ja arvuti vahelise kaabelduse paigaldamisest ning programmeerimisest.

“Tänavune Robotex on kõigi aegade suurim, üritusele on ennast registreerinud üle 400 roboti-ehitaja, kellest umbes 60% on põhikooliõpilased, võistlustulle astub kokku 150 robotit,” rääkis Arak.

Ettevõtted õhutavad noortes tehnikahuvi. Lumesahkasid tootev OÜ Meiren Engineering on viimased paar aastat Robotexi läbiviimist kuldsponorina toetanud. Ettevõtte juhatuse liikme Toomas Uibo sõnul on paljusi tegemist missioonitundest ajendatud toetamisega, mille otsest kasu pole võimalik must valgel kirja panna ega numbriliselt väljendada. Küll aga on tema hinnangul tösi see, et Eesti ettevõtetel on käes mehaanikainseneride puudus ja kui tänu Robotexile mõni andekas noor tee selle erialani leiab, ongi ettevõtmise juba eesmärgi täitnud. Võib kõlada paatoslikult, ent tõepoolest, nii lihtne seda asja lahti mõtestada ongi.

“Püüame innustada noori tehnikahuvilisi, et nad ka mehaanikavaldkonnale truuks jääksid ja kõik IT-sektorisse ei jookseks,” ütles Uibo. “Masinatööstuse osakaal on Eestis märkimisväärselt suur ja mehaanikainseneri vajatakse üha rohkem.”

Meireni sõsarettevõtte, ASi Paide Masinatehas, kellelt Meiren ostab tootmisteenust, tooteportfelli täidavad erinevat tüüpi lumesahad, alates üheksa meetri laiustest lennuväljasahkadest, lõpetades traktorite külge haagitavatega. Edaspidi püütakse Uibo sõnul tootevalikut laiendada, nii uuemad sahalahendused kui ka võimalikud sootuks uued tootegrupid eeldavad ka rohkem elektroonika-spetsialistide kaasamist arendustöösse.

“Võidakse ju mõelda, et mis see lumesahk ikka enam on kui tükk painutatud rauda. Tegelikult on tänapäevase saha näol tegemist keerulise mehhaanilise seadmega, mis maksab keskeltläbi 15 000 eurot ja mille uuenduslikkuse määravad selle võimalikult väike kaal, vastupidavus, sahkamise efektiivsus ja kulusäästlikkus. Seda kõike on võimalik saavutada vaid tõhusa inseneritööga.”

Toomas Uibo lisas, et Robotexi toetades lähtuvad ettevõtted suuresti missioonitundest, sest robotite, ka lihtsalt n-ö mängimiseks mõeldud seadeldiste valmistamine pole odavate harrastustekillast. Meireni eesmärk on ka firma enese kui hea tööandja nime teadvustamine õppurite seas. Lisaks annab Meiren välja eriauhinda, kus hinnatakse roboti juures kasutatavaid mehaanikalahendusi. Sellega tõstab ettevõtte esile seda valdkonda, millega ka ise tegeleb. Ühisosaks Meireni ja Robotexi vahel on just need mehaanilised lahendused.

“Koolipingist tuleb ettevõtetesse erineva ettevalmistusega noori – sama diplomiga võib olla varustatud üliandekaid mehaanikaspetsialiste, aga ka keskpäraseid,” märkis Uibo. “Eks see väljendab seda, et kellele valdkond tõesti meeldib ja kes teeb seda justkui kohustusest. Heaks inseneriks saab ainult selline, kelle mõtteviisi pürgimusi toetab.”

Robotitega jännata on lihtsalt lahe. Eriotstarbeliste hüdraulika- ja pneumaatikalahenduste projekteerimisega tegeleva ASi Baltflex juhatuse liige Heino Piirsalu märkis, et kuigi otseselt Robotexil võistlevad robotid Baltflexi spetsiifikaga ei haaku, toetatakse tudengite robotivõistlust kolme asjaolu tõttu – mehaanikaerialade populariseerimiseks, tulevase inseneride koolkonna väljaõpetamise edendamiseks ning kantuna missioonitundest ja murest tööstusele edaspidigi vajamineva inseneride järelkasvu pärast.

“See on ka lihtsalt niisama lahe, kui noored suure hoolega roboteid ehitavad, et siis hasartselt nendega võistelda,” ütles Piirsalu. “Meie firma projekteerib hüdraulikasüsteeme, inseneri ülesanne on olemasolevast komponentide valikust koostada optimaalne lahendus või töötada välja mingi uus võimalus, mis vastaks tellija vajadustele.”

Piirsalu nentis, et heade inseneride saamiseks tuleb juba teise-kolmanda kursuse tudengitel n-ö silm peal hoida ja lootustandvamatega nendest suhteid arendama ning tasapisi oma ettevõtte külge kinnistama hakata. Ta tunnistas, et selles valdkonnas enam vabale tööturule loota ei saa, väärt spetsialistide ühest ettevõtteist teise üleostmine pole ammu enam haruldane.

Ä Tasub teada Koolirobot saab sõbraks maast madalast

MTÜ ROBOOTIKA alustas 2007. aastal Tiigrihüppe SA toel kooliroboti projekti, mis tutvustab alg- ja põhikoolide õpilastele insenerihariduse perspektiivi. **ASIPÕHINEB** LEGO Mindstorms NXTil, mis on LEGO väljatöötatud õppevahend. NXT on lihtne ja kiiresti omandatav kõigi jaoks, kel vaid huvi jagub.

MTÜ ROBOOTIKA korraldab kursusi õpetajatele ning annab lastele õppematerjalid, koolide kanda jääb sponsorite otsimine, et osta komplektid.

ROBOTIEHITAMISE projektiga on praeguseks liitunud 81 kooli.

ROBOOTIKA tähendab teaduse ja tehnika haru, mis käsitleb robotite disaini, ehitust, tootmist ja töötamist ning on tihedalt seotud mehaanika, informaatika, elektroonika jt teadusharudega.

ALLIKAD: TTÜ, MTÜ ROBOOTIKA, ÄRIPÄEV

320

eurot maksab nn
LEGO-robotikomplekt, mille põhjal saab näiteks kokku panna ühe tüüpilisema robotivõistluse - sumomaadluse - roboti.

CEDO
KAUBANDUS

TÖÖRIISTAPOOD

1691
www.cedo.ee

Vajad **PLASTIKUST** toodet?

info@plast.ee, tel 58 518 778
www.plast.ee

**Tööstus-
uudised**
www.toostusuudised.ee

CERTEX
Töste- ja koormakinnitustahendid

The Lifting KnowHow

TERASTROSSID
1mm-72mm,
erinevad pinnakatted
ja roostevabad

www.certex.ee
tel 6062 599
faks 6062 499
info@certex.ee

CERTEX EESTI OÜ
Peterburi tee 47
Tallinn 11415

FINEST

LASERLÕIKUSE TEENUSED!

FINEST STEEL AS pakub lehtmaterjalidest detailide laserlõikusteenust. Meie pingipargis on 3 lehtmaterjali laserlõikuspinki.

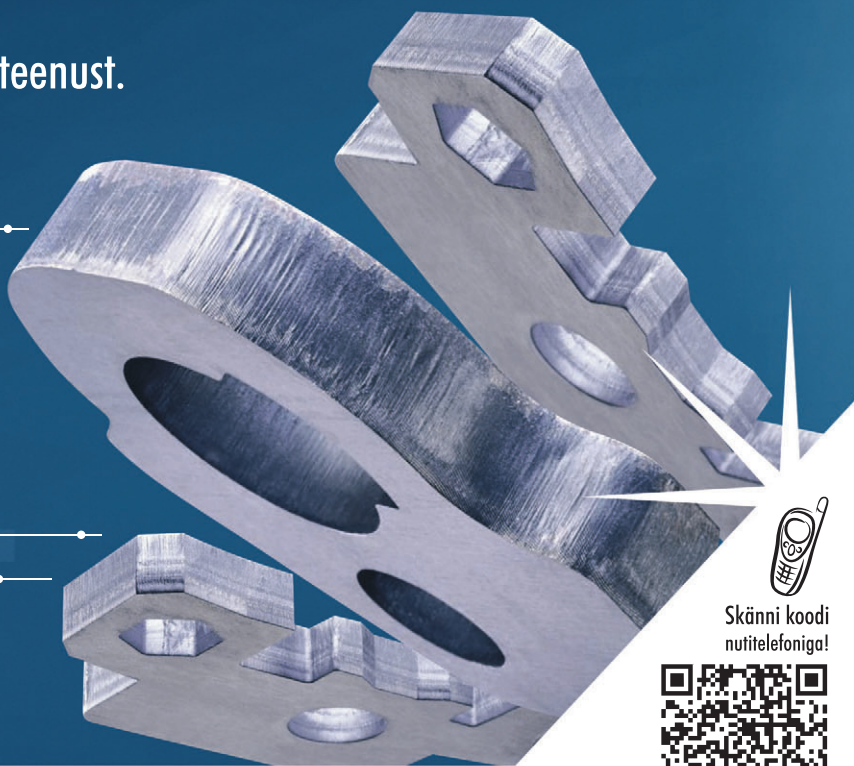
Laserite võimsus	kuni 6000 W
Töölaua suurus	kuni 2000x6000 mm
Tühikiirus (vaheliikumised)	kuni 300 m/min
Lõikuskiirus	kuni 40 m/min

Laserlõigatavate lehtmaterjalide paksusmõõdud

Must teras	0,5 - 25 mm
Roostevaba teras	0,5 - 25 mm
Alumiinium	0,5 - 12 mm

Küsi lisainfot ka kõigi teiste FINEST STEEL AS laser-, gaasi-, vesilõikuse ning painutus tööde võimaluste kohta!

Tule tänav 22, Saue, Harjumaa 76505, Eesti, Telefon 659 6123, e-mail info@fineststeel.ee, www.fineststeel.ee

Skänni koodi
nutitelefoniga!

raamatupidaja.ee

29. novembril

Radisson Blu Hotel Olümpias

MAKSU-KONVERENTS

09.00–9.30 Registreerimine ja hommikukohv

09.30–09.40 Sissejuhatus

Moderaator Äripäeva finantsdirektor

TOOMAS TRUUVERK

09.40–10.40 Koostöö maksuhalduriga ja kaasaaitamiskohustuse täitmine

Advokaadibüroo Hansa Law Offices partner ja vandeadvokaat **VAHUR KIVISTIK**

10.40–11.40 Piiriüleste tehingute korral lähetus- ja maksuküsimused

Advokaadibüroo Hansa Law Offices maksukonsultant **KAJA TAMM**

11.40–12.15 BLRT kontserni kogemused pideva maksukontrolli objektina

BLRT Grupi õigusdirektor **RAINER OSANIK**

12.15–13.15 Lõuna

MAKSUD

13.15–13.40 Muutused maksuseadustes aastal 2013

Advokaadibüroo Hansa Law Offices partner ja vandeadvokaat **VAHUR KIVISTIK** ja maksukonsultant **KAJA TAMM**

13.40–14.30 Kuidas vältida võõra maksuvõla ohvriks langemist?

Advokaadibüroo Hansa Law Offices vandeadvokaat **GERLY KASK**

14.30–15.00 Kohvipaus

15.00–15.45 Eestis töötava välismaalase maksustamine

Kindsigo Konsultatsioonid OÜ juhataja ja maksukonsultant **AULE KINDSIGO**

15.45–16.45 Näiteid tulumaksualastest kohtulahenditest

SORAINENI partner **KAIDO LOOR**

16.45–16.55 Konverentsi lõpetamine

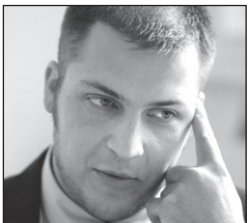
Toomas Truuverk

Vahur Kivistik

Kaja Tamm

Rainer Osanik

Gerly Kask

Aule Kindsigo

Kaido Loor

Äripäev

Radisson BLU
HOTEL OLÜMPIA, TALLINNKoostööpartner:
Advokaadibüroo
Hansa Law OfficesHANSA LAW OFFICES
UNITED EXPERIENCE

Osalemine maksab 229 eurot (km-ga 274,80 eurot). Registreerides korraga ühest maksjaettevõttest kaks või enam osalejat kehtib lisasoodustus 5%.

Lisainfo ja registreerimine telefonil 667 0106 või juuli.laanemets@aripaev.ee

www.seminar.aripaev.ee

it uudised seminar

28. novembril

Radisson Blu Hotel Olümpia "Omega" saal,
Liivalaia 33 Tallinn

KUIDAS KORRALDADA EDUKAID TARKVARAHANKEID?

Seminaril kõnelevad tellija, arendaja ja juriidiline nõustaja tarkvarahangete korraldamisest ja seotud lepingutest. Jagatud kogemus aitab jõuda parema koostööni.

09.30–10.00 Registreerimine ja hommikukohv

10.00–10.45 Arenduslepingute olulised tingimused läbi juristi pilgu
Advokaadibüroo LEXTAL partner ja vandeadvokaat **KARL KASK**10.45–11.30 Arenduslepingute olulised tingimused läbi praktiku pilgu
AS Helmes avaliku sektori ärivaldkonna juht **TARMO KIIVIT**

11.30–12.00 Arutlusing: Milline on hea tarkvara arendusleping?

Advokaadibüroo LEXTAL partner ja vandeadvokaat **KARL KASK**,
Columbus Eesti konsultatsiooni- ja tiimijuht **LIIE STRENZE**,
AS Helmes avaliku sektori ärivaldkonna juht **TARMO KIIVIT**,
Registrite ja Infosüsteemide Keskuse direktor **MEHIS SIHVART**

12.00–13.00 Lõuna

13.00–13.30 Case study: Arendaja õppetund ühest avaliku sektori ebaõnnestunud suurhankest.

Columbus Eesti juhatuse esimees **IVO SUURSOO**

13.30–14.00 Case study: Mida õppis justiitsministeerium dokumendihalduse tarkvara hankest?

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse direktor **MEHIS SIHVART**

14.00–14.30 Case study: Inimfaktori mõju ja riskijuhtimine tarkvaraarenduse juurutamisel

Farm Plant Eesti ASi logistikajuht **MARTTI LILLEORG**

14.30–15.00 Mis on agiilne arendus ja millal see aitab?

Nortal ASi tarkvaraarhitekt **TARGO TENNISBERG**

15.00–15.30 Riigihangete, sh IT-hangete probleemkohad

vaidlustuskomisjoni ja kohtupraktika põhjal

Advokaadibüroo LEXTAL advokaat **PIIA KULM**

Hind 199 eurot (käibemaksuga 238,8 eurot).

Registreerimine veebis www.ituudised.ee või telefonil 667 0411.

Seminari projektijuht Marek Mühlberg, tel 667 0302.

NB! Kohtade arv on piiratud.

www.ituudised.eeLEXTAL
TALLINN-RIGA-VILNIUS

Äripäev

Eesti Ehitusettevõtjate Liit ehitusuudised.ee

6. detsember

Sokos Hotell Viru

Ehitusuudised.ee ja Eesti Ehitusettevõtjate Liidu KOOSTÖÖKONVERENTS

Ehitusettevõtjate äriplaan 2013

Konverentsil saavad sõna:

TARGO KALAMEES, Tallinna Tehnikaülikool professor
Energiaühendus - sõnakõlks või tõsine ehitussuund?**RAINER KATTEL**, Tallinna Tehnikaülikooli professor
Ehitussektori tööjõu lähituleviku väljavaated**TIIT ROSEN**, Merko Ehitus Eesti AS juhatuse esimees
Professionaalne ettevalmistus ehituseks – kas mission impossible?**IVAR SIKK**, Rahandusministeeriumi eelarvepoliitika asekancler
Europrojektide võlu, valu ja õppetunnid**VEIKO KAUFMANN**, Keskkonnainvesteeringute Keskuse juhatuse esimees
Europrojektid – kas ja kellele jätkusuutlik ärimudel?**ARNE OTS**, Advokaadibüroo Raidla Leijns & Norcus parter, Eesti Advokatuuri liige

Õiglane vastutus hangetel – kes võidab, kes kaotab?

Millised on ehitussektori tuleviku väljavaated?

Arutlusingis osalevad:

TIIT KUULI, Oma Ehitaja AS Nõukogu esimees**JAANO VINK**, Nordecon AS Juhatuse esimees**JAANUS OTSA**, Astlanda Ehitus OÜ Juhatuse esimees**TIIT ROSEN**, Merko Ehitus Eesti AS Juhatuse esimeesKonverentsil osalemise tasu on kuni 26. novembrini 169 eurot +km (käibemaksuga 202,80 eurot). Alates 27. novembrist on konverentsile registreerimise hind 199 eurot +km (käibemaksuga 238,80 eurot). Mitme osaleja korraga registreerimisel kehtib soodustus -5%. Registreerimine veebis www.ehitusuudised.ee või telefonil 667 0411. Konverentsi projektijuht Sinele Senkel, tel 667 0234www.ehitusuudised.ee

Äripäev

SOKOS HOTELS

BÜROOPRAKTIK 2012

Kuidas juhtida aega,
infot ja inimesi!

1. PÄEV
4. detsember

Et luua ettevõttele efektiivne ja tõhusalt toimiv taustsüsteem, on vaja:

9.15-9.40 Registreerimine ja hommikukohv

I EFEKTIIVSET TÖÖKORRALDUST

09.40-10.00 Kuidas oma ajast viimast võtta?
Motivaator.ee koolitaja ja konverentsi
moderaator **KAIDO PAJUMAA**

10.00-11.00 Praktikum: 5 võimalust parandada
sisekommunikatsiooni
MSMedia juht **MART SOONIK**

11.00-12.00 Praktikum: 7 nippi, kuidas koosolekut
korraldada parimal võimalikul moel
Selge Pilt koolitaja **KRISTJAN OTSMANN**

12.00-13.00 Lõuna

II TOETAVAT TÖÖKESKKONDA

13.00-13.30 Meeskonnatunde loomine ja hoidmine
Nortal personalijuht **KAIRI PAUSKAR**

13.30-14.00 Toimiv töökeskkond: planeering ja
kujundus Impro disainer ja sisearhidekt
KRISTIINA VOOLAID

14.00-14.30 Töötajasõbralik büroo – suured
tulemused väikeste vahenditega
CPD Arenduskeskuse tervisedenduse
projektijuht **EVE REINCKE**

14.30-15.00 Kohvipaus

III HEAD SISEKLIIMAT

15.00-15.30 Praktikum: 4 moodust luua
sünergia ühisürituste kaudu

15.30-16.00 Praktikum: 3 võimalust energia
tõstmiseks
Joogatreener **TOOMAS ÖUNAP**

16.00-16.30 Praktikum: 3 nõuannet
moodsa ja mugava kontori stiili
kujundamiseks
Tallinna Kaubamaja moekonsultant
KIRA VIIES

2. PÄEV
5. detsember

**4.-5.
detsember
2012**
Sokos Hotel Viru
konverentsikeskus

09.00-9.30 Registreerimine

09.30-10.15 GourmetExpress tutvustus ja degusteerimine

IV KOMPETENTSEID TÖÖTAJAJD

	Saal 1	Saal 2	Saal 3	Saal 4
10.15 - 11.45 Praktikumid	Kuidas juhtida infot ja talente? KARL LAAS Upsteemi juht	Kuidas õppida keeli kiirelt ja tõhusalt? OTT OJAMETS Creative Intelligence Group	Mida peab teadma raamatupidaja aastal 2013? Audiitorbüroo DELOITTE MEESKOND	Kuidas vältida tasumata arвете teket? Audiitorbüroo AIVAR PILV MEESKOND

11.45-12.30 Lõuna

V HÄID KONTAKTE – kontaktmess

	Saal 1	Saal 2	Saal 3	Saal 4
12.30 - 13.00	ESTONIAN AIR Kuidas lennupiletitelt kokku hoida	AARIBER Miks valida kontoris mineraalne joogivesi	SEEDER KONSULTATSIOONID Feng Shui kontoris	ARHIIVIKESKUS Dokumendi- ja arhiivihaldus- süsteemid
13.10 - 13.40	A LA CARTE UNIFORMS Kuidas leida kvaliteetsed vormirõivaid	AVATAR Kuidas tagada korrektsed tõlked	ILUSALONG MARIBELL Uued trendid iluhooldusesd	FUJITSU SERVICE Kuidas valida personalitarkvara
13.50-14.20	MARKETING SHARKS Kuidas kasutada sotsiaalmeediat ettevõtte huvides	UNIQUE HOTELS Kuidas muuta koolitused või koosolekud sündmusteks	KAFO Parima kohvi valmistamise nõksud	WEBWARE Dokumentide elektrooniline haldus ostuarve näitel
14.30 - 15.10	SPIN PRESS Mida silmas pidada visiitkaartide ja trükiste puhul	TNT EXPRESS WORDWIDE EESTI AS Kuidas kiirkulleri ja transporditeenusega aega ja raha säästa	ANTIFIRE Kuidas tagada kontoris tuleohutus	ORIENT KONTORIKAUBAD Kuidas kontoris säästlikult majandada

Oma võimalusi tutvustavad **ÜHISTEENUSED, BABOR SPA, TAVECO DISAIN, BERENDSEN TEXTILE SERVICE** ja **VUNDER!**

VI TEADMISI JA OSKUSEID

Äripäeva akadeemia –
tutvustame Äripäeva koolitajaid!

10.00-10.35 **KAUPO SAUE, SIGNE VESSO**
Tulemuslik meeskonna
arendamine

10.45-11.20 **KAIDO PAJUMAA**
Enesemotivatsiooni kunst

11.30-12.05 **TÖNU LEHTSAAR**
Avalik esinemine

12.05-13.00 Lõuna

13.00- 13.35 **ALGIS PERENS**
Virtuaalse koostöö
korraldamine

13.45-14.20 **TIINA MERKULJEVA**
Teeninduse juhtimine

14.30-15.05 **AIRA TAMMEMÄE**
Teeninduspsühholoogia

VII STIILI JA HEAD TUJU

15.30-16.15 Praktikum: vahuveinide
valimine jõulupidudeks
JOOGIKULLER

16.30-17.15 Praktikum: ringkäik Tallinna
Kaubamaja stiilinõustajaga

15.30-16.15 Praktikum: ringkäik Tallinna
Kaubamaja stiilinõustajaga

16.30-17.15 Praktikum: vahuveinide
valimine jõulupidudeks
JOOGIKULLER

Intervjuud esinejatega leiab <http://sekretär.ee/>

Soodushind kuni 29. november (k.a) on 269 eurot (km-ga 322,80 eurot).
Hind alates 30. novembrist on 429 eurot (km-ga 514,80 eurot). Kahe või enama isiku
korraga registreerimisel ühest maksjaettevõttest kehtib hindadele 5% soodustus.
Registreerides ühest maksjaettevõttest 2 osalejat, on kolmas osalus TASUTA!
Info ja registreerimine www.seminar.aripaev.ee või projektijuht Liina Lilleniit,
tel 5699 2025, liina.lilleniit@aripaev.ee

ÄRILAUSE

» Jan Palmér: Estonian Airi tulemused olid katastroofilised. Me ei saa jätkata 2,5 miljoni eurose kahjumiga kuus.

Estonian Airi uus juht tahab ettevõtte jooksvasse kasumisse viia järgmise aasta suveks..

ÜKS KÜSIMUS

Valitsus kiitis heaks seaduseelnõu, millega antakse luba suurendada visiiditasu 5 euroni ja voodipäevatasu 2,5 euroni.

Kas visiiditasu suurendamine vähendab tühivisiitide arvu?

TÕNU PEETS
Ida-Tallinna Keskhaigla reumatoloog

Tervishoiuteenustele seadusega kehtestatud visiiditasu tuleks loomulikult elukallidusest lähtuvalt korrigeerida. Võimalik, et see aitab ka mõne tühivisiidi ära hoida.

Visiiditasu on ühtlasi haiglate lisasisestetulek teenuste eest, mille hind on haigekassa hinnakirjas erakordselt madal (näiteks eriarstivisiit). Siiski puudub tagatis, et raviasutused visiiditasu suurenemisest saadavat raha meditsiinipersonali palkade tõstmiseks kasutavad, mis oleks ootuspärane.

MARGUS VIIGIMAA
PERHi kardioloog

Visiiditasu suurendamine viie euroni on elukalliduse tõusu arvestades majanduslikult mõistlik samm, mis loodetavasti distsiplineerib ka patsiente. See muudab eriarsti külastamise vajadusepõhisemaks.

Visiiditasu peaks haiged maksma juba aja broneerimisel, praegu on see haiglati erinev. Ka see aitaks tühivisiite vähendada. Vajadusel peaks toetama erigruppe, nagu pensionärid ja invaliidid.

URMAS SULE
Eesti Haiglate Liidu juht

Visiidi- ja voodipäevatasu omaosalus on sätestatud ravikindlustusseadusega. Tasu ajakohastamine tarbijahinnaindeksiga ei kanna eesmärki patsiente eriarstiatibist eemal hoida, vaid vajadust katta alafinantseerimisest tulenev puudujääk.

LUGEJA ARVAB

» Karm löök Eesti lennundusele. Aasta-kaks veel ja tekib küsimus, kas Eestil on vaja kulutada miljooneid lennundusharidusele, kui Eestis töökohti nagunii pole.

Kommentaar artiklile "Rein Porro: piloodid peavad Eesti maha jätma"

LOE WWW.ARIPAEV.EE

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon: (372) 667 0195,
(372) 667 0222,
faks: (372) 667 0265,
(372) 667 0165
Trükk AS Kroonpress
Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111,
faks: (372) 667 0265
Korrespondent Tartus
Väinu Rozental,
vainu.rozentala@aripaev.ee
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105,
faks: (372) 667 0200
Seminarid, käsiraamatud, Raamatuklubi ja infolehed:
tel: (372) 667 0207,

faks: (372) 667 0290
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099,
faks: (372) 667 0300
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine
Ainult Äripäeva paberlehe tellija saab lugeda Eesti parimat majanduslehe digiversiooni **Internetis, iPadis ja nutitelefonis.**
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetust kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võtte pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Eesti madalad palgad on muutunud pikaajaliseks riskiks

Tööpuudus on küll languses, kuid võiks ikkagi olla poole väiksem. Ettevõtjad on hädas sobivate töötajate leidmisega ja kurdavad, et see seab kasvule piirid ette. Tegemist on tüüpilise struktuurse probleemiga, selliseid ei ole lihtne ega odav lahendada.

Suurte probleemide puhul tuleb tihtipeale teha midagi, mis tegijaile ei meeldi, sest nõuab pingutamist, ei too kohest kasu ning tihtipeale kipuvad suhted inimeste vahel sassi minema. Kuid selliste sügavate probleemide lahendamise hea külg on see, et tavaliselt annavad nad arengule uue hoo sisse, võimaldades kiirematel tegutsetel rohkem võita. Suur osa Euroopast ei taha praegu muutuste vajadust tunnistada, see võib olla Eesti hea võimalus.

Odava töö aeg on läbi. Turumajanduses kohanduvad nõudlus ja pakkumine hindade kaudu. See kehtib kõikide hindade puhul, ka palga puhul. Kui töötajaid pole saada ühe palganumbri eest, siis võib neid olla saada kõrgema palga eest. Tavaliselt kurdavad ettevõtjad sel juhul palgatõusust tuleneva konkurentsivõime nõrgenemise üle. Kuid tegelikult on sellises olukorras ettevõttele siiski kaks valikut: muuta tootmine konkurentsivõimelisemaks või see lõpetada.

Konkurentsivõime tõstmisest on väga palju räägitud ja kirjutatud, mistõttu võib paljudel ainuüksi see sõna allergiat tekitada. Kuid ellujäämiseks peavad ettevõtted pidevalt muutuma ning kui mingi tegevus ja toode pole enam kasumlik, siis tuleb sellest lihtsalt loobuda. Eesti inimesed ei ole enam valmis väga odavat tööd tegema ning töötajate sissetoomine siin ei aita: võimalik on minna Soome, Rootsi või kaugemale.

On mitu põhjust, miks ei saa Eestis tootmine olla sama efektiivne kui mõnel pool mujal. Näiteks on Eesti ettevõtted keskmiselt väiksemad, mistõttu mastaabiefektist ei ole võimalik alati parimat välja pigistada. Samas ei tasu unustada, et tööjõud on meil endiselt mitu korda odavam kui Soomes, Saksamaal või Hispaanias. Tihtipeale on ka muud kulud väiksemad, nii et võimalusi tootmise elushoidmiseks ja arendamiseks peab olema, kui sellega saavad hakkama oluliselt kallimad naabrid.

Majanduskriis parandas ettevõtete tootlikkust ja efektiivsust tuntuvalt, kuid ruumi on sel-

MARIS LAURI
majandusanalüütik

» **Kui kodumaal ei hakka talutava palgaga tööd paistma, lahkutakse kogu perega.**

leks endiselt: tootmise korraldus ja tehnoloogia vajab pidevat ülevaatamist. Tasub mõelda ka sellele, et praegused madalad intressid ja Euroopa võrdluses riskivabam Eesti majanduses peaks praegu olema soodsad tegurid investeerimaks muutustesse. Võib-olla tasuks mõnel omanikul mõelda, kas kasumiootus pole majanduskeskonda ja kasvuperspektiive arvestades liialt suur.

Madalad palgad pole enam konkurentsieelis – need on nüüdseks muutunud Eesti majanduse pikaajaliseks riskiks, sest esmatarbekaupade ja -teenuste hinna tõus on väga valusalt närinud suurema osa palgatöötajate reaaltulusid. Palgapakkumised, mis ei kata minimaalseid vajadusi, jäävad tähelepanuta, sest töötusele on ju selge alternatiiv: minna Soome tööle. Parimal juhul on see ajutine lahendus, kuid kui kodumaal ei hakka talutava palgaga tööd paistma, siis lahutatakse kogu perega.

Enesetäiendus ja ümberõpe. Kahjuks ei suutu kõik ettevõtted oma töötajaisse kui olulisimasse tootmisressurssi. Liiga palju ettevõtjaid ja juhte unustab tõsiasi, et meeldivad töötingimused ja üldine tööõhkkond võib panna inimesed kvaliteetsemalt ja tootlikumalt tegutsema. Selle nimel ollakse vahel valmis pisut järele andma ka palganõudmistes. Mõnikord ei nõua töökeskkonna parandamine midagi erilist, piisab viisakusest.

Järjest olulisemaks muutub see, et inimesed saaksid tööd kõrvalt, sealjuures töödandja toetusel, end täiendada. Tubli töötaja ümberõppele kulu on mõttekam kui hakata otsima uut töötajat. Lähima kümnendiga väheneb potentsiaalsete töötajate arv oluliselt. Tõenäoliselt tuleb tulevikus tööle võtta inimesi, kes ei pruugi praegu olla kõige ahvatlevamad: pensionieelikud ja noorpensionärid, puudega inimesed, kogemusteta noored ja osajajaga töötada soovijad. Igale sellele töötaja kategoorial on ka omad tugevused: rahulikkus, tasakaalukus, kohusetunne, kogemused, innukus ja kasvuvõimekus.

On paratamatu, et muutuma peavad nii ettevõtted kui ka töötajad. Muidugi on uute äriideede leidmine tihtipeale keeruline, ka töötajal on raske end ette kujutada töötamas mõnes muus ametis või uusi oskusi omandamas. Aga elu ongi selline, et mõlemal poolel tuleb pingutada. Postiivne on see, et see protsess on alanud, kuid kindlasti võiks see olla kiirem.

REPLIIK

Julge Undi rind on rasvane

SEB Panga juht Riho Unt on julge mees: sellal kui teised suurettevõtjad Jüri Käoga eesotsas räägivad, et palgatõusust pole pääsu, lajatab tema: palku pole tarvis tõsta, sest ega inimesed minema ei lähe, kui palku ei tõsteta.

Osaliselt on tal ilmselt õigus: kõik kohe muidugi minema ei jookse. Iseasi, mis nad mõtlevad: sellise avaldusega juht just poolehoidjaid ei kogu. Kõik ei pruugi säärast otsekohesust kõrgelt hinnata, kuigi tööandja poolelt vaadates on palk ju kulu, mida tuleb hoida nii ma-

VILJA KIISLER
arvamustoimetaja

» **Mõnel pool jälle öeldakse, et julge susi leiab kiire otsa.**

dalal kui võimalik ja nii kõrgel kui ettevõtte edukaks toimimiseks vajalik. Ei maksa arvata, et kõik juhid, kes palgasurvet tunnetavad, seda kulurida jooksuvalu priskemaks ajama tõttavad. Seda enam, et 2013. aasta seisund ülearu roosilised ei ole, eksporditurul tegutsejatele eriti, ja pealegi teavad kõik juhid, et palgatõus ei tee inimesi alati automaatselt tegusamaks, töö tulemusi paremaks.

On küll, kuhu minna. Riskant- sed on Undi sõnad sellegipool- lest, sest neist kumab arrogant-

si. On asju, mille väljaütlemi- ne reedab selgesti suhtumist ka oma meeskonda, ja Undi jutt on just säärane. Kuhu teil ikka minna! Tegelikult ju on. Soome ja Rootsi on nii lähedal, andekatele inimestele on terve ilm valla.

Ülal kirjutab majandusana- lüütik Maris Lauri, et madalad palgad pole enam konkurent- sieelis, vaid järjest enam muu- tumas majanduse pikaajaliseks riskiks. Julge hundi rind on küll rasvane, aga mõnel pool lisa- takse sellele ütlemisele juurde, et julge susi leiab kiire otsa.

LUMAN: MIND AJAS ILVESE JUURDE HIRM HARTA 12 MÕJU EES. Kaubandus-tööstuskoja juhti Toomas Lumanit ajendab täna presidendi juures toimuvale erakonnapolitiika debatile minema hirm, et Harta 12 avaldamisega tekkinud olukorda võivad teatud ringkonnad kurjasti ära kasutada.

S&P: KOLLANE KAART SWEDBANKILE, NOR-

DEALE JA SEB-LE. Reitinguagentuur S&P muutis mitme Eestis tegutseva suurpanga reitinguväljavaate negatiivseks.

PIKETT KIIIEVIS: TEDER, MINE KOJU. Eesti saatkonna ees Kiievis toimus pikett nende Ukraina ettevõtjate eestvedamisel, kes on kaotanud raha ärimees Hillar Tederi osalusega ettevõtte O'Key Ukraina pankroti tõttu.

VASTUKAJA

Vastulööök lausrünnakule finantstehingute maksu vastu

Äripäeva arvamusküljed ei suutnud vahepeal ära mahutada artikleid, mis kuulutasid katastroofi, kui Eestis peaks jõustuma finantstehingute maks. Murel on alust, sest kõikjal Euroopas on rahvas sellise maksu poolt. Tänavu kevadel pooldas maksu Eurobaromeetri uuringu kohaselt tervelt 63% Euroopa Liidu elanikest. Eestis oli toetajaid 46% ja vastaseid 37%. Poolehoid säärase maksu suhtes on mõistetu, arvestades, et Euroopa valitsused on kulanud rohkem kui 4,5 triljonit eurot finantssektori toetamisele nii garantiide kui ka reaalse raha näol ning lähiaastatel see summa kindlasti suureneb. Läbirääkimislaua taha on valmis istuma üksteist riiki, sh Eesti, Saksamaa, Prantsusmaa ja Austria.

Finantssektor peab andma oma panuse. Finantssektor peab panustama ühiskondlike hüvede finantseerimisse vastavalt oma võimetele. Euroopas hinnatakse finantssektori le käibemaksuvabastuse kaudu antava soodustuse suurusks 18 miljardit eurot aastas. Võrdluseks: Eesti riigi eelarve

HEIKKI LINNAMÄGI
Euroopa Komisjoni esindus Eestis

„**Kõikjal Euroopas on rahvas sellise maksu poolt.**

2012. aastal on 6,5 miljardit eurot. Pole ju panganduse puhul põhjendatud sotsiaalset laadi maksuvabastus nagu näiteks tervishoiuteenuse puhul. Olgugi et finantstehingute maksu otseselt käibemaksu asendajana ei kirjeldata, aitaks see tasakaalustada turumoonutust, mida käibemaksuvabastuse rakendamine finantstehingutele on tekitanud. Aastate jooksul ei ole ju õnnestunud kokku leppida, millistel alustel võiks finantssektorile käibemaks rakendada.

Euroopa Komisjoni esialgne ettepanek maksu rakendamiseks on sõnastatud viisil, mis

lubab suurema osa maksust koguda finantsinstitutsioonide vahelistel tehingutelt. Peaegu kõik üksikisikute igapäevased pangandustoimingud jäävad maksust puutumata: näiteks laenu või pangaülekanne. Samuti jäävad maksustamata esmased aktsiate ja võlakirjade emissioonid.

Tulu läheb riikide eelarvesse. Võrdlused maksu rakendamisel Rootsi kogemusega ei pea paika. Komisjoni välja pakutud maksumäärad 0,1% aktsiatele ja 0,01% tuletisinstrumentidele jäävad kordades alla Rootsis omal ajal kehtestatud. Rootsis oli maksumäär 0,5%. Ka Ühendkuningriigis rakendatakse edukalt tuhandet naela ületavatele aktsiatehingutele 0,5%-list riigilõivu lisaks tehingutasudele ja tehingud ei page kusagile.

Üks levinud väärarusaamu on, et maksust saadavat tulu on plaanis kulutada raskustes olevate pankade poputamiseks. Maksust laekuv tulu läheks siiski liikmesriikide eelarvesse ja osaliselt ELi eelarvesse, kuid selle summa võrra väheneks vastava liikmesriigi SKT-põhine makse ELi eelarvesse.

KOMMENTAAR

Estonian Air võib rahasüsti abiga kasumisse jõuda

Estonian Airi (EA) uue juhi Jan Palméri otsus koondada pooled töötajad on back to basics. EA on jõudnud täpselt samasse seisuni kui see, millega minu juhtimisaeg lõppes, isegi ehk konservatiivsemasse. Minu aja lõpus heideti EA-le ette vähest ambitsiooni. Nüüd on laienemine ära proovitud ja see kukkus läbi.

Meie meeskond sellesse ei uskunud. Nüüd on EA taas olukorras, kus kasvule eelistatakse tulemuslikkust, ja seda plaani ma teatud reservatsioonidega usun.

Kasvamine tähendab suuri kulusid. Kõige parema tulemuse toob lendamine sihtkohtadesse, kuhu on nõudlust. Loomulikult tähendab see ka uusi riske: kui juhtub midagi koostööpartneritega, siis annab see kohe tagasilöögi. Ka meie proovisime 2007. aastal kasvamist, lennukite ja sihtkohtade arvu suurendamist, aga pörkasime vastu seinale. Et täis müüa lennukeid väikesel turul, peab hakka-

ANDRUS ALJAS
Estonian Airi president 2007-2011

„**Eestlased teevad hästi, et küsivad ette, kas riigi abi on okei või mitte.**

ma nõudlust madala hinna abil kunstlikult tekitama. Selline tegevus ei ole jätkusuutlik.

Endise juhi Tero Taskila strateegiaga sarnase stsenaariumi olime meiega läbi käinud. Riik esitas meile täpselt sama ülesande, kui EAs enamusosaluse sai – lennata paljudesse sihtkohtadesse ja teha seda kasumlikult. Kaasasime ka konsultante ning saime selgeks, et agressiivse laienemise strateegia kasumlikult töötada ei saa, selle-

pärast me seda omanikule välja ei pakkunud. EA jõudis konservatiivse strateegiaga 2010. aastal kasumile väga lähedale, üheksa kuu jooksul olime jooksvalt kasumis. Tõsi, toorkord olid kütusehinnad madalamad. Siiski usun, et praegu on olemas vähemalt võimalus kasumisse jõuda, eelmise strateegiaga puudus see üldse.

Võti ELis. EA probleemide lahendamise võti pole praegu mitte Eestis, vaid ELi struktuurides. Kui järjekordne rahastust tunnistatakse ebaseaduslikuks riigiabi, siis ei saa seda anda. Ilma lisarahata EA pikalt vastu ei pea. EL kuulutas ungarlaste Malevi puhul riigipoolse rahastamise ebaseaduslikuks ja Malev on nüüdseks kadunud.

Eestlased teevad hästi, et küsivad ette, kas riigiabi on okei või mitte. Ja kui ei ole okei, siis ei olegi mõtet seda rahastust teha.

Tänase seisuga olen positiivne, ettevõtte liigub õiges suunas.

TOIMETATUD INTERVJUU PÕHJAL.

Äriteenused

TEL 667 0105, reklaam@aripaev.ee

reklaam

Peaga töötaja

Äripäev on osa Skandinaavia suurimast meediafirmast Bonnier. Asutamisest alates 1989. aastal on Äripäev vahendanud informatsiooni Eesti juhtidele, et muuta ärikeskkond läbipaistvaks ja kõigile võrdsed võimalusi pakkuvaks. Praeguseks oleme kasvanud laia tooteportfelliga Eesti juhtivaks ettevõtetele suunatud info pakkujaks.

Otsime oma ridadesse ambitsioonikat

arvamustoimetajat,

kelle ülesanne on

arvamuslugude tellimine, toimetamine ja kirjutamine.

Eeldame:

- laia silmaringi ja argumenteerimisoskust;
- ajakirjanduslikku kogemust;
- ettevõtlikkust.

Pakume:

- huvitavat tööd;
- sõbralikku kollektiivi;
- konkurentsivõimelist palka.

Cvd ja motivatsioonikirja ootame **30. novembriks** aadressil **vilja.kiisler@aripaev.ee**.

Lisainfot konkursi kohta saab telefonil 667 0150.

Äripäev

Telli ja võida!

Kõikide “Hindamatu” tellijate vahel loosime välja ajakirja Imeline Ajalogu kolm poole aasta tellimust väärtusega 26 eurot.

“

Enamik ettevõtteid ei jäta kivi kivi peale, kui on vaja kindlaks teha, mis inimeste maksevalmidust mõjutab. Miljoni dollari küsimus on: *mida inimesed tegelikult tahavad?* „Hindamatu“ annab sellele ootamatu ja otsekohe vastuse.

klubihind
22,50
tavahind 28,50

Äripäev raamatuklubi

Jälgige meie tegemisi ka
twitter.com/raamatuklubi
ja Facebookis

TÕUSJA

Nokia oli eile Stoxx 60 indeksi suurim tõusja.

LANGEJA

Siemensi aktsia oli sama indeksi peksupoiss.

ÄRIPÄEV 22. november 2012

toimetaja Raivo Sormunen, tel 667 0166, e-post raivo.sormunen@aripaev.ee

PÕUD Ühendriikides kahandas sojaubade saagikust ning vajaliku tooraine hind on sel aastal tubli tõusu teinud. FOTO: BLOOMBERG

TOORAINED

Armastus käib kõhu kaudu. Söödad rallivad

A FREDY-EDWIN ESSE
fredy-edwin.esse@aripaev.ee

Sel aastal pole turud küll tunnistanud selliseid järske hinnatõuse toorainetes nagu mullu, kui puhkes Araabia kevad, kuid sellegipoolest on loodus viinud kallinenud toorainete tippu toiduained ja söödad.

Nagu kõrvalolevast tabelist näha, siis suurimate tõusjate seas on suurel hulgal söödaks ja toiduaineteks kasutatavaid tooraineid, nagu sojaoad, mais, nisu ja kaer. Üks põhjus sellise järsu tõusu taga peitub USA kesk-lääne osariike räsitud rängas põuas, mis oli viimase poole sajandi rängim. Kui USA kannatab, siis paratamatult kannatab ka ülejäänud maailm, sest tegu on maailma suurima sojaubade- ja maisitootjaga ning suuruselt kolmanda kaera- ja nisutootjaga.

USA põllumajandusministeeriumi hinnangul

12.

aastat järjest on kuld tõusmas, mis on pikim ralli vähemalt viimase 90 aasta jooksul.

kukub selleaastane maisitoodang riigis 13% võrra, 272,4 miljoni tonnini, mis on väikseim kogus pärast 2006. aastat. Nii tõusis näiteks tooraine hind suvel kahe kuuga kuni 68%. Sojaubade tootmine kukkus 4%, 80,86 miljoni tonnini.

Samas ei pruugi kõrgemad hinnad kaua kesta. Kõrgemad maisihinnad ärgitavad farmereid tõenäoliselt rohkem teravilja külvama ning Informa Economics prognoosi kohaselt kasvab globaalne maisitootmine järgmine aasta 14% ning nisu toodetakse 7,5% rohkem.

Kuna eespool nimetatud tooraineid kasutatakse suurel hulgal söödaks, siis on see avaldanud mõju ka liha ja eluskarja hindadele. Searümpade hinnad on tõusnud aasta algusest üle 13%, samas kui veiste hind pole suurt tõusu näidanud. Kuid muutused ei pruugi palja silmaga algul näha olla.

Nafta tasakaalustab. Bloombergile kommentaare jaganud Purdue ülikooli eluskarja ökonomist Christopher Hurt on arvamisel, et USA põllumajandus on läbi tegemas struktuurset muutust. Põua tingimustes otsustasid farmerid sööda säästmiseks teatud hulga oma karjast ära tappa, mistõttu on turul tubli ülejääk. See on hoidnud hindu all, kuid hinnad võivad järgmisel aastal üles minna. Hurti sõnul ei jõua tootmise suurendamine mõju avaldada enne 2014. aastat, sest looma üleskasvatamine võtab aega. Samal ajal on USA põllumajandusministeeriumi andmeil riigi veisekarja suurus kahanenud 1973. aasta tasemele, olles otsene põua tagajärg.

Tavatarbijatele võib aga lohutusena tulla nafta hinna langus, mis teatavasti nii Eestis kui ka paljudes muudes maailma paikades mängib rolli peaaegu iga asja hinnastamisel. Selle aasta 12% hinnalangusele esialgu suurt tagasipõrget pole oodata, sest maailmamajanduse kohal on jät-

Me näeme kulda kindlustusena poliitikute komejandile

kuvalt küsimärgid ning Euroopa on üldse majanduslangusesse kukkunud. Seni, kuni ei nähta majandustegevuse olulist aktiveerumist, peaks musta kulla hind samuti piirides püsima.

Kindlustus. Kuid tuleme kõige atraktiivsema tooraine juurde – kuld. Ihaldatav väärismetall on tegemas enda 12. järjestikust tõusuaastat, mis on viimase üheksa aastakümne pikim ralli ja kõigi prognooside kohaselt jätkub ralli ka tuleval aastal. Bloombergi korraldatud analüütikute küsitluseses ennustati järgmise aasta igaks kvartaliks kasvu ning aasta peaks kuld lõpetama 1925 dollari juures ütsist ehk 11% kõrgemal praegusest.

Kindlasti lisab kullale sära prominentsete investorite nagu George Sorose ja John Paulsoni suured panused metalli tõusule. Viimane neist on koguni 3,66 miljardi dollarilise panuse kullale teinud. Tõusu põhjuseks nähakse endiselt keskpankade samme majanduste toetamiseks, mis on tõstatanud mure inflatsiooni ehk raha osutjõu kaotuse pärast. Samuti suhtutakse kulda kui enda investeeeringute kaitsjasse.

“Me näeme kulda kindlustusena poliitikute komejandile,” ütles Bloombergile Fiduciary Trusti finantsjuht Michael Mullaney. “On õige aeg koguda veidi kaitsit endale portfelli reaalsete varade nagu kuld abil.”

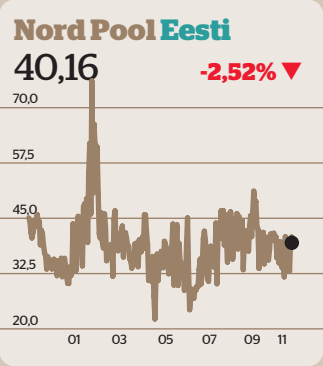
Kohvijoojatele, kuid pigem ikka kohvi tootjatele, on suurepärase uudis, et selle hind on käesoleval aastal kahanenud ligi kolmandiku võrra. Lisaks on kohvi üks põhilisi lisandeid ehk suhkur odavnunenud 15% jagu. Rõivatootjad võiksid samuti enda marginaale suurendada, sest puuvilla hind on kukkunud enam kui viiendiku jagu.

Need toorained on peamiselt pärit ekvaatorist lõunapool asuvatest riikidest, kus sel aastal pole väga ekstreemseid ilmastiku tingimusi esinenud, ning see kõik kajastub ka toorainete hindades.

päevaga plaanivad hiinlased ehitada Changsha linna maailma kõrgeima hoone, mis on 838 meetri kõrgune ja kus on 220 korrust.

ELEKTER

Eratarbijad peaks arvestama, et elektrienergia hinnale lisan- dub lepingul käibemaks.

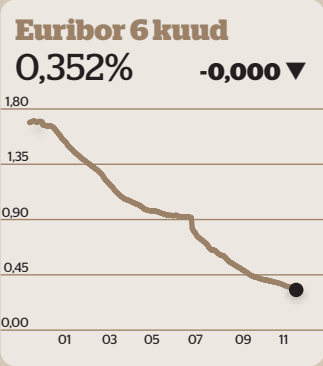
VALUUTA

Euroala kriis kogub tuure, euro langeb.

INTRESS

Euroopa Keskpanga baasint- ressimäärade langetamine surub Euribori alla.

Võrdlus

Põllumehеле on hinnatõus rõõmu valmistanud

toorainete hindade muutus aasta algusest, %

Sojaoa jahu	36,5
Puit	31,2
Nisu	28,9
Maagaas	27,1
Kaer	21,8
Hõbe	17,9
Kakao	16,7
Sojauba	16,4
Mais	14,7
Searümp	13,6
Plaatina	11,7
Kuld	10
Veised	4,7
Kütteõli	4,5
Vask	1,5
	Toorriis
	Nuumveis
	Sead
	Pallaadium
	Sojaoa õli
	Toornafta
	Suhkur
	Puuvill
	Apelsinimahl
	Kohv

ALLIKAS: FINVIZ.COM

Hind

Kuld on investorite vastu helde olnud

kulla hind, USD/unts

RAHA

Kommertsbankade intressitooted

pank	jooksev hoius %		tähtajaline hoius %									
	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijägil	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	min summa	
Danske Bank****	0,01	0,01**	0,01	0,10	0,20	0,35	0,40	0,50	Kontakteeruge pangaga	65/300(4)		
Swedbank***	0,01 (7)	-	-	-	0,06	0,16	0,26	0,36	0,46	0,56	190	
Swedbank***	0,01 (7)		0,05	0,05	0,10	0,20	0,30	0,40	0,50	0,60	6000	
Tallinna Äripank		0,05	0,15	0,20	0,40	0,60	0,90	1,20	1,30	-	200	
Tallinna Äripank (3)		0,05	0,35	0,40	0,60	0,85	1,15	1,50	1,60	-	200	
Nordea Pank	0,10		0,15	0,20	0,25	0,55	0,65	0,80	-	-	320	
Citadele Pank	-	-	0,10	-	0,40	0,60	0,70	1,20	1,30	1,30	150	
Versobank	0,05	0,10	0,70	0,80	0,90	1,20	1,40	1,60	1,90	2,40	350	
DNB	0,25 (7)	-	0,50	-	0,70	0,90	1,05	1,20	1,30	1,40	300	
UniCredit Bank	0,10 (9)	-	0,20	0,25	0,30	0,60	0,75	0,90	-	-	300/3000 (9)	
SEB	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,15	0,15	0,35	0,40	0,60	100***	
LHV Pank	0,10 (10)		0,70	0,80	0,90	1,20	1,20	1,20	-	-	500	
Krediidipank	-	0,01	0,15	0,25	0,30	0,55	0,75	1,00	1,20	1,20	100/200(4)	
BIGBANK		-	0,15	0,20	0,25	0,45	0,45	0,90	1,25	2,00	300-1500	
BIGBANK	-	-	-	-	-	0,45	0,45	0,90	1,25	2,00	1500-30 000	
BIGBANK	-	-	-	-	-	0,50	0,50	0,95	1,30	2,05	üle 30 000	

pank	tähtajaline hoius %, USD						
	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	0,15	0,25	0,25	0,55	0,60	0,75	
Swedbank	-	-	0,15	0,35	0,55	0,80	250
Swedbank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,60	0,80	8400
Tallinna Äripank	0,15	0,25	0,35	0,65	0,80	0,95	200
Citadele Pank	0,10	-	0,40	0,60	0,70	1,20	200
Versobank	0,40	0,50	0,70	1,00	1,20	1,50	500
DNB	0,25	-	0,35	0,60	0,90	1,20	300
UniCredit Bank	0,25	0,30	0,35	0,50	0,70	1,00	300/3000(9)
SEB	0,05	0,05	0,10	0,35	0,55	0,70	200
LHV Pank	0,40	0,50	0,70	0,90	1,10	1,20	700
Krediidipank	0,15	0,20	0,30	0,55	0,70	0,90	100/200 (4)

kursid on päeva jooksul korrigeeritavad * maks 1999 eurot ** juriidiline isik ***avades tähtajalise hoiuse internetipangas, on intressimäär kuni 0,10% kõrgem (3) personaalpang, klientidele (4) kontoris (6) internetipanga tähtajalistele hoiustele (7) päevalõpu kontojärgilt; (9) juriidilisele isikule/ eraisikule (10) LHV Pangal minimaalselt järgit **** 2- ja 3aastaste hoiuste intressimäärade tutvumiseks kontakteeruge pangaga

Kas turgu jälgid?
Kas riskid on hajutatud?
Investeermishoius aitab hajutada riske.

Teenuse pakkuja on Swedbank AS.
Tutvu teenuse tingimustega www.swedbank.ee ja vajaduse korral konsulteeri spetsialistiga telefonil 613 1606.

VALUUTA

Euroopa Keskpank

EUR/SEK ▼

8,6220

EUR/RUB ▼

39,9872

Austraalia dollar	AUD	1,2358	Rumeenia leu	RON	4,5345
Bulgaaria leev	BGN	1,9558	Rootsi kroon	SEK	8,6220
Hiina jüaan	CNY	7,9800	Singapuri dollar	SGD	1,5691
Hongkongi dollar	HKD	9,9249	Suurbritannia nael	GBP	0,8037
India ruupia	INR	70,5750	Sveitsi frank	CHF	1,2041
Jaapani jeen	JPY	105,4900	Taani kroon	DKK	7,4574
Kanada dollar	CAD	1,2774	Tai baat	THB	39,3110
Korea won	KRW	1387,0500	Tšehhi kroon	CZK	25,4840
Leedu lilt	LTL	3,4528	Türgi liir	TRY	2,3097
Läti latt	LVL	0,6961	Ungari forint	HUF	281,2700
Norra kroon	NOK	7,3260	USA dollar	USD	1,2805
Poola zlott	PLN	4,1249	Venemaa rubla	RUB	39,9872

BÖRSIKAUBAD

Kütused

21.11

Nafta IPE, bbl	110,85
Nafta NYMEX, bbl	87,38
Mootoribensiin, t	982,00
Diislikütus, t	990,75
Kerge kütteõli, t	947,75
Masuut (1% väävel), t	611,00
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,819

Põllumajandus

21.11

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	143,50
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	519,80
Kakao NYBOT, USD/t	2506,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	216,50
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	474,5

Allikas: Bloomberg, kella 17 seisuga

Värvilised metallid

20.11

USD/t	
Alumiinium LME	1972
Vask LME	7751
Plii LME	2183
Nikkel LME	16365
Tina LME	20850
Tsink LME	1935

Väärismetallid

21.11

USD/unts, unts = 31,1035 g	
Kuld COMEX	1725,02
Plaatina NYMEX	1573,25
Pallaadium NYMEX	640,50
Hõbe COMEX	33,03

reklaam

Pankade kontaktandmed

SEB Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 5100
SWEDBANK Liivalaia 8, Tallinn, tel (24h) 631 0310, e-post: info@swedbank.ee
TALLINNA ÄRIPANK Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8088, faks 668 8089
NORDEA PANK Liivalaia 45/47, Tallinn, tel 628 3300, faks 628 3201
e-post: tallinn@nordea.com
DANSKE BANK Narva mnt 11, Tallinn, tel (24h) 680 0800, e-post: info@danske-bank.ee,
CITADELE PANK Roosikrantsi 2, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333,

faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee
VERSOBANK Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
BANK DNB Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
ASUNICREDIT BANK EESTI FILIAAL Liivalaia 13, Tallinn, tel 668 8300, www.unicreditbank.ee, e-post: kliendiinfo@unicreditgroup.ee
LHV PANK Tartu mnt.2, tel. 680 0400, fax 680 0402, e-post: lhv@lvh.ee, www.lvh.ee
EESTI KREDIIDIPANK Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037

BÖRS

Tallinn

21.11

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,730	1,17	9 123	-	-4,6%	0,36	0,0%
Baltika	0,550	3,00	12 639	-	-24,6%	2,26	0,0%
Ekspress Grupp	1,010	-1,94	4 882	24,8	3,1%	0,76	0,0%
Harju Elekter	2,490	0,81	1 092	10,4	9,4%	0,98	2,8%
Järvevana	0,515	0,00	2 997	-	-0,1%	0,61	0,0%
Merko Ehitus	5,940	-1,00	26 378	-	-2,2%	0,95	0
Nordecon	1,180	0,85	9 855	165,7	0,8%	1,30	0,0%
Olympic EG	1,580	0,64	155 403	11,0	27,8%	3,06	6,3%
Premia Foods	0,630	1,61	4 038	-	-2,1%	0,61	17,5%
Silvano FG	2,950	0,68	17 257	18,3	11,0%	2,02	0
Tallink Grupp	0,743	1,50	104 232	10,1	7,0%	0,71	0,0%
Tln Kaubamaja	5,450	-0,73	25 431	10,3	16,4%	1,70	6,4%
Tallinna Vesi	9,380	0,43	50 839	8,7	31,2%	2,71	9,0%
Trigon PD	0,280	0,00	0	-	-75,6%	0,55	0,0%
Skano Group	1,280	0,00	0	-	-4,3%	0,76	0

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud puhaskasumi põhjal

Vilnius

21.11

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,07	0,49	-	3,4	5,2
City Service	1,740	1,75	6,7	1,1	13,2
Invalda	2,020	0,50	-	0,9	-
Linas Agro	0,574	3,80	3,6	1,2	-
Snaige	0,496	-2,17	-	1,9	-
TEO LT (Telekomas)	0,708	1,43	11,8	2,0	8,2

Helsingi

21.11

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Elisa Comm.	16,56	1,60	12,0	3,3	7,9
Finnair	2,21	-0,45	-	0,4	-
Fortum	13,76	-0,07	10,0	1,3	-
Neste Oil	9,60	0,79	-	1,0	3,6
Nokia	2,39	2,13	-	1,1	8,4
PKC Group	13,92	0,72	10,0	1,8	4,3
Stockmann	13,60	-0,37	19,0	1,2	3,7
Stora Enso	4,76	-0,08	11,8	0,7	-
UPM Kymmene	8,18	-0,18	12,7	0,6	7,3
YIT	14,58	0,83	11,1	1,9	4,8

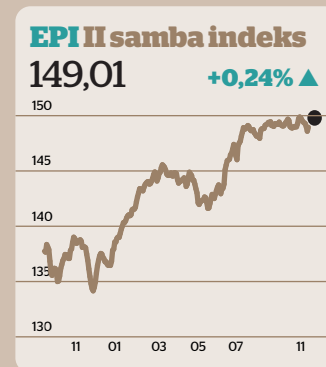
Too oma aktsiad üle.

LHV Pangas on Balti väärtpaberite hoidmine tasuta.

Tutvu tingimustega ja küsi lisainfot lhv.ee

LHVpank

22 INVESTOR investeerimisfondid

ÄRIPÄEV 22. november 2012
toimetaja Romet Kreek, tel 667 0192, e-post turud@aripaev.ee
reklaamiosakond, tel 667 0105, e-post reklaam@aripaev.ee

raamatupidaja.ee

13. detsembril

Radisson Blu Hotel Olümpias

MIS MUUTUB RAAMATUPIDAJA TÖÖS AASTAL 2013?

Mart Nõmper

Sergei Tšistjakov

Aidi Kallavus

Kaarel Tammar

Ellen Tohvri

Heikko Gross

Voldemar Kolga

09.30–9.55 Registreerimine ja hommikukohv

09.55–10.00 Seminari avasõnad

10.00–11.15 Mida uut toovad uued RTJ-d raamatupidajatele? Muudatused ja praktilised näited.

Rödl & Partner Audit OÜ
vandeaudiitor **MART NÕMPER**

11.15–12.00 Raamatupidaja ja audiitor: sõbrad, vaenlased või kolleegid? Eksivad kõik ja vigadest õpitakse. Pildikesi elust.

1st Audit OÜ vandeaudiitor
SERGEI TŠISTJAKOV

12.00–13.00 Lõuna

13.00–13.45 Olulisemad muudatused maksuarvestuses ning kuidas muuta suhtlus maksuhalduriga sujuvamaks.

Tark Grunte Sutkiene advokaat ja maksukonsultant **AIDI KALLAVUS**

13.45–14.30 Raamatupidamist mõjutavad muudatused õigusaktides 2012/2013.

Alvin Rödl & Partner Advokaadibüroo OÜ advokaat **KAAREL TAMMAR**

14.30–15.00 Kohvipaus

15.00–15.30 Keskmise töötasu arvestus ja selle nüansid praktikas.

E-Audit OÜ vandeaudiitor **ELLEN TOHVRI**

15.30–16.00 Kas raamatupidajad peaksid ka palgatõusuks streikima ehk mis on õige ja õiglane raamatupidaja töötasu aastal 2013?

CV-Online Estonia OÜ turundusjuht
HEIKKO GROSS

16.00–16.45 Midagi uut: seksikus kui kapital ja selle arvestuspõhimõtted raamatupidajale.

Tallinna Ülikooli psühholoogiaprofessor
VOLDEMAR KOLGA

Äripäev Rödl & Partner **Radisson** BLU
HOTEL OLÜMPIA, TALLINN

Soodushind registreerimisel kuni 07.12.2012 on 169 eurot (km-ga 202,8 eurot). Tavahind 199 eurot (km-ga 238,8 eurot). Registreerimine veebis www.raamatupidaja.ee või telefonil 667 0411.

Seminari projektijuht Anne-Ly Raudhein, tel 667 0107.

www.raamatupidaja.ee

FONDID

reklaam

Avaron Asset Management

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Avaron Areneva Euroopa Fond A, EUR	3,10	3,21	3,14	-	14,89	14,63	3,37	-8,71	12 946 298
Avaroni Privaatportfell B, EUR	12,96	12,96	12,96	-	10,09	9,05	6,65	-	4 506 114
Avaron Ida-Euroopa Völkirjafond A, EUR	10,24	10,24	10,24	-	-	-	-	-	4 426 360

Compensa Life

19.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Kasvuportfell, EUR	-	-	1,24	-	13,50	10,90	9,90	1,60	4 776 764
Völkirjaportfell, EUR	-	-	11,72	-	6,00	6,10	5,10	-	480 034

Kasvuportfelli mahu info on antud seisuga 31.10.2012. Völkirjaportfelli mahu info on antud seisuga 31.10.2012.

Danske Capital AS

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Sampo Pension 25, EUR	0,95	0,96	0,96	1,06	8,12	8,98	4,23	2,10	10 405 783
Sampo Pension 50, EUR	1,08	1,10	1,10	1,54	8,26	9,59	4,08	1,52	140 446 251
Sampo Pension Intress, EUR	0,87	0,88	0,88	0,68	7,43	7,75	4,14	3,47	3 166 933
Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension 100 Pluss, EUR	1,34	1,38	1,35	8,15	10,49	13,12	7,49	2,51	2 792 949
Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension Intress Pluss, EUR	0,75	0,77	0,76	3,03	8,22	8,61	3,64	0,00	160 805

Info teiste Danske Capitali ja Danske Invest fondide kohta on avaldatud veebilehel www.danskecapital.ee.

ERGO Funds

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
ERGO Pensionifond 2P1, EUR	0,91	0,92	0,92	0,01	5,30	5,97	3,72	4,25	8 386 206,61
ERGO Pensionifond 2P2, EUR	1,08	1,09	1,09	1,96	8,18	7,93	4,64	0,58	38 083 589,00
ERGO Pensionifond 2P3, EUR	0,60	0,61	0,61	-	6,25	5,47	-	-	1 294 218,02
ERGO Pensionifond 3P1, EUR	0,82	0,84	0,83	2,11	9,29	9,80	-	-	463 081,40
ERGO Pensionifond 3P2, EUR	0,86	0,87	0,86	2,85	9,85	10,25	-	-	506 808,25
ERGO Pensionifond 3P3, EUR	0,80	0,82	0,81	3,83	8,06	8,23	-	-	519 621,80

LHV Varahaldus

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,32	1,34	1,34	2,05	11,54	9,26	6,45	3,63	137 897 987
Pensionifond M, EUR	1,07	1,08	1,08	1,37	10,31	8,93	6,18	5,52	21 227 107
Pensionifond S, EUR	1,16	1,17	1,17	0,81	8,37	7,87	5,69	7,48	31 931 165
Pensionifond XL, EUR	1,12	1,13	1,13	2,24	11,64	9,07	5,66	3,28	33 505 104
Pensionifond XS, EUR	1,07	1,08	1,08	0,75	8,68	8,47	6,15	7,25	7 632 923
Täiendav Pensionifond, EUR	1,23	1,24	1,24	8,02	11,72	9,16	6,28	1,16	4 229 578
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	7,95	8,03	8,03	13,16	9,83	9,67	6,58	-	-
LHV Pärsia Lahe Fond B, EUR	5,08	5,13	5,13	13,23	9,83	11,28	6,57	-	3 723 015
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	7,60	7,68	7,68	15,11	5,72	1,13	-0,04	-5,61	-
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	4,86	4,91	4,91	15,11	5,70	1,11	-0,04	-	1 233 690

Nordea Pensions Estonia

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	0,89	0,90	0,90	2,29	8,21	9,13	4,87	0	43 361 145,81
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,72	0,73	0,73	2,96	8,91	10,5	0	0	4 646 783,26
Nordea Pensionifond B, EUR	0,87	0,88	0,88	1,53	8,64	9,42	4,7	0	9 733 194,15
Nordea Pensionifond C, EUR	0,81	0,82	0,82	0,80	6,59	7,71	3,9	0	1 866 801,44
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,04	1,06	1,05	12,56	8,96	11,67	6,56	0	2 765 453,48
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,69	0,71	0,70	0,00	7,24	8,1	0	0	451 880,20

Fondivalitsejad

AVARON ASSET MANAGEMENT Narva mnt 5–58, Tallinn 10117, tel 664 4205, faks 664 4201, info@avaron.ee, www.avaron.ee
DANSKE CAPITAL AS Narva mnt 11, Tallinn 15015, tel 675 2295, faks 675 2895, funds@sampopank.ee, www.danskecapital.ee, www.sampopank.ee
ERGO FUNDS AS A. H. Tammsaare tee 47, Tallinn, tel 610 6500, faks 610 6501, funds@ergo.ee, www.ergo.ee
AS GA FUND MANAGEMENT Roosikrantsi 11,

Tallinn 10119, tel 680 2680, faks 680 2681, info@gafm.ee, www.gafm.ee
AS GILD PROPERTY ASSET MANAGEMENT Swiss House, Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2630, faks 680 2631, info@gildrealstate.com, www.gildrealstate.com
LHV VARAHALDUS AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
NORDEA PENSIONSESTONIA AS Liivalaia

45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
TRIGON FUNDS Viru väljak 2, Metro Plaza 5. korrus, Tallinn 10111, tel 667 9200, faks 667 9201, fond@trigon.ee, www.trn.ee
AS SEB VARAHALDUS Tornimäe 2, Tallinn 15010, tel 665 6565, faks 665 7122, fondid@seb.ee, www.seb.ee
SWEDBANK INVESTEERIMISFONDID AS Liivalaia 8, Tallinn 15038, tel 631 1606, faks 631 1636, funds@swedbank.ee, www.swedbank.ee/fondid

Maaklerifirmad

COMPENSA LIFE VIENNA INSURANCE GROUP SE Roosikrantsi 11, Tallinn, tel 610 3000, faks 610 3010 info@compensalife.ee, www.compensalife.ee
LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

VERSOBANK AS Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
SAMPO PANK Narva mnt 11, Tallinn, tel 630 2104
SEB ENSKILDA EQUITIES Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 6622, faks 665 6802

MANDATUM LIFE INSURANCE BALTIC SE Viru väljak 2, Tallinn, tel 681 2300, info@mandatumlife.ee, www.mandatumlife.ee
SWEDBANK AS Liivalaia 8, Tallinn, tel 631 0310, faks 631 0410

6,5%

vähenes Jaapani eksport oktoobris aastaga. See oli kolme aasta suurim ekspordi vähenemine. Import kahanes 1,6 protsenti.

» Wolfgang Schäuble: Meil on tõsiseid valikuid, kuidas sulgeda finantseerimispuudujääki. Me arutasime väga intensiivselt, kuid kuna teema on nii komplitseeritud, ei jõudnud me lõpliku kokkuleppeni.

Saksamaa rahandusminister võttis kokku Brüsselis toimunud 11tunnised maratonläbirääkimised euroala rahandusministrite vahel, mis lõppesid Kreeka abietsusea.

FONDID

reklaam

Mandatum Life

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Investeeringute haldusteenus:									
Turvaline, EUR	112,71	11215	11215	-	6,71	7,33	-	-	-
Konservatiivne, EUR	109,44	108,35	108,35	-	3,06	4,36	-	-	-
Tasakaalustatud, EUR	108,33	106,73	106,73	-	1,08	2,71	-	-	-
Progressiivne, EUR	102,54	100,53	100,53	-	-1,64	0,54	-	-	-
Agressiivne, EUR	106,73	104,64	104,64	-	-1,14	0,99	-	-	-
Investeeringusportfelliid:									
Mandatum Life Fixed Income, EUR	137,73	137,04	137,04	-	7,67	8,37	5,31	-	-
Mandatum Life Global Food, EUR	119,58	117,24	117,24	-	-8,61	-7,20	3,15	-	-
Mandatum Life Emerging Opportunities, EUR	106,13	104,05	104,05	-	6,62	3,70	1,80	-	-
Mandatum Life Global Equity, EUR	133,55	130,93	130,93	-	0,78	3,45	1,85	-	-
Mandatum Life Europe Equity, EUR	152,61	149,62	149,62	-	10,57	12,47	4,01	-	-

Swedbank Investeeringufondid AS

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond K1, EUR	0,79	0,80	0,80	1,98	6,27	7,31	3,71	1,41	39 322 122,16
Pensionifond K2, EUR	0,87	0,87	0,87	3,27	8,19	9,57	4,74	-0,35	150 883 044,33
Pensionifond K3, EUR	0,99	1,00	1,00	6,58	9,35	11,38	6,02	-1,23	377 084 606,33
Pensionifond K4, EUR	0,72	0,73	0,73	11,46	10,27	12,84			24 914 403,59
Pensionifond V1, EUR	1,14	1,17	1,16	4,01	8,87	10,06	5,32	-1,53	9 039 246,96
Pensionifond V2, EUR	0,87	0,89	0,88	8,31	9,47	11,36	6,08	-3,64	16 383 423,86
Pensionifond V3, EUR	0,99	1,01	1,00	14,37	9,60	12,68	5,84	-6,89	31 733 845,13
Kesk-Aasia Aktsiafond, EUR	3,70	3,79	3,73	22,37	-3,32	-8,43	-5,27	-17,19	5 482 900,38
Ida-Euroopa Aktsiafond, EUR	7,94	8,14	8,02	25,21	31,59	26,62	4,02	-20,42	27 017 951,69
Ida-Euroopa Kinnisvara Af, EUR	3,09	3,16	3,12	23,43	19,67	13,09	-4,94	-26,87	7 246 928,69
Fondifond 100, EUR	9,16	9,39	9,25	17,58	10,67	13,44	5,68	-6,48	59 117 596,19
Fondifond 30, EUR	10,72	10,99	10,82	5,80	10,00	12,65	4,45	-0,54	13 957 165,36
Fondifond 60, EUR	10,08	10,33	10,18	10,75	10,62	13,19	5,44	-3,31	50 031 855,48
Venemaa Aktsiafond, EUR	14,46	14,83	14,61	26,18	11,80	5,85	5,18	-10,71	49 661 478,24

ASSEB Varahaldus

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
SEB Energiiline Pf, EUR	0,699	0,706	0,706	2,98	5,41	6,33			7 754 922,35
SEB Konservatiivne Pf, EUR	0,899	0,908	0,908	0,86	5,33	5,65	4,08	4,52	51 412 507,96
SEB Optimaalne Pf, EUR	0,810	0,818	0,818	1,02	3,47	4,22	2,68		11 326 540,17
SEB Progressiivne Pf, EUR	0,928	0,937	0,937	1,70	5,19	5,63	3,23	-2,83	258 248 930,43
SEB Aktiivne Pf, EUR	0,865	0,873	0,873	13,46	9,10	9,75	5,02	-5,41	12 965 318,68
SEB Tasakaalukas Pf, EUR	1,113	1,124	1,124	4,00	4,98	5,30	4,01	-1,58	10 057 414,60
SEB Aktiivne Fondifond A, EUR	6,752	6,889	6,820	11,330	9,730	11,280	4,940	-7,850	4 050 392,00
SEB Dünaamiline Fondifond A, EUR	8,154	8,319	8,236	7,890	8,710	9,320	4,410	-5,610	6 063 804,00
SEB Tasakaalukas Fondifond A, EUR	10,470	10,682	10,576	3,650	9,800	10,580	4,750	-0,080	1 085 933,00
SEB Ida-Euroopa Völakirjafond A, EUR	12,949	12,949	12,949	5,410	17,740	17,990	8,840	4,970	64 117 567,00
SEB Geneerilise Farmaatsia Fond A, EUR	9,081	9,172	9,081	13,070	7,180	7,510	3,640	-1,810	2 534 983,00
SEB Kasvufond A, EUR	6,112	6,236	6,174	22,330	17,910	11,620	0,130	-8,450	14 083 763,00
Vahendatavad Fondid *									
SEB Guarantee Fund 80, EUR	98,980	99,475	98,980	3,660	-0,330	0,130	-3,730	-0,180	31 122 706,00
SEB Corporate Bond Fund, EUR	1,488	1,488	1,488	2,950	11,280	11,640	5,580	4,600	394 270 000,00
SEB Danish Mortgage Bond Fund, EUR	128,487	128,487	128,487	3,090	3,580	4,970	5,770	-	148 070 000,00
SEB High Yield Fund, EUR	124,827	126,075	124,827	3,890	11,290	11,750	-	-	2 036 650 000,00
SEB Short Bond Fund EUR	1,269	1,269	1,269	0,140	-0,300	-0,170	-0,030	-	48 400 000,00
SEB Strategy Balanced Fund	102,565	103,591	102,565	-	2,690	-	-	-	257 650 000,00
SEB Strategy Defensive Fund	103,617	103,617	103,617	-	2,060	-	-	-	149 740 000,00
SEB Strategy Growth Fund	101,412	102,426	101,412	-	1,520	-	-	-	188 580 000,00
SEB Strategy Opportunity Fund	101,356	102,370	101,356	-	1,540	-	-	-	275 240 000,00
SEB Global Chance/Risk Fund, EUR	0,746	0,762	0,754	16,020	9,020	12,860	9,750	-0,480	185 460 000,00
SEB Eastern Europe Fund ex Russia, EUR	2,661	2,715	2,688	20,380	19,510	14,610	2,630	-7,450	137 280 000,00
SEB Eastern Europe Small Cap Fund, EUR	2,418	2,466	2,442	17,060	4,010	-5,360	-1,410	-9,360	75 260 000,00
SEB Russia Fund, EUR	9,089	9,273	9,181	25,220	6,150	-2,710	1,260	-4,320	297 550 000,00
SEB Ethical Europe Fund, EUR	2,182	2,226	2,204	18,680	17,190	19,820	4,950	-5,850	15 930 000,00
SEB Europe Chance/Risk Fund, EUR	1159,894	1183,326	1171,610	18,880	16,020	19,900	5,040	-6,670	15 160 000,00
SEB Europe Fund, EUR	3,196	3,260	3,228	18,480	16,650	20,140	5,580	-5,370	346 510 000,00
SEB Nordic Fund, EUR	6,504	6,636	6,570	22,400	17,240	19,540	6,280	-2,130	74 500 000,00
SEB Nordic Small Cap Fund, EUR	159,971	163,203	161,587	21,350	14,710	15,090	-	-	42 080 000,00
SEB North America Chance/Risk Fund, EUR	3,739	3,815	3,777	17,750	12,290	16,190	14,010	1,930	242 230 000,00
SEB Japan Chance/Risk Fund, EUR	0,373	0,381	0,377	21,430	-2,710	-1,410	2,590	-7,110	20 862 249,00
SEB Asia ex Japan Fund, EUR	6,673	6,807	6,740	18,630	12,770	13,860	10,850	1,980	173 338 415,00
SEB Asia Small Caps ex Japan Fund, EUR	3,435	3,505	3,470	17,730	28,250	27,060	7,070	-1,260	57 994 849,00
SEB Concept Biotechnology, EUR	43,851	44,290	43,851	20,510	21,440	38,200	-	-	118 420 000,00
SEB Medical Fund, EUR	3,222	3,255	3,255	11,450	14,150	24,060	15,150	4,830	31 980 000,00
SEB Asset Selection Fund, EUR	13,135	13,401	13,268	9,530	-7,860	-7,410	-2,150	-	1 080 560 000,00
SEB Key Select, EUR	9,579	9,627	9,579	3,160	-0,500	-1,800	-2,280	-	98 730 000,00
SEB Listed Private Equity Fund, EUR	162,314	165,594	163,954	19,960	26,740	28,580	9,750	-	211 450 000,00

* Vahendatavate fondide tagasisvõtmis- ja väljalaskehind saab vaadata www.seb.ee/fondikursid. Fondide mahud on seisuga 30.09.2012.

Trigon Funds

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Arenevate Turgude Agrisektori Fond, EUR	83,33	85,88	85,03	16,24	-11,84	-15,94	-15,79		2 061 545
Balkani Fond, EUR	12,37	12,81	12,56	20,76	33,93	23,76	4,75	-15,63	6 964 916
Arenevate Turgude Finantssektori Fond, EUR	157,80	162,63	161,02	20,06	15,00	10,70	1,34		4 041 884
Uus Euroopa Kasvufond, EUR	12,08	12,51	12,27	20,31	13,41	15,65	-5,44	-15,76	1 743 490
Uus Euroopa Väärtusfond, EUR	19,49	20,19	19,79	13,66	20,27	18,58	10,92	-6,32	15 794 933
Venemaa Top Picks Fond, EUR	19,59	20,29	19,89	24,31	5,25	0,47	12,37	-2,60	9 295 117

Uus käsiraamat!

Tootmise juhtimise käsiraamat

Teemad:

- strateegilised otsused
- tootmisprotsesside kavandamine
- tarne ja nõudluse kokkusobitamine
- tootlikkuse ja kvaliteedi juhtimine
- töö- ja palgakorraldus
- Eesti tööstuse eripärad, juhtumikirjeldused ja uuringud

kasiraamat.aripaev.ee/tootmine

Käsiraamatu peatoimetaja on tunnustatud konsultant ja koolitaja Jari Kukkonen

Anshu Jain: Pankade arv, kes tahavad veel mängida üleilmseid mitmes kohas tegutsevaid universaalpanku, on vähenenud.

Deutsche Banki juhatuse kaasesimees arvab, et maailma jääb vaid mõni üleilmse haardega universaalpank, kelle hulgas on ka Deutsche Bank.

TÕUSJAD

Nokia

2,41 EUR

+2,90%

United Utilities

675,50 GBp

+2,50%

DSV

133,90 DKK

+2,37%

Ruukki Group

0,45 EUR

+2,27%

Toyota Motor

3435 JPY

+2,23%

Veolia Environnement

7,97 EUR

+2,22%

↑ Rohkem kui viieprotsendist renditootlust teenitakse Londoni eluasemeid välja rentides.

Korralikku börsitõusu ei pea kaugelt otsima

Eile tõusis Eesti aktsiaturg 16 kuu kõrgemale tasemele. Võttes appi Bloombergi terminali, kus on kogu maailma aktsiaindeksid, selgub, et meie aktsiaturg on tänavu euro-põhiselt Euroopa parim (kui Türgit mitte lugeda Euroopa riigiks).

Tallinna börs on tõusnud läinud aasta lõpust 30,17 protsenti. Selle tulemusega on meie koduturg maailmas 9. kohal. Türgi aktsiaturg, mis on ka meie Balkani fondide lemmik, on tõusnud euro-põhiselt 45,90 protsenti. Töeline püss on eksootiline Venezuela börs, mis on euro-põhiselt tõusnud 231,44 protsenti.

Julged investorid, kes tulid 2009. aasta põhjast Eesti aktsiaturule, on teeninud indeksi tõusu näol keskmiselt aastas 32,3protsendist tootlust. Ei ole paha! Ka on saanud investorid dividendide ja raha kapitali väljamaksete näol.

Kas Tallink pani turu liikuma? Selline mulje võib viimaste päevade liikumisi vaadates tekkida. Eesti ettevõtete kvartalitulemused on päris head. Tallinki tulemus tõstis lootust, et ettevõtete võib hakata dividendi maksuma. Kui turu juhtivaktsiast saaks dividendiaktsia, pakuks see huvi ka dividendide jahtijatele. Tallinki tõusu tõstaksin esile seetõttu, et see on ainus börsiettevõtte, millel on vähegi sellist suurust, et ka välisfondid võiksid selle avastada. Muu börsil olev kribu on liiga väike. Kui rahvusvahelised investorid võtavad aasta kokku, võib neile tõusu poolest silma jääda Eesti aktsiaturg. Kuigi üleilmselt ja euroalal jagub probleeme, paistab Eesti silma ka majanduskasvuga. Siinkohal peaks kolm korda üle öla sülitama, et meie tähtsamatel kaubanduspartneritel läheks hästi.

Kas osta kohalikke aktsiaid või mitte? Kriitikud on õigustatult toonud välja turu olematu likviidsuse. Kuigi ei saa olla kindel, et tuleval aastal avastavad välisfondid Tallinki ja Eesti aktsiaturu, võib avastuse korral siin likviidsuspilt väga kiiresti paremuse poole muutuda, vähemalt liideraktsia näol. Siis oleks vist kahju tagantjärele kiruda tegutsemata jätmist. Muidugi saaks Tallink ise kah üht-teist teha, et olukord paremaks muutuks, sõlmides näiteks mõne maaklerfirma või pangaga turutegemise lepingu.

ROMET KREEK
romet.kreek@aripaev.ee

Julged investorid, kes tulid 2009. aasta põhjast Eesti aktsiaturule sisse, on teeninud indeksi tõusu näol keskmiselt aastas 32,3protsendist tootlust.

TEHING

Riskikapitalist ostis pekka saanud aktsiat

Riskikapitalifond Tiger Global Management ostis 9,9% päevapakkumiste saidi Groupon aktsiatest, mille peale tõusis viimase aasta üks õnnetumaid IT-aktsiaid üle 8%.

USA Väärtpaberijärelevalve SEC andmeil ostsid 8 miljardi dollarist riskikapitalifondi Tiger Global Management omavad Chase Coleman ja Feroz Dewan 63,7 miljonit Groupon aktsiat, mis arvestades aktsia esmaspäevast sulgemishinda annab investeeringu umbkaudseks mahuks 200 miljonit dollarit. Kahel viimasel aastal väga edukalt esinenud riskikapitalisti investeerimise Grouponi oli ettevõtte jaoks olulise tähtsusega.

Viimase aasta jooksul on investorite usk päevapakkumiste saidi käibe ja kasumi kasvu pidevalt langenud, mistõttu on 2011. aasta novembris 20 dollari tasemel IPO korraldanud firma väärt-paberist alles vaid riismed ning ligi 13 miljardi dollarist turuväärtusest on järel vaid 2,1 miljardit dollarit. Kolmandas kvartalis nullkasumit näidanud Grouponilt oodatakse Bloombergi andmeil 2012. aastaks keskmiselt 0,167dollarist aktsiakasumit (2013. aastaks 0,234 dollarit).

PROGNOOS

USA majandus jääb aeglasemalt kasvama

USA majandus kasvab 21. sajandi esimesel poolel aeglasemalt, kui on olnud ajalooline kasv, vahendas Bloomberg Grantham, Mayo, Van Otterloo peainvesteeringustrateegi Jeremy Granthami. SKP numbrid ei peegelda kasvunud kütuse ja teiste toorainete kulusid, kirjutas ta. Neid kulusid arvestades võiks tõmmata kuni 2030. aastani aastast SKP kasvust maha 0,5 protsendipunkti, kuna toorainetega läheb napimaks. Järgneval kahel aastakümnel vähendab see majanduskasvu 0,6 protsendipunkti võrra aastas.

Grantham on arvestustes teinud ka korrigeerimise, mis peegeldaksid keskkonnakahjustusi ja majanduse paranemist seoses madalama hinnaga nafta- ja maagaasi pumpamisest. Nende mõjudega korrigeeritult kasvaks USA majandus kuni 2030. aastani keskmiselt 0,9 protsenti aastas ja 2030–2050 0,4 protsenti aastas.

LANGEJAD

Telekomunikacja Polska

11,63 PLN

-2,68%

Vodafone Group

159,60 GBp

-1,66%

SAS

7,10 SEK

-1,39%

Vopak

54,61 EUR

-1,14%

SKF B

155,80 SEK

-1,08%

Erste Group Bank

20,57 EUR

-1,03%

↓ Kohe kuidagi ei lähe raskete otsuste langetamine euroalal kiiresti. Kreeka peab veel abiraha ootama.

ÄRIPÄEVA KOOLITUSED

4.–5. detsembril

PROJEKTIJUHTIMINE

Kuidas korraldada head koostööd projektis ja maatriksorganisatsioonis?

Koolitaja on **TIIT VALM**

Koolituse hind 429 eurot+km

12.–13. detsembril

PROJEKTIPÕHINE TOOTMINE

Kuidas korraldada tellimuspõhist tootmist?

Koolitajad on **TIIT VALM**ja **JAAK LAVIN**

Koolituse hind 429 eurot+km